

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXVII. évfolyam 1. szám
(január)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2001. január 10.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk Pápai Gábor fotója

Fotó: Greguss László Géza

Tartalom

<i>Tóth Sándor Ferenc:</i> Japán erdeiről...	1
<i>Dr. Standovár Tibor:</i> Természet–Erdő–Gazdálkodás	3
Az év fája a molyhostölgy botanikai jellemzése	7
Az erdőmérnökképzésről...	11
<i>Vargha Domokos:</i> Erdésszemmel Nyugat-Kanadában	14
<i>Dr. Bartha Dénes:</i> Védett növényfajok eszmei értéke	16
	
<i>Dr. Horváth Gyula:</i> Rekultiváció erdősítéssel	17
Hivatása: erdész	19
Új környezetkímélő technológiák az erdészeti növényvédelemben	20
	
Székházunkban ünnepeltük egyesületünk alakulásának 150. évét	22
Biharban jártunk	24
Nyárasok gyomirtása	25
<i>Madas András:</i> In memoriam Jablanczy Sándor	27
Könyvespolc	30
Egyesületi hírek	32

Ezúton köszöni az Elnökség és a Szerkesztőség az újévi jókívánságokat.

Japán erdeiről és erdőgazdálkodásáról

Zsúfolt nagyvárások, tömött vonatok, felhőkarcolók, munkába igyekvő egyenbertömeg, fejlett technika és gazdaság, az automatizált orwelli világban mindinkább elveszni látszó gazdag hagyományok és kultúra, háttérben a Fudzsi²-val, a modern Japán jelképével. Sajnos általában ilyen vagy ehhez hasonló hamis, pontatlan kép él bennünk Japánról a médiának köszönhetően. A szigetország 126 milliós lakosságának csaknem fele három metropolisban (Tokió, Oszaka, Nagoja), az ország teljes területének kevesebb, mint 4%-án él. Ha Japánnak ezt a 4%-ot tekintjük, akkor a fenti kép akár igaz is lehet. De mit találunk a maradék 96%-on?

Japán másik arca, a vidék, az a Japán, ami a Fudzsi mögött van, eddig még nem került a nemzetközi érdeklődés középpontjába, és így csupán kevés külföldi számára adatott meg, hogy meglássa és megismerhesse. A következőkben az erdők és az erdőgazdálkodás kapcsán a szigetország ezen oldaláról kaphatunk némi betekintést.

Az ország kultúrájáról, hagyományairól és társadalmáról, a témában nálamnál sokkal jártasabbak már könyvtárnyi ismereteket halmoztak fel. Mivel azonban az erdők sorsa és állapota egy bizonyos mértékben, sőt nem is kis mértékben, az adott országban élő emberek gondolkodásmódjától és természethez fűződő viszonyától is függ, ezért ott, ahol szükséges, a kapcsolatra rá fogok világítani.

Japán természetes erdőképe

Japán zöld. A statisztikai adatok tanúsága szerint Japán a világ legjobban erdősült országai közé tartozik. A több, mint 3000 szigetből álló archipelágot 25 millió hektár erdő borítja, ami 66%-a a durván négy Magyarországnyi szigetország területének. A magas erdőszűrség oka elsősorban a szigetekre hulló csapadékmennyiségben keresendő, ami vidékektől függően éves szinten 1000 és 10 000 mm között mozog. A szinte kizárólag csak hegyvidékekből álló országot nyáron a Csendes-óceán, télen pedig a Japán-tenger felől érkező nedves légtömegek (monszunok), valamint a szeptem-

1. kép: Jellegzetes Japán hegyvidéki kép, Rishiri-sziget, Hokkaido

beri tájfunok öntözik. Az intenzív eróziós tevékenységből adódik a japán hegyvidék másik fő jellegzetessége, a smaragd zöld színén kívül, a finom mikrotex-túrája (1. kép). A vidék tagoltságát tovább fokozza, hogy a szigetvilág tektonikus lemezek (az Eurázsiai kontinentális, a Pacifikus óceáni és a Fülöp-szigeteki) ütközőzónájában, a Csendes-óceánt körülölelő úgynevezett „Tűzgyűrűben” fekszik, ami szüntelen vulkáni és szeizmikus működést eredményez.

A viszonylag nagy észak-déli kiterjedés (a 45. szélességtől a 20-ig) és az észak-déli irányban húzódó hegyvonulatok fajokban gazdag, igen változatos erdei vegetációk létrejöttét tették lehetővé. Hogy ez miért van így, azt azzal magyarázzák, hogy a földtörténeti hűvös és meleg periódusok során a növényfajok az észak-déli irányú völgyekben akadálytalanul közeledhettek, ellentétben Eurázsia más vidékeivel, ahol a hegyláncok a többnyire nyugat-keleti futásuk miatt határt szabtak mindennek. A szigetekeken megtalálható több, mint 700 fafajból az endemizmusok száma meghaladja az ötvenet. Néhányat hadd említsek meg az ismertebbek közül: *Larix kaempferi*, *Chamaecyparis obtusa*, *Pseudotsuga japonica*, *Tsuga diversifolia*, *T. sieboldii*, *Fagus crenata*, *F. japonica*, *Quercus sessifolia*.

A trópusi Délkelet-Ázsiától a kelet-szibériai régióig húzódó természetes növénytakaró zárt erdő, melyből hiányzik a bolygó más régióiból megszokott szubtrópusi száraz övezet. A Japán archipelágot ezért teljes terjedelmében sűrű erdők borítják. A szakirodalom négy fő erdőzónára osztja a területet északról

délre haladva: alhavasi (nevezik még szub-boreálisnak és szub-arktikusnak is), hűvös mérsékelt övi, meleg mérsékelt övi és végül szubtrópusi erdőövre.

Az alhavasi erdőzóna a négy fő sziget (Hokkaido, Honsú, Sikoku, Kjúszú) közül Hokkaido központi részén 700 és 1400 m-es tengerszint feletti magasságban, keleti felén már a tengerszinttől és végül Honsú központi hegyvidékén (Japán-Alpok) 1400 és 2500 m közötti magasságban jelenik meg (2. kép). A főként túlelvélű fajok által alkotott állományok a hegyvidéki erdőövezet felső, fahatár alatti régióját foglalják el. A hosszú, hideg téllal és rövid, de meleg nyárral jellemezhető klímájú erdőregió intrazonális elterjedésének nem ritkán az irdatlan mennyiségű hó szab határt. Honsú-sziget hegyvidékének északnyugati lejtői a világ leghevisebb területei közé tartoznak, ezért itt a nagy csapadékmennyiség ellenére sem tudott fás vegetáció kialakulni.

Hokkaido szigetén az alhavasi erdőzónában megtalálható domináns fafajok közül az *Abies sachalinensis*, *Picea jesoensis* és *P. glehnii* a legjellemzőbbek, míg Honsú központi hegyvidékén a *Tsuga diversifolia*, *Abies veitchii*, *A. mariesii* és *Picea jesoensis* var. *bondoensis* állományok a legelterjedtebbek. A felső fahatárt leggyakrabban alkotó *Abies veitchii* és *A. mariesii* fajok mellett az esztétikus habitusú *Betula ermanii* egyetlen állományai sem ritkák.

A Japánban megtalálható erdőzónák közül az alhavasi az, amit az emberi tevékenység a legkevésbé érintett eddig. Ez leginkább a terep nehéz megközelíthető-

1 Tóth Sándor Ferenc kutatói ösztöndíjas, Shinshu Egyetem, Nagano, Japán

2 A japán kifejezéseket magyar kiejtés szerint írtam át, melyek a földrajzi elnevezésektől eltekintve, a tudományos nevekhez hasonlóan, dőlt betűvel vannak szedve.

2. kép. Alhavasí erdőzóna a fahatár alatt 2300–2500 m között, Naganó, Honshú

ségének, erős tagoltságának, szabadtárságának tudható be, valamint annak, hogy Japánban az alhavasí, valamint a fahatár feletti zóna, az európai és belső-ázsiai hegyvidékek nagy részével ellentétben soha nem esett áldozatul a legeltetésnek. A nagyrészt erózió- és vízkészletvédelmi rendeltetésű erdőkben az eróziós károk helyreállítása és megőrzése áll az állami erdészeti igazgatóságok tevékenységének középpontjában.

A hó és az erózió, valamint a tájfunok kártétele mellett említést érdemel még a zónában széles körben elterjedt *Sasa*-fajok (törpebambusz) által okozott felújulási probléma is. A vegetatív úton terjedő, igen sűrű, embermagasságú bambuszállományok alatt szinte semmi sem tud életben maradni. Felújulásra csak két esetben van mód. Az egyik az, amikor a lehulló mag véletlenül egy kidőlt fatörzsre vagy kifordult gyökerre hull. Ezért lehet gyakran a japán hegyekben szabályos, vonalas felújulásokkal találkozni. A másik lehetőség a törpebambuszok életmódjából fakad; az egy életben csak egyszer virágzó növények a virágzást követően elpusztulnak. Igaz ugyan, hogy ez kb. 30 évente csak egyszer következik be, akkor viszont nagy kiterjedésben. Ennek oka, hogy a vegetatív úton szaporodó törpebambusz egy egyede vagy egy „családja” általában igen nagy területet foglal el.

Hűvös mérsékelt övi erdőket találunk Honshú központi hegyvidékének 600–1400 m közötti zónájában és Hokkaido szigetének alacsonyabb régióiban (0–600 m), valamint Dél-Honshú, Kjúszú és Sikoku felföldjein és magashegységeiben (1000 m fölött).

Bár Hokkaidón vegyes lombú erdők alkotják ezt a zónát, az egyébként máshol főleg lombos fafajokból álló erdők fajokban rendkívül gazdagok, vertikális szerkezetük tagolt. Honshú-sziget fő állomány-

alkotó fafaja a csendes-óceáni oldalon a *Fagus japonica*, ahol leginkább *Quercus serrata*, *Carpinus laxiflora* és *C. tschonoskii* fajokkal, a japán-tengeri oldalon pedig a *Fagus crenata*, ahol *Quercus mongolica* var. *grosserrata* képez elegyes állományokat. A két oldal klimatológiailag a csapadékmennyiségben különbözik; míg keleten eső hullik, addig nyugaton hó. Közép-Európa bükköseitől az elegyfa fajok nagy száma és a cserjeszintben itt is jelenlévő törpebambusz különbözteti meg. Míg a japán-tengeri oldalon a *F. crenata* természetes felújulása elsősorban a magtermés és a törpebambusz jelenlétének függvénye, addig csendes-óceáni oldali *F. japonica* szinte kizárólag csak sarjról újul.

A hűvös mérsékelt övi erdők elterjedésének klimatikus korlátai Japánban a téli minimumhőmérséklet és a hótakarás időtartama. Jól érzékelhető mindez, ha összehasonlítjuk a növényzeti övek elhelyezkedését Honshú-sziget központi hegyvidékének nyugati és keleti oldalán. A hosszú és mély hótakarás miatt a nyugati lejtőkön a bükkösök csak sokkal alacsonyabb tengerszint feletti magasságig húzódnak fel, mint a keleti oldalon.

Mielőtt Japán gazdasági nagyhatalommá vált volna, ezeket a bükkösöket nagy területen termelték le, hogy az utána természetesen feljövő vegyes tölgyállományokat (*Qu. serrata*, *Qu. mongolica* var. *grosserrata* stb.) sarjerdő üzemmódban faszén- és zöldtrágyatermelésre használják. Bár ennek eredményeként felhagyott egykorú, 30–40 éves, sarj eredetű tölgyerdőkkel – ahol a bükk elegyaránya csekély ugyan, de növekvő tendenciát mutat – gyakran találkozhatunk Honshú-sziget északi felén (Tóhoku), mégis a hűvös mérsékelt övi erdők jelentékeny része a háború utáni kiterjedt erdőirtásoknak esett áldozatul. Helyükön ma sokszor kezeletlen elegyetlen szugi (*Cryptomeria japonica*), *karamatsu* (*Larix kaempferi*) és *hinoki* (*Chamaecyparis obtusa*) ültetvényeket találunk.

A meleg mérsékelt övi erdők megjelenése Dél-Honshú (600 m alatt) és Kjúszú (850 m alatt) meleg, csapadékos területeire korlátozódik csupán. Japán négy er-

dőve közül ez a legfajgazdagabb. Többkorú és többszintű állományain levél csak a liánok és epifitonok által befert korona felső részén található. A főként örökzöld tölgy- és egyéb babérlombú fafajokból álló erdők az esőerdőkre emlékeztetnek.

Meleg mérsékelt övi erdők három fő típusa található meg a szigeteken, melyeknek uralkodó fafajai a következők: (1) *Castanopsis cuspidata*, (2) *Quercus salicina*, *Qu. acuta*, *Qu. sessilifolia*, (3) *Machilus thunbergii*. A *Machilus* típus, amelyet általában a másik két típus alacsonyabb szukcessziós stádiumának tekintenek, található a legészakabbra, főként a tengerparti sávban, ahol a meleg sós szeleknek kitéve a másik két típus már nem alakulhatott ki. Míg az örökzöld tölgyesek a tengertől távolabb, magasabb, nedvesebb régiókban helyezkednek el, addig a *Castanopsis* típus a szárazabb, naposabb vidéket kedveli.

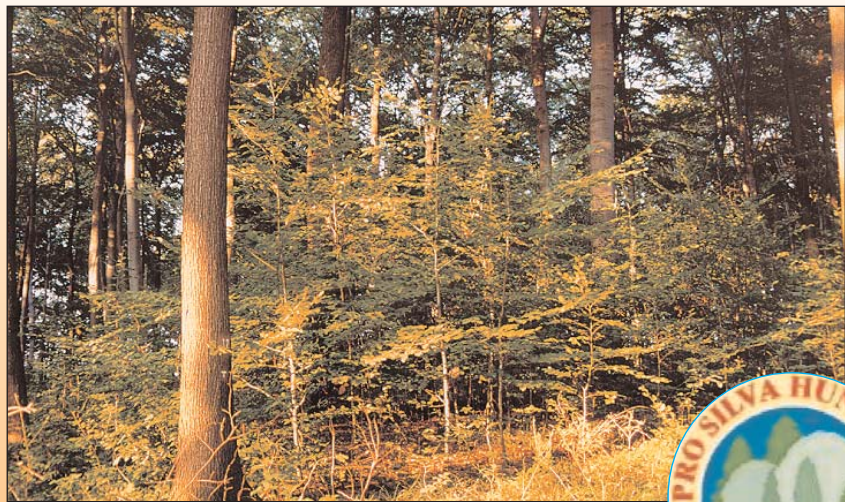
A meleg mérsékelt övi erdők zónáját érintette a legdrasztikusabb mértékben az erdőirtás. Mivel elterjedésük durván meg egyezik a japán kultúra korábbi központi területeivel, ezért ezek voltak azok az erdők, amelyeket a legkorábban kezdtek irtani. Jelenleg ez az erdőtípus mindössze fél százalékát borítja annak az erdőterületnek, amit ökológiailag boríthatna. Ma szugi (*Cryptomeria japonica*) ültetvények és a *Quercus serrata*, illetve a *Pinus densiflora* másodlagos, rontott vegetációformái találhatóak rajta. Hírmondóban megmaradt állományai eldugott hegyvidéki kolostorok és templomok környékén vészelték át a nehéz időköt, ahol vallási megfontolások miatt nem nyúltak hozzájuk.

A szubtrópusi erdőövet képviselő állományok csupán csekély kiterjedésben, kizárólag Délkelet-Kjúszún és a Rjúkjú-szigeteken honosak, a 20. és a 25. szélességi fokok között, ahol az átlagos évi csapadékmennyiség meghaladja az 1500 mm-t, és az évi középhőmérséklet sem alacsonyabb 21 °C-nál.

A szubtrópusi erdők jellegzetessége, hogy mind a mérsékelt övi, mind pedig a trópusi öv növényfajaiból találunk itt képviselőket. Elmondható, hogy az uralkodó fafajok inkább a meleg mérsékelt övi erdők közül kerülnek ki, mint például a *Castanopsis sieboldii* és a *Qu. miyagii*, de az Indonéziában és a Fülöp-szigeteken honos, trópusi fajok sem ritkák.

Liánok, epifitonok, páfrányok ugyanúgy benépesítik ezeket az erdőket, mint trópusi társaikat. A szubtrópusi erdők közé tartoznak a folyótorkolatok környékén megjelenő mangrove erdők is, ahol a *Ficus*-fajok gyakoriak.

(folytatjuk)

A természetes és a kezelt erdők főbb különbségei

Egy rendhagyó problémafelvetés

A természetes erdőségek térben változatos összetételűek és szerkezetűek, s időben folyamatos változásban vannak. E tér- és időbeli változatosság háttérben az élettelen környezeti feltételek (geológiai, domborzati, klimatikus, hidrológia stb.) által kialakított színpadon zajló véget nem érő dráma áll. A szereplők, vagyis a fajok lehetséges körét meghatározza, hogy a színpad biztosította körülményekhez melyikük alkalmazkodott. Az aktuális darab történése pedig a Rendező kénye-kedvén és a hosszú evolúció során kialakult faji tulajdonságok és a fajok közötti kölcsönhatások összjátékán múlik. A Rendező kénye-kedvén múlik, hogy melyik szereposztást játszatja, vagyis a potenciálisan alkalmas fajokból melyek képesek megtelepedni. Az is rajta múlik, hogy a színpad mely részén, mikor és milyen mértékű drámai fordulat történik, vagyis a fajok formálódó együtteseinek összjátékát milyen természetes bolygatások zavarják meg. A Rendező kiszámíthatatlan, de mégsem teljesen összevissza igazgat, hiszen azt elég jól meg tudjuk jósolni, hogy például kedvenc hegyoldalunkon mely fajok előfordulása valószínű, vagy hogy inkább szélöntéstől vagy villámlástól kell-e tartanunk. Azt viszont sosem tudjuk pontosan megmondani, hogy egy adott négyzetméteren ténylegesen melyik faj melyik egyede tud sikeresen megtelepedni, vagy hová és mikor sűjt le pontosan az a villám. Tehát az erdő folyamatai egy sajátos rendetlen rend szerint zajlanak.

A gazdálkodás alatt álló erdőben

megjelenik egy túlzott önállóságra törekvő segédrendező, az erdész, aki speciális célok és igények alapján beleszól az eredeti darabba. Átírja a szereposztást, egyszerűbb, valljuk be, kicsit unalmasabb darabot csinál. A nagy kérdés csak az, hogy mit szól ehhez a Rendező? Sok helyen és sokáig úgy tűnt, hogy nem bánja. De a nagy erdőkárok, sok erdei faj kipusztulása vagy megritkulása arra intenek, hogy mégsem lehet büntetlenül bármennyire átformálni a darabot.

Ebben az írásban a természetes folyamatok uralta és a ma elterjedt gazdálkodás alatt álló erdők közötti leglényegesebb különbségek kerülnek bemutatásra, s azt is felvillantjuk, hogy e különbségeknek milyen következményei vannak az erdei élőlények szempontjából.

A természetes bolygatások

Bolygatásnak nevezünk minden olyan térben és időben viszonylag elkülönítetű eseményt, ami szétrombolja az ökoszisztéma, a társulás vagy a populáció szerkezetét, megváltoztatja a tápanyagforrások és megtelepedési helyek hozzáférhetőségét vagy a fizikai környezetet. A bolygatás eredete szerint egyaránt lehet *abiotikus*, például szél, hó, jég, tűz, árvíz, földrengés, vulkánkitörés és *biotikus*, például gomba és rovar kártevő, ún. ökoszisztéma mérnök állatfaj (hód).

A fenti bolygatásfeleségeket hajlamosak vagyunk ritka katasztrófaként értékelni, úgy tekinteni, hogy a társulások, ökoszisztémák normális egyensúlyi állapotát nagyrítkán megzavarja egy-egy baleset, ami után a természet mint-

egy begyógyítja a sebet, s helyreáll az egyensúly. A biológiai egyensúly ilyen felfogása uralkodó volt a XX. század jelentős részében. Csak az utóbbi 25–30 évben vált egyértelművé a kutatók számára, hogy a bolygatások a természetes életközösségek mindennapjaihoz hozzátartoznak, szinte állandóan jelen vannak. Ebből az is következett, hogy a társulásokról korábban kialakult egyensúlyi elképzelés is megváltozott. Ma sokkal inkább az a felfogás vált általánossá, miszerint a társulások döntő többsége a legutóbbi bolygatás hatására beindult változás állapotában van, s mielőtt valamiféle egyensúly kialakulhatna, nagy valószínűséggel újabb bolygatás éri. Ez a nem egyensúlyi megközelítés az életközösségek korábban véltől sokkal dinamikusabb képét festi elénk.

Minden egyes területre a természetes bolygatások egy sajátos együttese (féle-

ség, súlyosság, gyakoriság, térbeli kiterjedés) jellemző, ami függ az éghajlati, geológiai, domborzati és talajtani viszonyoktól ugyanúgy, mint az adott helyen éppen jellemző társulás állapotától. Sőt az egyes bolygatások egymással kölcsönhatásba is léphetnek. Mindebből az következik, hogy a természetes bolygatás az egyes régiók között nagyon eltérő lehet, de ugyanúgy egyetlen tájon belül is variálhat. Vannak régiók, ahol inkább a tűz az uralkodó bolygató (pl. szárazabb tajga, mediterrán) faktor, míg máshol inkább a szél (mérsékelt öv üde lombhullató erdei). De egyetlen üde lomberdei táj egyes foltjai is nagyon különböző gyakoriságú bolygatást szenvedhetnek például aszerint, hogy védett völgyalji helyzetű vagy szélnek kitett gerinci állományról van szó.

A természetes erdődinamika

A bolygatásra, legyen az egyetlen fa kidőlése vagy több száz hektár leégése, a természet megfelelő válaszokkal rendelkezik. A nagy területet érintő súlyos bolygatás az eredeti faállományt jórészt megsemmisíti. Ilyen esetekben beszélhetünk a klasszikus *másodlagos* szukcesszió megindulásáról, melynek eredményeképp erdő klímában előbb vagy utóbb, de kialakul a zárt erdő, méghozzá jól érzékelhetően eltérő állapotokon keresztül. E folyamat során egészen más fajok alkotják a pionír erdőt, mint a későbbi átmeneti állapotokat vagy a zárótársulást.

Egy magára hagyott idős erdőben – amennyiben komolyabb külső bolygatás nem éri az állományt – az uralkodó fák egyéni élete (növekedése, öregedése és elhalása) lesz a változások motorja. A társulások mintázatát, összetételét a domináns életformák egyedeinek regenerációs ciklusa határozza meg. Az uralkodó fák öregedésével fellazul a lombkorona, megjelenhet az újulat, s az akár egyetlen nagy fa kidőlésével keletkezett lék is megnyithatja az utat az addig elnyomott vagy éppen újonnan megtelepedő egyedek gyors növekedése előtt. Mindez az ún. fejlődési fázisok finom léptékű, állandóan változó mozaikját eredményezi.

E két elviekben tiszta szélsőség (nagy katasztrófa utáni szukcesszió – egyetlen fa természetes elhalása) utáni folyamatok csak a tankönyvekben válnak el ilyen szépen. Hiszen bármelyik klasszikusan értelmezett szukcessziós állapotú erdőállományban előfordulhatnak ki-

sebb térléptékű (egy vagy néhány fa elpusztulásával járó) bolygatások, illetve bármikor előfordulhat szukcessziót elindító erős bolygatás. Az erdőtársulások természetes dinamikája, s ezzel összefüggésben mindenkori összetétele is csak a bolygatások történetének megfelelő ismeretében érthető meg.

Az erdő egyes élőlényei különböző szerepek betöltésére alkalmas tulajdonságokkal rendelkeznek. Vannak, amelyek arra rendezkedtek be, hogy a bolygatások utáni pillanatban, az új megváltozott körülmények között legyenek versenyképesek. Ehhez többek között a gyors növekedés és fejlődés, valamint a tömeges szaporodás és a messzire terjedés képességei szükségesek. Mások meg éppen a teljesen zárt erdő biztosította feltételek között életképesek.

Az erdő eredeti biodiverzitásának megőrzése éppen azért is fontos, mert csak így marad fenn a legkülönbözőbb bolygatásokra való válaszadási képessége az erdőnek.

A természetes erdőkép

A teljes életközösség összetételével, szerkezetével kapcsolatban e helyütt csak annyit emelünk ki, hogy a természetes erdős tájak gazdagsága nem feltétlen egy-egy élőlénycsoport nagy abszolút fajszaámában jelentkezik, hanem sokkal inkább az összes ökológiai funkció megfelelő képviselésében. Tehát a holt faanyagot lebontó szervezetek ugyanúgy kellő gazdasággal képviselve vannak, mint a csúcsragadozók.

Az alábbiakban a természetes erdőképet oly módon próbáljuk megragadni, hogy az erdészeti gyakorlatban befolyásolt szinteken (faegyed, faállomány, erdős táj) fontosnak ítélt jellem-

zőket emeljük ki. Egy természetes erdő egyik fontos jellemzője a **nagyméretű, idős faegyedek** jelenléte, ami gyakran egyúttal az **odvas fák** előfordulását is jelenti.

Egy természetes faállomány két legfontosabb jellemzőjeként az **elegyességet** és a **vegyeskorúságot** szokták hangsúlyozni. Ezt annyiban érdemes árnyaltabban kifejezni, mert léteznek természetes módon szinte egykorú állományok is. Viszont Magyarországon a klimatikus értelemben erdős területeken jellemző természetes bolygatások, szinte bizonyosan a vegyes korú, elegyes, s ezért **többszintű faállományok** kialakulásának kedveznek. A természetes elegy **őshonos, az adott viszonyokhoz alkalmazkodott** fajokból áll. Az **elhalt faanyag** nagy változatosságban fordul elő a természetes erdőkben. Ez a holt fa összes mennyiségének, vastagságának, korhadtsági állapotának nagy térbeli változatosságát jelenti. Láthatunk lábon álló és fekvő, derékban eltört vagy gyökértányérostul kifordult törzseket is. A természetes erdők térbeli változatossága éppen abból ered, hogy nincs recept a fenti jellemzők pontos arányaira. A természetes bolygatások lokális története, a fajok megtelepedési és versengési sikere és a termőhely adottságai együttesen határozzák meg, hogy mennyire lesz az adott állományrész egykorú, elegyes, többszintű, vagy azt, hogy sok vagy kevés holt faanyagot fog-e tartalmazni. Sok olyan faj van, melynek egyedei életük során nagyobb területet és/vagy többféle élőhelyet igényelnek, mint amit egyetlen faállomány biztosít. Az adott faállomány környezetében lévő terület milyensége még azon fajok számára sem érdektelen, amelyek kis területi igényel

rendelkeznek. Mivel a faállományok természetes dinamikai folyamataik révén idővel változnak, még az idős faállományok belsejében uralkodó viszonyokhoz alkalmazkodott fajnak is idővel el kell jutni kedvező feltételeket nyújtó új faállományokig. Már ennyiből is belátható, hogy az erdős táj felépítése, összetétele hatással van a teljes erdei életközösségre. A tájat ökológiai értelemben egy olyan mozaiknak foghatjuk fel, amelyet bizonyos szabályszerűséggel ismétlődő eltérő méretű és minőségű tájelemek alkotnak. A táj fontos jellemzői: i) a *szerkezet* (az elemféleségek száma, mérete, alakja, egymáshoz képesti helyzete), ii) az elemek közötti *kölcsönhatások* (anyag, energia és élőlények vándorlása az elemek között) és iii) az időbeli *változás* (a táj szerkezetének és belső kölcsönhatásainak átalakulása). A táj szerkezetét persze egészen másképp érzékeli egy hangya, mint egy őszapó vagy egy hiúz. A természetes hatásokra kialakult erdős táj a domborzat, a termőhelyi viszonyok és a természetes bolygatás történetének megfelelő számú, nagyságú és minőségű (pl. egykorú, tűz után kialakult fiatalos, helyenként apró lékek-től mozaikos vegyeskorú erdő) foltból áll. Az élőlények megoszlása ezt a tájmintázatot követi, jellemzők a **természetes szegélyek**, s a szabályozatlan **természetes vízfolyások** speciális vízparti növényzettel.

Az erdőgazdálkodás hatásai

Az emberiség tájhasználatával, s ennek részeként az erdőgazdálkodással, jelentősen átforgalmazta a természetes tájakat. Egy mondatban azt lehetne mondani, hogy a gazdálkodás jelenlegi gyakorlata szinten minden szinten homogenizálja, egyszerűsíti a természetes viszonyokat. A természetes bolygatások térszkáláinak a széleit levágja (az erdőrészek méretei közé szorítja), bizonyos formáit (pl. tűz) kiküszöböli, az időtengelyt jelentősen lerövidíti (a vágáskorok alkalmazásával), bizonyos erdőfejlődési állapotokat szinte teljesen kiküszöböli.

A faegyedek szintjén a fent említett egyformaság már az újulatban megjelenő egyedek természetesnél kisebb genetikai változatosságában is jelentkezik. A nevelővágások során érvényesített szelekció az előnyösnek ítélt törzsalakot, állományban elfoglalt helyzetet részesíti előnyben, s a biológiai lehetőségekhez képest ifjú korban történő véghasználatok miatt az idős, a nagy méretű és az odvas fák hiánya is jellemző.

A faállományok szintjén a vágások

üzemmód alkalmazása általában egy főfajból álló, nagy kiterjedésű és egykorú állományokat eredményez. Tehát a természetes állományok legfontosabb általános jellemzőjeként felsorolt elegység és vegyeskorúság hiányzik, s egyszerűbb horizontális és vertikális faállomány-szerkezet alakul ki. A szerkezeti módosulások közül külön kiemelendő a holt faanyag minimális szintre való csökkenése, bizonyos formáinak (pl. vastag erősen korhadt, illetve álló holt csonk) szinte teljes hiánya. Az állományokat alkotó fajok sok esetben nem őshonos, vagy legalábbis az adott erdőgazdasági tájban vagy termőhelyen nem az. Annnyiban viszont gazdagít a gazdálkodás, hogy a természetes viszonyok között nem létező, tehát nem erdeink eredeti sokféleségére jellemző állományféleségeket is létrehoz. Az idegenhonos fajok értelemszerű példáján felül itt elsősorban azokra a nagy területű fiatalosokra lehet gondolni, amelyek zárótársulások domináns fajából (pl. bükk) állnak. Természetes viszonyok között az ilyen nagyméretű bolygatások helyén korai szukcessziós stádiumok jellemző fajai telepednének meg.

A természetes erdős táj átalakulásakor nem lehet csak az erdőgazdálkodás hatásairól beszélni. Európa egykori erdős tájainak jelentős részén ma mezőgazdasági területet, ipari létesítményeket, településeket, utakat találunk. A nagyfokú élőhelypusztulás és fragmentáció, illetve a túlzott használat (vadászat) Európa nagy területeiről kipusztította a nagy testű legelő növényevő (bölény) és ragadozó (medve, farkas) fajokat, ami az erdő folyamataiban, összetételében is jelentkező hatásokkal jár. A fragmentációt nemcsak a mezőgazdasági tájban fennmaradt apróbb-

nagyobb erdőfoltokra értelmezhetjük. Az idős erdők példájánál maradva a fiatalabb faállományok (fiatalos-vékonyrudas-rudas) tengerében fennmaradt apró idős állományok is sok szempontból elszigetelt élőhelyeknek tekinthetők. A gazdálkodás hatására az erdőszegek területegységre vonatkoztatott mennyisége jelentősen megnő, s a szegélyek minősége is jelentősen eltér a természetes szegélyektől (egyenes, átmenet nélküli). Ha a szigorúan az erdőgazdálkodás hatáskörébe tartozó táji léptékű változásokra koncentrálunk, akkor bizonyos folttípusok, például korai szukcessziós stádiumok hiánya, újjak létrehozása, s a természetes arányok és térbeli mintázatok megváltoztatása emelhető ki.

Az erdei fajok reakciója a gazdálkodásra

Az erdei élőlények evolúciós fejlődésük során a természetes dinamikai folyamatok által kialakított erdős tájak viszonyaihoz alkalmazkodtak. Ez azt jelenti, hogy klimatikus igényeik, táplálkozási szokásaik, szaporodási és terjedési képességük stb. mind úgy alakult, hogy a természetes erdős tájban jellemző fajok, állományszerkezetek, táji struktúrák és folyamatok (bolygatás, anyag-energia áramlás) kialakította viszonyok közepette legyenek sikeresek.

Először vizsgáljuk meg azt a kérdést, hogy milyen hatása van annak, hogy a természetes bolygatások bizonyos formáit a modern gazdálkodás kiküszöböli. A természetes tüzek megakadályozása az éghető tüzelőanyag felhalmozódásához vezethet, ami pl. a Yellowstone Nemzeti Parkban 1988-ban pusztító hatalmas tűzvészt is ered-

ményezte. A természetes tüzek kiiktatása számos fajt rendkívül hátrányosan érint, vagy azért, mert közvetlenül a még üszkös faanyagot hasznosítja, vagy azért, mert a tűz hatására megritkult vegetáció teremt meg számára a megtelepedés feltételeit. Ez utóbbi hatás miatt jelentős a fák gyökértányérostul való kifordulásának hiánya. A kifordult talaj, illetve a helyén keletkezett csupaszfel-szín sok faj számára fontos megtelepedési hely.

Az erdő fragmentációja jelentős hatást gyakorol az erdei élőlényekre. A legkézenfekvőbb, hogy az alkalmas élőhely-folt mérete csökken. Ennek megfelelően a kis izolált erdőfoltokban található fajok száma, illetve egy adott populáció mérete kisebb, mint egy nagyobbban. Mindez megfelel az ökológiában jól ismert terület-fajszám összefüggésből adódó jóslatoknak. Viszont több élőlénysoportnál is megfigyelték, hogy a fajszámuk vagy egyes fajok populációméretének csökkenése a pusztán élőhelycsökkenés alapján vártnál nagyobb mértékű, tehát van speciálisan a fragmentációnak is káros hatása. Ráadásul ez a különbség az eredeti élőhely csökkenésével egy bizonyos küszöbértéknél (kb. 30%) rohamosan nő. A fragmentációval kapcsolatban megemlítjük még az ún. szegélyhatásokat és az izolációt. Szegélyhatás néven foglalhatjuk össze mindazokat a hatásokat, amelyek az eredeti élőhely feldarabolódásakor keletkezett szegélyeknél jelentkeznek. Ezek között a szegélyek megváltozott mikroklimatikus viszonyai ugyanúgy szerepelnek, mint a fészek-prazitizmus vagy a predáció erősödése. A kifejezetten zárterdei viszonyokhoz alkalmazott fajok életre leszűkül, hiszen bizonyos szegélyhatások (szélerősség-növekedés, páratartalom-csökkenés vagy ragadozók hatása) az állomány szélétől akár 250 méterig is érzékelhetők, tehát sok olyan erdőfragmentum van, amelynek praktikusán nincs belseje, csak szegélyzónából áll. A fragmentáció bizonyos természetes bolygatások hatását is felerősítheti (pl. szél). Az izoláció káros hatása abban áll, hogy eredetileg egységes populációk kisebb egységekre szakadnak, bizonyos esetekben már olyan mértékben, hogy a kisméretű populációk tartós fennmaradását veszélyeztető genetikai leromlás hatásaival is számolni kell. A fragmentáció fenti hatásai nagyban függenek attól is, hogy milyen a táj szerkezete egy adott folt körül. Nem mindegy, hogy mennyire kontrasztosak az eredeti folt és az új környezet tulajdonságai, például nem mind egy, hogy egy idős bükkös folt középko-

rú lucfenyves-telepítés vagy kaszálórétek tengerében maradt fenn. Egész más lesz az élőlények szempontjából az átjárhatóság az egyes foltok között. Az sem mindegy, hogy milyen távolságra vannak egymástól az adott fajnak megfelelő fragmentumok. Mindebből az következik, hogy egy adott tájban az ún. *konnektivitás* (mennyire átjárható az adott faj számára) függ a kedvező foltok arányától, méreteloszlásától, térbeli elhelyezkedésétől és a környező foltok minőségétől is.

Mindezek arra hívják föl a figyelmet, hogy a biológiai értékek megőrzését is figyelembevevő erdőgazdálkodást nem lehet csak a faállomány szintjén végrehajtott változtatásokkal megvalósítani.

Záró gondolatok

Az eddig elmondottak alapján az erdei életközösségek tartós fennmaradását csak olyan gazdálkodás biztosíthatja, ami a természetes folyamatokra épít. Ennek elterjedéséhez először is minél pontosabb képet kéne szereznünk a főbb erdőféléseinkre jellemző természetes bolygatások fajtáiról, gyakoriságáról, intenzitásáról és térbeli mintázatairól. Ez egyáltalán nem egyszerű feladat, hiszen a természetes mintát már rég megsemmisítettük a legtöbb esetben. Ugyanakkor az ökológiai alapú erdőgazdálkodás és a természetvédelmi biológia ismeretanyaga világszerte rohamléptekben gyarapodik. A hazai erdőtípusok, erdei fajok és életközösségek fenti célokat szolgáló kutatását sokkal nagyobb erővel és szervezettebben kéne végezni.

Végezetül azt érdemes még hangsúlyozni, hogy általános recept nem adható a természetet közelítő gazdálkodás kivitelezéséhez, hacsak az nem, hogy kerüljük a pontos receptet. Illetve ne egyetlen recept szerint dolgozzunk, mert pl. egy egységes, a faállományon belüli sokféleséget növelő recept (pl. egy fahossznyi lélek nyitása) követése hosszú távon a táji szintű sokféleség természetes szintjét csökkenti, bizonyos élőhelyféléseket (pl. a zárterdei idős állomány) megszüntet. Arra is érdemes emlékezni, hogy minden szituációban, még a legsivárabb, legkevésbé természetes faültetvényekben is lehetséges bizonyos biológiai szempontok érvényesítése. Tehát a cél az, hogy minél inkább képesekké váljunk az adott keretek között a megtehető lépések felismerésére és végrehajtására.

Dr. Standovár Tibor
egyetemi docens

ELTE Növényrendszertani és
Ökológiai Tanszék

„Good Wood Comes to Hollywood”

A jó fa eljön Hollywoodba – lehetne egy amerikai film címe is, ám egészen másról van szó. George Lucas, a Csillagok háborújának producere FSC-tanúsítással rendelkező faanyagot használ az új Big Rock Ranch Stúdió építéskor Kaliforniában. A tanúsított anyagot a kanadai Iisaak vállalatától vásárolta, amely a helyi őslakosság irányításával működik a Vancouver-szigeten, s kibebbségi tulajdonosa a világ harmadik fafeldolgozójaként jegyzett Weyerhaeuser.

További információ: ovanbo-gaert@wwfint.org

* * *

Egymillió hektár erdő tanúsítását tervezi Románia

Románia Nemzeti Erdészeti Hivatala kihirdette, hogy a következő két évben egymillió hektár erdő FSC-tanúsítását célozza meg. A tanúsítandó terület az ország állami erdeinek negyede, az összes erdőterületnek 16%-át képviseli, és úgy értékelhető, mint a román kormány fontos jelzése a fenntartható erdők kezelése irányában. Az elmúlt tíz évben jelentősen megnőtt az üzleti érdeklődés Románia jó minőségű bükk, tölgy és fenyő faanyaga iránt. A román fa és fatermékek exportforgalma az 1990-ben elért 672,3 millió dollárról 2000-re 1026,8 millió dollárra növekedett. A fő célországok Németország, Olaszország, Ausztria, Belgium, Hollandia és Görögország.

* * *

Az FSC bevétel-növekedést jelent a svájci erdőtulajdonosoknak

A WWF Svájc júliusban készített vizsgálata kimutatta, hogy az FSC által tanúsított faanyag ára átlagosan 5–10%-kal magasabb, mint a tanúsítatlané. Néhány tulajdonos 20%-kal keresett többet az FSC által tanúsított faanyaggal.

Forrás: FSC-tanúsítással rendelkező erdőtulajdonosok felmérése; további német nyelvű információ: www.fsc-holz.ch.

(WWF Hírlevél)

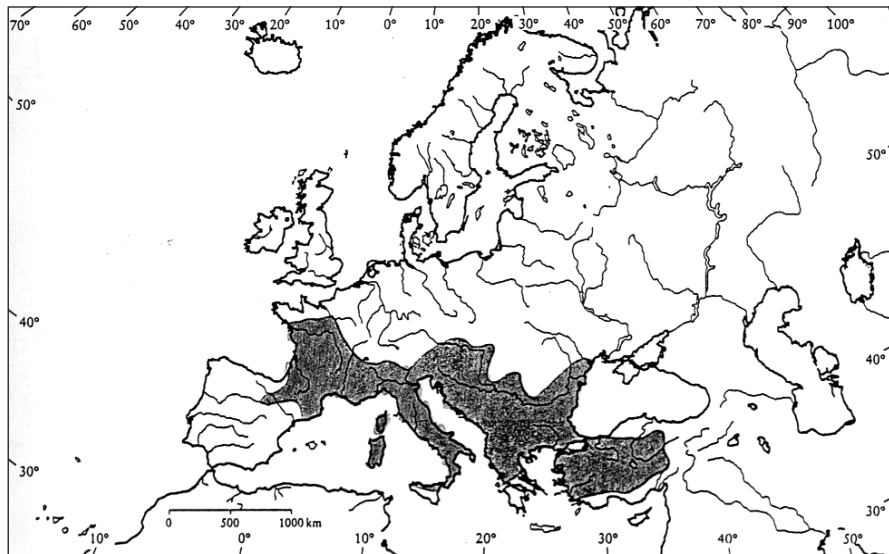
A molyhos tölgyek (*Quercus pubescens* agg.) botanikai jellemzése

A nagy alakváltozatosságot fölmutató tölgynevezéskor belül a molyhos tölgyek gyűjtőfaj alatt a szűkebben értelmezett molyhos tölgyet (*Quercus pubescens* WILLD.) és az olasz tölgyet [*Quercus virgiliana* (TEN.) TEN.] értjük. Róluk az Erdészeti Lapok hasábjain is többször volt már szó (EL, 1994, **129**: 81; 1998, **133**: 15–17.; 2000, **135**, 134–136), a nagyfokú alakváltozatosságukat egy későbbi lapszámban fogjuk részletesen bemutatni. Itt a molyhos tölgy gyűjtőfajról általánosságban és egyes számban szólunk.

Nevezéktan

A mintegy 450 fajt számláló tölgynevezéskor tudományos neve, a *Quercus*, a kelta *quer* = szép és *cuez* = fa szóösszetételből származik, amit LINNÉ a természetük szépsége alapján adott nekik. A molyhos tölgy tudományos fajnevet, a *pubescens*, WILLDENOW berlini botanikaprofesszor, LINNÉ hí követője adta 1796-ban. Ez a latin *pubens*-*ntis* = felserdült szóból származik, ugyanis a faj hajtásai a felserdült ifjú pelyhedző álláshoz hasonlíthatók szőrözöttségben, tehát a *pubescens* magyar jelentése pelyhesedő, szőrösödő, lágyszőrű. E faj gyakorta alkalmazott másik, de csak társnévként használható neve a *Q. lanuginosa*. A francia THUILLERTől származó fajnév szintén az előbb említett jellemzősra utal, mely a latinból átvéve gazdagon gyapjast jelent. Az olasz tölgy *virgiliana* fajneve egy olasz botanikustól, TENORE-től származik, aki a fajt 1836-ban Nápoly mellett gyűjtött példányok alapján különítette el és vezette be a tudományba, s a híres római költő, Vergilius (Virgil) nevét örököltette meg benne.

A magyar nevek javarésze is a már említett tulajdonságot idézi: molyhos tölgy, pelyhes tölgy, szösös tölgy, bolyhos tölgy, míg a mogorótölgy elnevezést a többi nemes tölgyünktől édesebb, s ezért kedveltebb makkja után kapta. Nem szerencsés – de korábban gyakran alkalmazott – társnév a magyaltölgy, ugyanis az igazi magyaltölgy (*Quercus ilex*) összekeverhető. A tölgyek bonyolult rendszertanát, a fajok éles határainak hiányát bizonyítja az is, hogy LINNÉ 1753-ban főművében, a

1. ábra. A molyhos tölgy elterjedési területe (Bartha, 2001 és Busotti, 2001 nyomán)

Species Plantarumban a kocsányos, kocsánytalan és molyhos tölgyeket még egy fajként – bár több változattal – kezelte, s csak a későbbiekben hasítják ki mások a ma fajként elfogadott taxonokat.

Elterjedés

A teljes area szinte egész Dél-Európára kiterjed, de az Ibériai-félszigetnek csak az északi részére nyomul be, viszont Franciaország legnagyobb részén megtalálható. Az észak felé történő vándorlást jelentősen gátolta az Alpok hegységrendszere, melytől északra két kicsiny – de vegetációtörténeti szempontból fölötébb érdekes – foltszerű megjelenés van a Közép-Rajna-menti Kaiserstuhlon (Freiburg közelében) és a Saale völgyében (Jena mellett). A Kárpátok karéja szintén útját állja az észak felé történő nyomulásának, legészakibb pontjait itt a Nyitra völgyében Bajmóc vidékén, a Garam völgyében Vihnye környékén, a Hernád völgyében Kassa vidékén, valamint a homonnai Szirtaljafürdőn találhatók. Az areaperem a Fehér-Kárpátok–Kis-Fátra–Madaras-hegység–Selmeci-érchegység–Osztrovszki-hegység–Szepes-Gömöri-érchegység déli lábainál húzódik, majd az Eperjes-Tokaji-hegyláncot északról kerülve a Vihorlát déli lábához ér el. Ez a megrajzolt vonal itt a Kárpát-medencében feltűnően egybevá a tatár juhar elterjedési területé-

nek északi peremével, de több más, szubmediterrán súlypontú fás (és lágyszárú) növényünk is nagyjából eddig jut el, mint a cser, molyhos kőris, sajmeggy, cserszömörce, ligeti szőlő, virágos kőris.

Erre a felismerésre a XX. század első harmadában MOESZ GUSZTÁV botanikus, majd világhírű mikológus jutott, akinek a tiszteletére a nagyjából egybeeső északi határvonalakat Moesz-vonalnak nevezték el. Ez a növénytermesztés szempontjából is fontos, mert eddig a vonalig érleli be termését a bortermő szőlő, a szelíd gesztenye vagy a királydió, házi berkenye, őszibarack, mandula, dohány.

A Pannon-medencén túl az elterjedési terület benyomul az Erdélyi-medencébe is, de a Keleti- és Déli-Kárpátokat már elkerüli, a Balkán-félszigeten át eljut viszont Törökországba is.

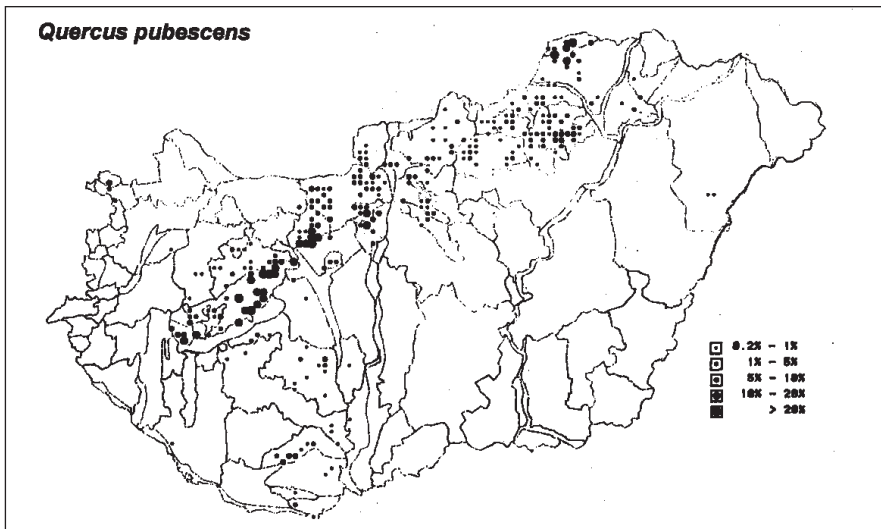
A szubmediterrán klímahatású területeken leggyakoribb kísérőfaj a virágos kőris, keleti gyertyán, cser, francia és mezei juhar, barkóca-, déli és házi berkenye, sajmeggy vagy az area nyugati részén az örökzöld puszpáng, míg a keleti részen az aleppói fenyő.

Előfordulása

Kárpát-medencei vertikális megjelenése FEKETE LAJOS és BLATTNY TIBOR 1913-ban megjelent művéből (Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a Magyar Állam területén) olvas-

1. táblázat. Vertikális megjelenés a Kárpát-medencében

	Vertikális megjelenés	
	átlaga	felső határa
	m (tszfm.)	
Közép-Kárpátok	540	609
Északkeleti-Kárpátok	–	400
Dél-magyarországi hegyvidék	–	508
Bihar-hegység	580	678
Magyar-középhegység	500	756
Szigethegyek	420	553
Horvát Alpok	920	1130
Erdélyi-medence	–	660
Átlag	590	

2. ábra. A molyhos tölgy hazai előfordulása (Bartha-Mátyás, 1995 nyomán)

ható ki (1. táblázat). E szerint legmagasabbra a horvát Alpokban a Plješevicán kapaszkodik (1130 m tszf.), de a többi itteni hegységben is közel hasonló magasságot ér el (Velesbit – 1084 m, Nagykapella (800 m, Kiskapella – 1077 m). Ugyanakkor a tengerparton szinte a tenger szintjéig lemegy (pl. zenggi Nehaj – 56 m), így a horvát Alpokban mintegy 1000 m szintkülönbséggel jelentkeznek tenyészeti határai. Észak fe-

lé haladva felső tenyészeti határa egyre jobban lejjebb szorul, itt legmagasabb pontja a Pilis-tetőn (756 m) van.

Az északi elterjedésének határánál, vagyis a Moesz-vonal közelében kizárólag mészkő, dolomit vagy egyéb mésztartalmú alapkőzetben és délies kitérőben találjuk, ugyanis jelentős hőigényét csak itt tudja kielégíteni. Ugyanakkor a magashegységi mészkőterületekről (Kárpátok mészvonalatai) teljesen hiányzik. Hazánk-

ban mészkövön, dolomiton, bazalton, márgán, meszes homokkövön, karbonátokban gazdag andeziten, valamint löszön és meszes homokon is előfordul. Legkirkóbbak, ugyanakkor a jövő erdőgazdálkodás szempontjából sem elhanyagolandóak az alföldi előfordulások (alföldperem, Duna-Tisza köze, Mezőföld, Kisalföld, Deliblát), melyekről DOBAY GÁBOR adott napjainkban (EL, 2001, 136: 309–312.) átfogó és részleges ismertetést.

Ma leggyakrabban a mész- és melegkedvelő tölgyesekben, illetve a bokorerdőben találkozunk vele, de ezen társulások területére jócskán megcsappant a korábbi erdőkielések (főleg legeltetés, makkoltatás) és az elmúlt évtizedek fenyesítési törekvése miatt. A cseres-tölgyesekből az okszerű erdőgazdálkodás szorította ki, míg a (meszes alapkőzetű) homoki tölgyesek és a lösz-tölgyesek területe drámaian megfogyatkozott, ezek az életközösségek hazánkban a megsemmisülés határán állnak. Szórványosan előfordulhat még sziklaerdőkben, karszterdőkben, törmeléklejtő-erdőkben is.

Irodalom

BARTHA D. (2001): *Quercus virgiliana* (TEN.) TEN. In: SCHÜTT, P.–SCHUCK, H. J.–LANG, U. M.–ROLOFF, A.: Enzyklopädie der Holzgewächse. – ECOMED, Landsberg.

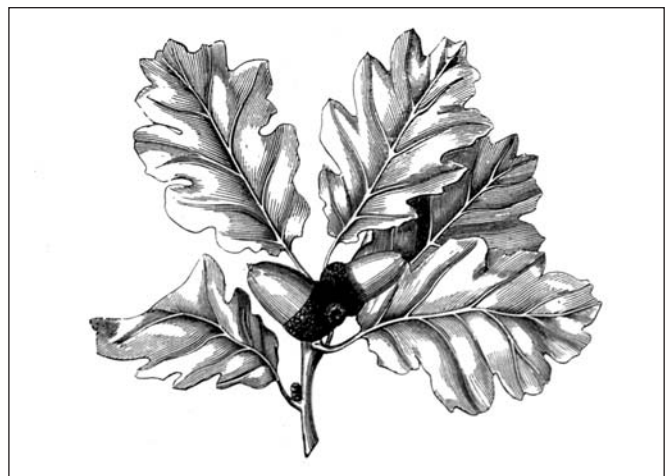
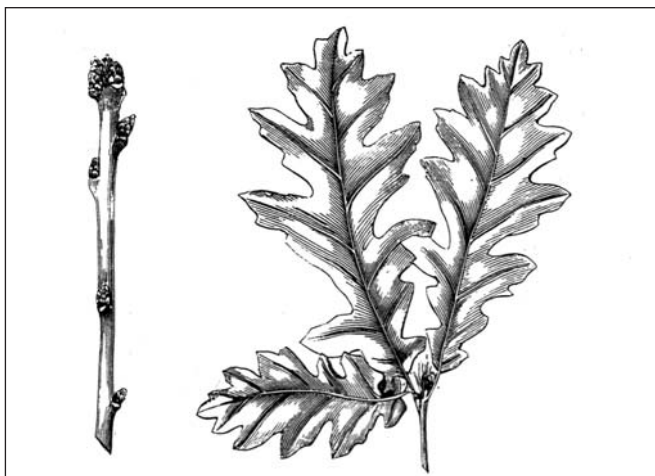
BUSOTTI, F. (2001): *Quercus pubescens* WILLD. In: SCHÜTT, P.–SCHUCK, H. J.–LANG, U. M.–ROLOFF, A.: Enzyklopädie der Holzgewächse. – ECOMED, Landsberg.

CAMUS, A. (1936–38): Les Chênes: Monographie du genre *Quercus* I–III. – Lechevalier, Paris.

MÁTYÁS V. (1973): The Italian pubescent oak (*Quercus virgiliana* TEN.) in Carpathian Basin and its outer fringes. – Erdészeti Kutatások, 69: 47–91.

MÁTYÁS V. (1975): Magyarország molyhos tölgyei. – Erdészeti Kutatások, 71: 125–147.

SCHWARZ, O. (1936–39): Monographie der Eichen Europas und des Mittelmeergebietes. – Feddes Repertorium, Sonderheft D.

3. ábra. Az év fája: a molyhos tölgy (Fekete L.: A tölgy és tenyésztése, 1888 műve nyomán)

Etikai Kódex – Etikai Bizottság

Az Erdészeti Lapok októberi számában, az egyesületi hírek között, a főtájkári beszámolóban olvashattunk egy rövid tájékoztatást az Elnökség 13/2001. (IX. 24.) számú határozatáról. Eszerint az Elnökség az Etikai Szabályzat tervezetét megtárgyalta, és úgy döntött, hogy egy ideiglenes bizottságot kell létrehozni az etikai kódex megalkotása céljából. A határozatot „egyhángúan” elfogadták.

Idén februárban írtam egy cikket „Erdészkiént esküszünk...” címmel, illetve ezt a cikket mellékelve, egy javaslatot az OEE Elnöksége részére, melyben kezdeményeztem egy etikai kódex megalkotását és ennek alkalmazására egy etikai bizottság felállítását. A cikket az Erdészeti Lapok szerkesztőségének, a javaslatot pedig értelemszerűen az OEE Elnöksége részére küldtem meg.

A cikk a lap májusi számában jelent meg, a javaslatomra vonatkozóan azonban eddig semmiféle visszajelzést nem kaptam a tisztelt Elnökségtől.

Erre való tekintettel megengedhetőnek és szükségesnek tartom, hogy ezen cikkben az Elnökség részére egyidejűleg megküldött és a korábbihoz képest

némileg módosított javaslatomat is köztegyék.

A javaslat módosítására mindössze azért volt szükség, mivel korábban az etikai bizottság ideiglenes bizottságként való létrehozását javasoltam, azonban az egyesületi Alapszabály, illetve a kamarai törvény ismételt áttekintését követően meggyőződésem szerint annak folyamatosan, az Ellenőrző Bizottsághoz hasonlóan működő egyesületi szervnek kell lennie.

A javaslat:

Tisztelt Elnökség!

Az Erdészeti Lapok részére „Erdészkiént esküszünk...” című cikkben leírt, valamint az azóta eltelt időszakban tudomásomra jutott hasonló esetek kapcsán, mint az OEE tagja, az Egyesület Alapszabályának 5. § 2.1. pontban és a 9. § 5.1. pontban foglaltak szerint az alábbi javaslatot teszem.

Az erdőgazdálkodás területén dolgozó személyek – természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek – munkájának etikai szempontból történő minősítése érdekében javaslom az Alapszabály módosí-

tását követően egy állandó Etikai Bizottság felállítását, és kérem, hogy javaslatomat szíveskedjenek a Küldöttközgyűlés elé terjeszteni.

A bizottság munkájának elengedhetetlen feltételének gondolom egy, a szakmai munkavégzés során az erdővel és a munkatársakkal szemben tanúsítandó magatartás alapvető erkölcsi normáit tartalmazó Etikai Kódex kidolgozását, melynek elfogadása és módosítása a Küldöttközgyűlés hatáskörébe tartozna.

Indokaim a következők:

- *Munkám során számos olyan üggyel találkoztam, amelyekben az erdőgazdálkodásban dolgozók magatartása jogszabály alapján nem, ugyanakkor etikai szempontból erősen kifogásolható.*

- *Az Egyesület országos érdekképviseleti és társadalmi szerv, mely az Alapszabály 3. § 5.1. pontja szerint közhasznú tevékenységként a szakma etikai alapelveinek kialakítását, betartását és betartatását is végzi.*

- *Az Alapszabály szerint az Egyesület a fennmartható fejlődés szakmai alapelveinek képviseletét is céljának te-*

**A Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt.
(5000 Szolnok, József A. út 34.)**

PÁLYÁZATOT

hírdet az Rt. központjába termelési és kereskedelmi osztályvezetői, a Pusztavacsi Erdészetébe erdőművelési ágazatvezetői munkakör betöltésére.

Pályázati feltételek:

- **Erdőmérnöki diploma, az osztályvezető esetében legalább ötéves vezetői gyakorlat. Az ágazatvezető lehet pályakezdő is**
- **B kategóriás jogosítvány**
- **Számítástechnikai felhasználói gyakorlat**
- **Érvényes erkölcsi bizonyítvány.**

Az osztályvezetői munkakör 2002. január 1-jétől az ágazatvezetői munkakör azonnal betölthető.

Amit nyújtani tudunk:

- **Versenyképes jövedelem**
- **Szükség esetén szolgálati lakást (ágazatvezető) biztosítunk, illetve albérleti hozzájárulást fizetünk.**
- **Szolgálati gépkocsit, illetve gépkocsi-használatot biztosítunk.**
- **Mobiltelefont biztosítunk.**
- **Továbbtanulási szándékot, illetve másoddiploma megszerzését támogatjuk.**

A pályázatokat bizalmasan kezeljük.

A pályázat benyújtásának határideje:

A lap megjelenésétől számított 15 napon belül, melyet „Pályázat” jellegre Hajdú József úr nevére (5000 Szolnok, József A. út 34.) kérjük megküldeni.

kinti, melybe beletartozik az is, hogy a szakmai alapelveknek ellentmondó tevékenységet, viselkedést minősítse, azal szemben fellépjen.

• Az Egyesületnek van Díjbizottsága annak megítélésére, hogy kik végeztek az erdő érdekében kiemelkedő munkát, de sajnos törvényszerű, hogy ennek el- lenpólusa is legyen.

• Az Alapszabály 7. § 2.2. pontja és a Kitiintézetek Adományozási Szabályzata 15. pontja etikai elvárásokat fogalmaz meg, azok biányához kötődő szankciókkal, azonban az Alapszabályban nincs meghatározva ezek megítélésének fóruma és normái.

A Bizottság döntéseit, állásfoglalása- it a tagsággal, szélesebb érdeklődésre is számot tartó ügyben ennél nagyobb nyilvánossággal is ismertetni kellene.

A Bizottság által tárgyalt és közre- adott esetek ismeretében kialakulhat egy olyan általánosan elfogadott szak- mai-etikai értékrend, amely az erdő- gazdálkodás színvonalát emeli.

Úgy gondolom, hogy a javaslatom egy kicsit többről szól, mint amiről az Elnökség fentiekben említett határozata rendelkezik. Önmagában az etikai kó- dex megalkotása nem jelent semmit, ha az abban foglalt elvek gyakorlati alkalmazása nem történik meg. Ezt a feladat- tot hivatott ellátni az Etikai Bizottság.

Magának az Etikai Kódexnek a ki- dolgozása véleményem szerint jóval szélesebb nyilvánosságra tartozik, mint egy ideiglenes bizottság.

Annak nyers változatát az Etikai Bizott- ság készítheti el, azonban elfogadása a Küldötökgyűlés hatáskörébe tartozzon.

Az Alapszabály Etikai Bizottságra vo- natkozó módosítása során érdemes meghatározni:

- ki és milyen feltételekkel tehet be- jelentést a Bizottságnak,
- milyen gyakran kell összeülni a Bi- zottságnak, ki hívhatja azt össze,
- a Bizottság milyen eszközöket ve- het igénybe vizsgálata céljából az egye- sületi tagok, illetve „külső” felek eseté- ben,
- a vizsgálatra mennyi idő áll rendelkezésre,
- a vizsgálat eredményétől függő te- endőket (a döntések közlésének mód- ja, az OEE által a tagjaival szemben alkalmazott eszközök),
- a Bizottság döntései nyomán mi- lyen formán lehet/kell módosítani a Kó- dexet,
- a Bizottság tagjai milyen feltételek- nek kell, hogy megfeleljenek, mennyi ideig viselhetik tisztségüket.

Talán érthető, hogy miért tartom egyhangúnak és elégtelennek a főtítká- ri beszámolóban megjelenő rövid hírt az etikai kódexről. Ezzel a témával vagy nagyon alaposan vagy egyáltalán nem szabad foglalkozni.

A Magyar Mérnöki Kamara és a terü- leti kamarák működése döcög. Megala- kult az Erdészeti, Faipari, Papíripari és Mezőgazdasági Szakmai Tagozat, azon- ban a szakértői működés engedélyezése körüli vitákon kívül más tevékenységé- ről nem hallani.

Azon felül tehát, hogy a kamarák csak a tervezői, szakértői tevékenységet folytató és felsőfokú végzettségű erd-

szak etikai megítélésében rendelkez- nek hatáskörrel, működésüket sem le- het észlelni. E kamarák tehát az erdészeti ágazat átfogó etikai kontrollját nem valósítják meg.

A mai magyar közéletben érzékelhe- tően nő a társadalmi szervezetek súlya, a kormányzati szervek is egyre inkább adnak a szavukra, így nyilvánvalóan fe- lelősségük és feladataik is egyre nőnek.

Nagyon nehéz, kényes, de ugyanak- kor felelősségteljes feladat a szakma lel- kiismeretének felvállalása, de úgy gon- dolom, hogy elkerülhetetlen.

Lapos Tamás
erdőmérnök

Gondolatok a rákosi viperáról

Az E. L. elmúlt év szeptemberi számában olvashattuk Péchy Tamás írását. Mondandójából egyértelmű, hogy egy veszé- lyeztetett állatfajt, a rákosi viperát, meg kell őriznünk, szaporodásához a feltéte- leket meg kell teremtenünk. Ebben vala- mennyien egyetértünk. Ha most mégis néhány kritikai megjegyzést fűzök az íráshoz, nem a mundér becsületének vé- delmében teszem és nem a mindenáron való vita kedvéért, sokkal inkább azért, mert az esetnek vannak másutt is érvé- nyes tanulságai, és ezeket érdemes hangsúlyozottan megjeleníteni.

Péchy Tamás azt kifogásolta, hogy a viperák szaporodásához szükséges par- tos területet egy közelebről meg nem nevezett helyen erdőnek nevezett „borzadmányok” foglalták el, és ez veszé- lyezeti a faj amúgy is szűkülő élőhelyét, megőrzésének lehetőségét. Mivel pontos helymegjelölést írásában nem olvashat- tunk, nem tudjuk megítélni, valóban borzadmányok-e a nevezett erdők, és azt sem tudhatjuk, ki követte el őket. No de ez az ügy szempontjából közömbös. Az is az, hogy szörmyszülöttek jelentek-e meg a kérdéses helyen vagy égigérő erdők. Egy- képpen rossz, ha ezek értékes természeti ritkaságok elől elvették a fennmaradás le- hetőségét. De...

Közismert, hogy az erdész minden- hez ért, sokféle képzettséget szerzett. Azt azonban biztosan állíthatjuk, hogy rákosi viperászattanból alulképzett ma- radt. A viperák fő mozgásterületén, a mélyen fekvő réten meg ritkán jár, így aztán aligha tudhatja, hol élnek még a faj fennmaradt egyedei, és azt sem tud-hatja, hol vannak olyan partos helyek, amelyeket érintetlenül kell hagynia. Ezek a tények, és most vonjuk le belő- lük a tanulságokat:

1. Nem elég egy ritka és kipusz- tulófélbe jutott faj (legyen az állat- vagy növényfaj, de lehet növénytársulás is!) vé- delméhez csak a fajt vagy társulást védet- té tenni, gondoskodni kell azok ökológiai hátterének védelméről is. Pl. a Sümeg és Tapolca közötti Lesence-völgyben orszá- gos ritkaságú növényfajok – lisztes kanka- lin, alpesi hízóka, kereklevelű harmatfű stb. – éltek. Eltűnésüket nem az okozta, hogy ezeket valaki szálanként „begyűjtö- te”, inkább az, hogy a közeli bauxitbányá- szat az egész völgyet kiszárította és a víz- hez kötött növények annak rendje-módja szerint jóvátehetetlenül eltűntek.

Ha a rákosi vipera fennmaradásához szükség van partos területre, akkor ezt is védetté kell tenni. Erre nem került sor, gazdája most egy „borzadmánnyal” elbarmolta. Kár érte! Valóban kár!

2. Mivel az erdészek a viperához nem értenek, a terület védelméről annak kel- lett volna gondoskodnia, aki szakértője a kígyóknak. Nem tette, mérgében az- tán jó nagyot rúg a jóhiszemű laikus vét- lenbe. Vagyis: a védettség megteremté- séhez szükséges lépéseket a hozzáértő- nek kellett volna meglépnie, végtére is ő ért hozzá... De az nem lég, hogy „szól- tam a Józsi erdésznek vagy Pista agrár- mérnöknek, hogy ne bolygassák a terü- letet”, hanem úgy, hogy az erre rendelt hatóság segítségével hétpécsetes védel- met kellett volna szerezni a területre és megszabni, ott mit lehet és mit nem le- het tenni.

Azt hiszem, a fenti tanulságokat ér- demes megszívlelnünk, és ezzel elke- rülni, hogy nemismerésből fakadóan kárt tegyünk olyan értékekben, ame- lyek megőrzése a magunk és a jövő ge- neráció érdekében kötelesség.

Dr. Szodfridt István

Néhány megjegyzés Kovács Józsefnek „Az erdőmérnökképzésről” című cikkéhez

Kedves Ba(lek)rát-om!

Te, mint a ma fiatalja, bizonyára jól tudod, hogy milyen nehéz ma az egy diplomával rendelkezőknek szakmájuknak megfelelő munkahelyhez jutnia, ezért nem értem meg azt, hogy miért kívánod az alapozó és a műszaki tárgyak anyagának csökkentését. Talán nem is gondoltál arra akkor, hogy amidőn az erdőmérnöki oklevelet Neked átnyújtották, hogy tulajdonképpen két oklevelet kaptál, egy erdészeti (biológiai) és egy mérnöki (műszaki). Sok diploma – nem tudván szakismeretének megfelelő helyet találni – kénytelen más szakmát továbbtanulással választani, míg Te ezt öt évi tanulással Egyetemedtől megkaptad.

A soproni Bányászati és Erdészeti Főiskolában folyt magas szintű műszaki oktatás elismeréseképpen az intézet 1923-tól Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola néven működött tovább, a végzett hallgatók pedig bánya-, illetve erdőmérnöki diplomát kaptak. A Mérnöki Kamara az erdőmérnököket is teljes jogú tagjai közé fogadta. 1945-ig a „mérnök” szónak még tekintélye volt, addig mérnök csak magas műszaki képzettségű lehetett. Mérnöki címedre így büszke is lehetsz.

Ami pedig a fölöslegesnek látszó tárgyakat illeti, azok legtöbbje többé-kevésbé a műszaki főtárgyakhoz kapcsolódik, így a mérnöki intelligenciának elválaszthatatlan részei.

Azt is írod, hogy a polihisztorképzés ideje már jó évszázada lejárt, és külföldi példákra hivatkozol. Kár! Mert meg merem kockáztatni azt az állítást, hogy az azonos végzettségűek szembeállítása esetén a hazaiak tudásban verik a külföldieket. Áll az Egyetemünk „polihisztorképzésére” is, amely szerintem továbbra is fenntartandó, sőt az erdészeti jogi tárggyal még megerősítendő volna. Mindezek a széles körű és változatos erdőszemlékhez nélkülözhetetlen segítők, szükség esetén pedig a megfelelő szakkönyv kiválasztásában is. Jól példázza a fentieket szakmai életem, amely az alföldfásítástól a magashegységi erdőgondnokságig, az állami földmérésről az erdeivasút üzemvezetéséig, az erdészeti szakoktatástól a termelési felügyelőség munkáját

foglalta magában. Ez az évszázad az erdészek részére bizonyára más, de változatos szakmai életet ígér. Egy dolog azonban változatlanul fennmarad: felelősség az erdők jobbításáért és az ország faszükségleteinek biztosításáért.

Végül meg szeretnék nyugtatni, hogy az időseket a fiatalok véleménye jobban érdekli, mint megfordítva, pedig az idősek szakmai tapasztalatai a prob-

lémák megoldását sokszor és könnyen terelhetik a helyes útra.

Az előadásokkal kapcsolatos megjegyzéseidre érdemleges választ adni nem tudok, de megjegyzem, hogy egyik professzorunk előadásai csapnivalóan rosszak voltak, ezt tudomásul vettük, de nagy tudásáért nagyon tiszteltük.

Örültem aggódó soraidnak! Öreg firmád:

Dr. Kollwenz Ödön

Az erdőmérnökképzésről más megközelítésben

186 évre visszatekintő oktatásunk során az erdőmérnökképzés sokat változott. Mind a tantárgyak, mind azok tartalma, az ismeretek átadásának módja igyekezett megfelelni az adott korszak elvárásainak. Hogy ezt milyen sikerrel és elismeréssel tette eddig, arról elődeink munkája, ránk hagyott erdeink állapota, az erdőmérnökök által tervezett, épített utak, vasutak, egyéb műszaki létesítmények tanúskodnak.

A szakmai ismeretek bővülése, az új tudományágak megjelenése, azok elsajátításának igénye időnként megköveteli az oktatás programjának átgondolását, az újabb igényekhez alakítását. Erre ötvenként van lehetőség, amikor az Erdőmérnöki Kar Tanácsa határoz a tanterv jövőbeni alakulásáról. Az előkészítés során a tanács tagjai igyekeznek minden véleményt összegyűjteni annak érdekében, hogy a kollektív bölcsesség érvényesülhessen a jövő erdőmérnökeinek képzésekor.

Hiszem, hogy a befogadó szellemű, selmeci hagyományokra épülő soproni erdőmérnökképzés megfelel a mai kihívásoknak. Megfelel azért, mert a jogszabályokban lefektetett elvárásokon túl figyelembe veszi az oktatásban részt vevő hallgatók és a már végzett kollégák véleményét. A Kar vezetése és az oktatók rendszeres kapcsolatban állnak az erdőmérnököket alkalmazó gazdasági társaságokkal, a szakhatósággal, a tervezőintézetekkel, a szakmai kutatóintézetekkel és a tőlük érkező véleményeket igyekeznek az oktatásba beilleszteni. Megfelel azért, mert az erdőmérnökö-

ket ma is mérnöknek ismeri el a mérnöktársadalom, és a Magyar Mérnöki Kamara 1989-ben történt újjászervezése során – a faipari mérnökökkel együtt – számukra a Kamarán belül önálló Tagozatot hívott létre. Megfelel azért, mert a FEANI, a Nemzeti Mérnökszervezetek Európai Szövetsége 1992. évi drezdai ülésén a Soproni Egyetem valamennyi Kara által kiadott diplomát – köztük az okl. erdőmérnöki diplomát – euromérnöki diplomának ismerte el.

Természetesen annak ellenére, hogy a képzés állandóan átalakulóban, fejlődőben (egyes vélemények szerint ugyan ez éppen ellenkezőleg, gyengülőben) van, mindig voltak, vannak és lesznek olyan személyek, akik az oktatás tartalmával, menetével, az ismeretek átadásának módjával, egyes oktatók személyével, azok tanítási módszerével nem értenek egyet. Egy ilyen egyéni vélemény jelent meg az Erdészeti Lapok 2001. 10. számában Kovács József aláírással.

Tekintettel arra, hogy a hivatkozott vélemény több alapvető tévedést, esetenként tudatosan félrevezető állítást, helyenként az erdőmérnöki hivatás és szakmai munka ismeretének hiányát tartalmazza, a Kovács József név alatt megjelent cikk gondolatait követve szeretném saját véleményemet ez ügyben kifejteni. Mivel nem tartozom azon egyetemi oktatók közé, akik nem dolgoztak a gyakorlatban, így van némi tapasztalatom arról, hogy mi a szakma elvárása a végzett mérnökökkel szemben.

Már az első mondat is arra utal, hogy a vélemény megfogalmazója nincsen tisztában az egyetemi oktatás céljával, feladatával. Óriási baj lenne, ha a diplomások – és itt nemcsak a saját diplomásainkra gondolok – a diploma kézhez kapásakor rendelkeznének a legtöbb szakmai tudással. Az egyetemi oktatás folyamán a választott szakma (hivatás) elméleti megalapozása, a gyakorlati munkába való belépés lehetőségének biztosítása, a továbbtanulás-önképzés igényének felkeltése, a munka során a szakma mindennapjaihoz tartozó ismeretek részben önálló módon való elsajátítására történő felkészítés a cél. Ha valaki választott hivatásának kezdeti éveiben arra a felismerésre jut, hogy „...tény, hogy végzés után már csak a felejtés szabadítja fel agyunk leterhelt memóriáját, s új szakismerettel gyakorlatilag nem terheljük azt...”, véleményem szerint legalábbis pályatévész, de lehet, hogy eleve alkalmatlan egy szakma gyakorlására.

Nem valós az az állítás, hogy a frissen végzett erdőmérnököket nem szokták megkérdezni az egyetemi oktatás témakörében. Valószínű, hogy a cikk szerzője – az előző bekezdésben idézett filozófiája miatt – nem is került abba a helyzetbe, hogy megkérdendőt lett volna, vagy ha igen, nem élt a véleménynyilvánítás lehetőségével. Tapasztalatból mondhatom, hogy az egyetemi rendezvényeken – lett legyen az diákok által szervezett vagy hivatalos tudományos, oktató vagy ünnepi program – pár éve végzett kollégáink élnek a lehetőséggel és elmondják véleményüket, amelyet oktató kollégáimmal együtt a későbbiekben igyekszünk hasznosítani. Az oktatók nagy része ugyanis hajlandó elfogadni a kritikát, sőt kifejezetten igényli azt. Ismerek olyan tanszékeket, oktatókat, akik kikérik a hallgatók véleményét, miután a tanszéken oktatott tárgyakat már lehallgatták. Az is igaz, hogy ezzel a lehetőséggel a hallgatók nem minden esetben élnek.

Az erdőmérnökképzés valóban széles spektrumú, amelyhez hasonlót nem nagyon lehet találni. Ezt fel lehet fogni előnyként és hátrányként egyaránt. Személy szerint én e képzés előnyének tekintem a biológiai-műszaki-ökonómiai vonal csaknem egyenlő részarányát. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy mindama szakmákban, amelyek műveléséhez az itt kapott ismereteket továbbképzés során meg kell felelni, azonnal felelős vezetőként elhelyezkedhetnek kollégáink. Ahhoz viszont

hozzásegít, hogy a kiválasztott szakterület hiányzó részeit továbbképzés, szakmérnöki kurzus, másoddiploma szerzése során pár szemeszter alatt elsajátíthatassuk. És arra is elegendő, hogy szerteágazó erdőmérnöki alaptevékenységünk közben a kapcsolódó szakterületek jobban képzett képviselőivel a közös nyelvet, a tárgyalási alapot megtaláljuk. Sőt arra is, hogy a cikkben hiányolt jogositványokat, mint részben szakirányú végzettséggel rendelkező mérnök, rövidített továbbképzéssel megszerezhetjük.

Az erdőmérnök a műszaki alap, alapozó és szaktárgyak lehallgatása, azok elsajátítása folyamán válik mérnökké. Valóban kevés helyen folyik ma Európában hasonló jellegű képzés. De ahol nem, ott nem is erdőmérnököt, hanem felsőfokú végzettségű erdőgazdát képeznek, akiket nem is akkreditál a FEANI euomérnökként. Arról, hogy a jövőben Sopronban erdőmérnök- vagy erdőgazda-képzés folyjék-e, több évtizede tart a véleménycsere, melynek végeredménye eddig a mérnökképzés megtartásának deklarálása lett. A Kar jelenlegi tanácsa és oktatógárdája is e mellett tört lándzsát az elmúlt hónapokban, amikor a kredit rendszerű oktatásra való áttérés miatt tekintette át a jövő tantervét. A mérnökképzésre pedig a cikkben javasolt három év nem elegendő, bár el tudom képzelni, hogy egyeseknek könnyebb lenne három év alatt diplomát szerezni, és a jelenleg kemény szűrőként szereplő egyes tantárgyakat az oktatásból elhagyni.

Az egyes tantárgyakkal, oktatókkal, tanszékekkel kapcsolatos véleményét Kovács Józsefnek nem kívánom sem kritizálni, sem kommentálni. Tudomásul veszem, hogy a személyes vélemény kinyilatkoztatása mindenkinek alkotmányos joga.

Az viszont mindenkinek alapvető kötelessége, hogy ha valamit széles fórum előtt elmond vagy írásban megjelentet, annak tartalmát, a megfogalmazott véleményt személyesen vállalja. Az Erdészeti Lapokban megjelent vélemény első elolvasása után – megvalloim – rögtön megpróbáltam beazonosítani annak megfogalmazóját, mert bár csak 1991-től működöm oktatóként, nem emlékeztem a közelmúltban hasonló nevű erdőmérnök-hallgatóra. A beazonosítás célja a személyes kapcsolatfelvétel lett volna, amikor is szerettem volna az írásban megfogalmazott véleményt, annak hátterét kissé közelebről is megismerni.

Az utolsó bekezdésben írottak szerint a cikk szerzője a közelmúltban végzetett, hiszen frissen végzett kollégának vallja magát. Ezt azonban az Erdőmérnöki Kar törzskönyve nem igazolja, mivel abban utoljára 1984-ben szerepel Kovács József nével bejegyezve kiadott diploma.

A tény erkölcsi megítélését ezek után a cikkben megfogalmazott véleményben foglaltak értékelését a tisztelt Olvasóra bízom.

Dr. Varga Szabolcs

A GYULAI Erdészeti és Vadászati Rt. pályázatot hirdet erdőszetvezetői munkakör betöltésére. A pályázatokat önéletrajzzal Pucslí György személyügyi vezető részére kérjük megküldeni, aki információkkal is rendelkezésre áll.

Cím:

7090 Tamási,

Szabadság u. 27.

Tel.: 74/573-940

Felhívás

Az Öko-Fórum Alapítvány és az Országos Erdészeti Egyesület 2002. évben ismét indítja a 60 órás, akkreditált „**Környezeti nevelés az erdőben**” című továbbképzést. Pedagógusok, erdészek, szabadidő-szervezők jelentkezését várjuk.

A továbbképzés célja:

- Az erdei programok vezetőinek, erdészeknek, pedagógusoknak, szabadidő-szervezőknek és ifjúsági vezetőknél olyan szakmai és módszertani ismeretekhez – speciális erdőpedagógia, módszertan gyakorlat – juttatása, amelyek birtokában képesek lesznek az erdőben folytatható nevelőmunkára.

- A résztvevők környezetkultúrájának alakítása, valamint felismertetni és megismertetni velük az erdő mint környezeti nevelési helyszín által biztosított tapasztalatszerzési, ismeretszerzési, valamint játéklehetőségeket.

- Megismertetni a résztvevőket az erdővel, mint sokfunkciós életközösséggel, feltárva annak természeti és társadalmi értékeit, valamint helyét és szerepét a környezeti nevelésben életkoronként differenciálva.

- Tudatosítani azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek a pedagógusok és a területen dolgozó erdészek között kialakíthatók.

- Az így felkészített vezetőket képessé tenni:

- erdei programok szervezésére és vezetésére,

- a vonatkozó nevelési-oktatási dokumentumokban az erdő sokoldalú szerepének tudatosítására,

- tudatosítani az erdő jelentőségét, sokrétű funkcióját tanítványaikban,

- az erdő szeretetére, védelmére nevelni.

A továbbképzés időtartama:

2x3 nap, 2002 tavaszán és őszén. A továbbképzés végén a résztvevők írásbeli vizsgát tesznek és dolgozatot készítenek.

Időpontja:

2002. május 8–11. (szerda 14.00–szombat 12.00)

2002. október (pontos időpontja a tavaszi megbeszélés alapján)

Helyszíne: Sopron

A továbbképzés részvételi díja 2002-ben a Svájci Nagykövetség támogatásával 35 000 Ft. A részvételi díj magában foglalja a teljes ellátás költségét (szállás, étkezés) és az oktatási segédanyagokat.

A továbbképzésre **2002. március 15-ig** lehet jelentkezni az Öko-Fórum Alapítványnál. Cím: 1386 Budapest, Pf. 986. További felvilágosítás kapható ugyanott, tel.: 269-5201/117, 302-7749/117 vagy Bihariné dr. Krekó Ilona projektvezetőnél.

Archaeofructus liaoningensis. A 140 millió éves őslenyomat száraól kiinduló levélszerű szerkezetek valójában terméstartók
Kép: University of Florida

gigantopterida-maradványokat találtak, amelyeknek a szára és levelei már nagyon hasonlítanak a modern virágos növényekére.

A kutatók úgy vélik, az oleanánhoz hasonló „vegyszeri fossziliák” keresése fontos új módszer lehet a földi élet evolúciójának kutatásában, főként a még hiányzó láncszemek keresésében.

(NASA Science News)
Élet és Tudomány

Pest megye Önkormányzata 2001. december 4-én *Bognár István* erdész fafaragónak a „Pest megye művészetéért” díjat adományozta országos elismertségű művészi tevékenysége, Pest megye területén található monumentális alkotásai elismeréseként.

T. Mészáros András
Pest megye Közgyűlésének elnöke

A virágok előfutárai

Megoldódni látszik egy több, mint évszázados, már Darwint is kínzó rejtély: hogyan és mikor jelentek meg a Földön az első virágos növények? Az őslenyomatok alapján a szárazföldet mintegy 425 millió éve először a mohák hódították meg, őket követték a páfrányok, a fenyők, a ginkgók és egyéb csoport. Az első virágos növények legrégebbi ismert ősmaradványai mintegy 140 millió évvel ezelőtől származnak, s látszólag a semmiből ugranak elő: a fossziliákból hiányoznak az őket az ősi növényfajokkal összekapcsoló láncszemek. Most stanfordi kutatók egy szerves vegyület megjelenése alapján azt állítják: az első virágos növények mintegy 250 millió éve léphettek színre – jóval korábban, mint az eddig fellelt maradványok tanúsítják.

„Következtetésünket az oleanán nevű szerves vegyület feltűnésére alapozzuk:

eszerint a virágos növények előfutárai az ezelőtti 290 és 245 millió év közé eső permidőszakban jelentek meg” – mondta *J. Michael Moldovan*, a Stanfordi Egyetem geokémia professzora. Az oleanánt igen sok virágos növény termeli a rovarok, gombák és különféle mikrobák elleni védekezésüként, virágtalan növényekben viszont sosem fordul elő. Ezért gondolták a kutatók, hogy nyomjelzőként (biomarkerként) használható. Olyan, permidőszaki üledékes kőzetrétegeket vizsgáltak, amelyek már rég kihalt, a magvaspáfrányok közé tartozó *gigantopteridák* maradványait őrzik, s a mintákban oleanánnymokat is találtak. Ez pedig arra mutat, hogy ezek – a mai virágos növényekhez hasonlóan – már oleanánt termeltek, azaz a legrégebbi őseik lehetnek. A virágos növények és a gigantopteridák közös eredetét támasztja alá az is, hogy nemrég Kínában olyan

A talaj savanyúsága és a nitrogénülepedés hatása az erdő élővilágára

Svédországi vizsgálatokból kitűnt, hogy számos edényes növényfaj és a makrogombák elterjedése az erdőn belül a talaj savas tulajdonságaihoz és szerves anyagának minőségéhez kötődik. A dél-svédországi erdőkben 10 év alatt a kicserélhető báziskészlet a talajban felére csökkent, ezt jelzi a pH-érték 0,8 fokozatú süllyedése is a humuszszintben. A számok valószínűsítik a savanyúságtűrő növényfajok előretörését. A nitrogénülepedés segíti a savanyúságtűrő és egyúttal nitrofil növények elszaporodását.

[Hiv. Szabolcs I. (edit.): Ecological impact of acidification]

Dr. Szodfridt István

A fejlődés fonákja

Erdészszemmel Nyugat-Kanadában

1957 késő tavaszán egy fiatal magyar erdőmérnök toppant be abba a volt katonai táborba – a Csendes-óceán-parti Vancouvertől vagy 100 km-re –, ahol a Sopronból menekült erdészcsaládokat ideiglenesen már előbb elhelyezték. *„Itt láttam meg – írja – az első medvét. Távcsövön figyeltek a mackót reggelenként, amint a táborunktól kb. 1 km-re lévő begyodalon legelészett.”* Nem fület csemegézett persze, hanem bogókat, de ez ügyis világos azok számára, akik kézbe veszik a szóban forgó Major Richárdnak a Püski Kiadónál megjelent könyvét, s az egymást követő érdekes történetekből, leírásokból roppant reális képet kapnak az azóta eltelt évtizedekről. Így a többi között a nyugat-kanadai Brit Columbia szédítő fejlődéséről és annak fájdalmas fonákjáról: a kíméletlen természetpusztításról, rablogazdálkodásról.

Az 1950-es években még valóságos vadnyugat volt e táj nagy része, a lakott területek környékén is vígan grasszáló medvékkel. Jellemző történet, hogy amikor egy teherautónyi homokot hoztak az említett családok gyerekeinek s a sofőr sóprút kért az őt körülálló – angolul még nem értő – magyar menekültektől, mert le akarta tisztítani a kocsipatáját, a *broom* szó hallatára (amely fonetikus *brummnak* hangzik) az egész társaság a barakkokba menekült. Azt hitték ugyanis: azért mutogat kézzel-lábbal és ismételteti, hogy „brumm, brumm”, mert jönnek a medvék.

Azóta az emberek megszaporoztak errefelé, a medvék megritkultak. S megritkult persze a többi vad is, megfoghatkoztak a halak is, s ami talán a legfájdalmasabb: tömegesen tarolták le a gyönyörű erdőket.

A múlt századforduló táján és még jó ideig kincskeresők jártak inkább a brit columbiai vadonokat, s ha sikerült itt-ott arany-, ezüst- vagy más értékes ércre bukkanniuk, azt a kiaknázást végző bányavállalatok az isten háta mögül is igyekeztek kiszállítani, akár teveháton is, Ázsiából – a Közel-Keletről – importálva a szükséges kétpúpúakat. De nemesfém-lelőhely nem lévén túl sok e tájon, a jó szimatú vállalkozók hamarosan az erdőkre vetették rá magukat. Akkor felgyorsult az utak, vasutak építése is, s azok környékén aztán semmit sem saj-

náltak, hogy a befektetett tőke mennél kövérebb kamatokkal térüljön meg. Döntötték a fákat, vágták az erdőket, s mivel a helyükbe legtöbbször semmit sem ültettek: vagy értéktelen égerbozót váltotta fel az évszázados duglász- és egyéb fenyveseket, vagy más pionírfák, cserjések. Szerzőnk már csak kivételes élményként beszél arról: *„Nagy területen egy ősi duglászerdő állt; katedrális a természetnek; legalább 70–80 m-es hatalmas faóriások, egymástól 15–30 m távolságra, négy-öt méteres mellmagassági átmérővel.”* Másutt viszont arról számol be: *„Azóta egyre gyakrabban állapítjuk meg, hogy immár jó utak vezetnek régi kedves, eldugott völgyeinkbe és bérceinkre, letarolt erdők szomorú maradványai között.”* Vagy: *„...az ott található tuskóóriásokból ítélve szebb múltira tekintett vissza ez a vidék”.* Elmond egy történetet is: megépült a vasút, mellette pedig a nagy fűrésztelep, amely aztán mind megette a környező hegyvidék fatömegét. Akkor, mit ad Isten, tűz ütött ki a telepen. De jól be volt biztosítva, s a volt tulajdonost ma is *„mindenki igen tiszteli, mert sok pénze van”.*

Egy másik ilyen fölöslegessé vált fűrésztelep maradványai még megvoltak, mikor ott járt a szerző: *„egy legalább 20 m magas fűrészporbegy”* árulkodott róla. Oda mászott ő fel, meghallván a környékbeli farkascorda vonítókorusát. Nem félelmeben, hanem mert különös ötlete támadt. *„Hiszen én is énekes voltam. Sőt talán még jobb tenorista, mint az az ordas, amelyik elkezdte a nyitányt...”* Kürtöt formáltam két tenyeremből, s megfújtam ugyanazt a melódiát, ugyanazon az oktávon, mint a banda-vezér. Végigfutott a hátamon a bideg, mikor megjött a válasz... És megszólalt *«a vadon orgonája» a dombokon; csak úgy zúgott tőle a kietlen téli táj.”*

..... ki tudja, talán épp azok a farkasok fújták ott a maguk dalát, amelyek a közelben épült vízierőmű tengernyi méretű víztárolójának a területéről menekültek el a feltöltéskor. A szerző szavaival: *„Természetvédelmi szempontból ez is – mint a hozzá hasonlók – óriási pusztítást vitt végbe az érintett területen. A hatalmas Peace River és mellékfolyói által több millió hektáron elárasztott völgyek vegetációja és vadál-*

lománya a víz áldozata lett. Abol a le nem termelt erdőket elöntötte a víz, ott ma is balott fák sokaságának csonkjai meredeznek az ég felé a part menti sár-tengerből. Mikor az árasztás megkezdődött, az érintett részeken engedéllyel ment a vad mészárlása... Egyes vadfajok aránylag szerencsésen menekültek az ár elől, például a farkaspopuláció.”

A Stave Lake víztárolójának létesítésekor sem jártak el kíméletesebben. *„Ugyanis amikor a gátat megépítették és a tó szintjét megemelték, az ott lévő erdőállományokat csak részben termelték le, majd később az átlagos vízszintnél vágták le a kiálló törzsek java részét. Sajnos még sok balott fatörzs ékelenkedik a «gyilkos» tó felett... Brit Columbiában sok ilyen «gyilkos tó» van... a vízből boltan meredező «erdőkkel.”*

„A tavakat környező begyekben kiterjedt fabasználat folyik, és az általuk nyújtott víziút fontos szerepet játszik a letermelt faanyag szállításában. Erőteljes vízi vontatók húznak olykor kilométeres hosszúságú összeláncolt tutajokat a tavak végénél lévő fatárolókhoz, abonnan teherkocsikkal történik a továbbszállítás.”

Mondhatnám mindennek olvastán, hogy lám, a profitéhes nagytőkének semmi sem drága. De mit szóljak akkor ahhoz, amit magam tapasztaltam a boldogult Szovjetunió Finnországgal szomszédos tartományában, az erdős-tavas-mocsaras Karéliában? Egy alacsony röptű kis repülőgépről (most már talán elmondhatom) nemcsak egy Finnországra irányított rakétára láthattam rá valahol a vadon mélyén, egy tisztáson, hanem az ottani fenyvesek sokezer hektáros nagyüzemi tarvágására is, valamint fűz- és egyéb bozótok jókora foltjaira, amelyek az elmaradt erdőfelújítás miatt verődtek fel. Holott a finn szomszédságban – más alkalommal ezt is láttam – nem csupán a kivágott erdőket újítják fel az utolsó hektárig: a parlagon hagyott gyengébb termőföldeket is mind beerdősítik.

A még mindig ritkán lakott, óriási Kanada persze egészen más világ, mint a mi Európánk. Ott a tisztásokkal tarkított, ligetes erdőkre például nyugodtan be szabadítják a nagy szarvasmarha-csordákat is, amelyeknek a tulajdonosai *„batalmas területeket bérelnek az államtól leigeltetésre, potom pénzért”*, nem csekély

kárára a fás növényzetnek. Az erdőtüzek még pusztítóbbak ugyan, „ami egyébként megszokott jelenség a nagy kiterjedésű kanadai vadonban”, s nemegyszer épp a helyi lakosság gyújtogat, mivel a szálerdőket felváltó cserjésekből több állati táplálékra számíthat.

Jut is, marad is, mondhatják ma még a kanadaiak, bár ki tudja, meddig. Mi biztos, hogy nem mondhatunk ilyet. Elég baj, hogy hazai erdeink egyharmadának kárpótlási jegyekre történt szétosztogatása óta nálunk is sok erdő került veszélybe, holott mindnyájan tudjuk: ebben a kevés fajú országban épphogy további telepítésekre lenne szükség.

A Kanadában is magyarnak maradt

Major Richárd könyvéből szinte süt a természet szeretete. Ottani nagy természetjárásai során – amelyekre vadász-ként is ki-kiruccant, de igen sokszor csak úgy szenvedélyből – neki annyi érdekes, izgalmas, sőt olykor vérfagyasztó élményben volt része, hogy ebből én ezúttal még ízelítőt is alig adhattam. Pedig oly láttatóan, elevenen írta meg őket, hogy talán még irigyelném is érte, ha nem tudnám – s nem érezném a könyvből is minduntalan –: az elveszített szülőföldet semmi sem pótolhatja.

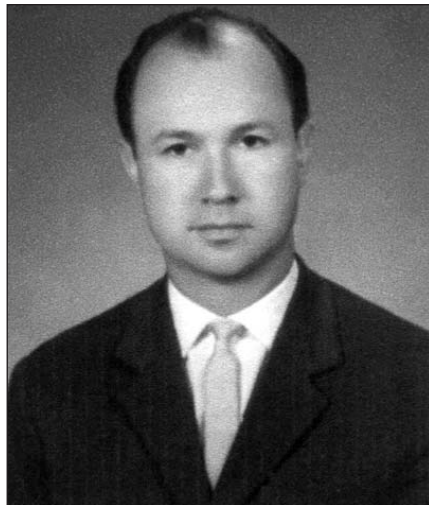
(Major Richárd: *Vadváltók – Egy magyar természetjáró vadász British Columbia vadonában. Püski, Budapest, 2000.*)

Vargha Domokos

Emlékezés Tallós Pálra

Vannak, akiknek hosszú, termékeny életet ad a sors, és vannak, akiknek kegyetlenül rövidre szabja földi pályafutását. Utóbbiak közé tartozik Tallós Pál is, aki 1968 januárjában, alig 37 évesen, egy egyszerű vakbélgyulladás következményei miatt távozott közülünk. Azt, hogy mit vihetett volna véghez, ha hosszabb élet jut neki osztályrészül, csak találgatni lehet. De rövid pályafutásának szakmai eredményeit tekintve aligha kételkedhetünk, hogy igen sokat...

70 éve, 1931-ben, Pozsonyban született. Elemi iskolai tanulmányait még a családlökői Somorján kezdte, de már Pápán fejezte be. Itt is érettségizett kitűnő eredménnyel. Eredetileg pedagógusi pályára készült, de a biológia iránti érdeklődése Sopronba, az Erdőmérnöki Főiskola felé térítette el, ahová 1949-ben iratkozott be. Gimnazista korában megkezdett természet tudományos megfigyeléseit egyetemista korában is folytatta, aktívan madarászott és botanizált is. Diplomája megszerzése után 1954-től 1957-ig a Magasbakonyi Állami Erdőgazdaság Pápai és Ugodi Erdészeténél dolgozott. Tudományos érdeklődése azonban hamar felülkerekedett, így 1957 késő őszen az Erdészeti Tudományos Intézethez került, először az erdőműveléstan osztagára, később az erdővédelemre. Szakmai érdeklődése és munkássága itt is – mint ahogyan már tanulmányai során is – kétirányú volt. Személyében kiválóan megfér a botanika és a zoológia, elsősorban rovartan művelése. Botanikai munkásságának színvonalát többek között az is érzékelteti, hogy társszerzőként együtt publikált a magyar botanika számos már elhunyt, illetve még ma is élő klasszikusával.

Nem kevésbé kiváló azonban rovartani, illetve erdővédelmi munkássága sem. Számos faunisztikai és cönológiai munkája mellett legnagyobb érdeme talán az erdészeti fénycsapda-hálózat kiépítése. Az első csapdákat 1961-ben helyezték üzembe, egy évvel később pedig már 13 működött. Több csapda ma is ugyanott áll, ahol Tallós Pál a 60-as évek elején a helyét kijelölte. Talán nem árt megjegyezni, hogy ilyen régóta üzemelő, országos lefedettségű fénycsapda-hálózat a magyarországin kívül alig van a világon.

1963-tól haláláig részt vesz az éves erdővédelmi prognózisok elkészítésében, 1964-től kezdődően felelőse is e feladatnak. 1967-ben a bírálók egyértelmű elismerésével sikeresen túljut „Egyes erdészeti kártevők prognózis készítésének kérdései” címmel megírt kandidátusi értekezésének munkahelyi vitáján. Aligha kérdéses, hogy a kandidátusi védés is sikeresen zajlott volna le, ha a sors nem szól közbe.

Érdekességként megemlíthető, hogy zeneértő és zeneileg művelt ember volt. Egyetemista korában népdalokat gyűjtött (érdekes, hogy az erdővédelem nagyhírű professzora, Győrfi János maga is gyűjtött népdalokat), rajongott Kodály Zoltán munkásságáért. Koncertek, hangversenyek rendszeres látogatója volt. Baráti társaságokban – még az Állami Népi Együttes tagjai előtt is – tartott kiselőadásokat Carl Orff zeneszerző munkásságáról. Feleségével – Bányász Teréz zenetanárral – való ismeretségét is zeneszerzetének köszönhette. Házasságukból egy lányuk, Ágnes született.

Tallós Pál emlékéért családja, barátai és munkájának maradandó eredményei mellett egy róla elnevezett orchidea és egy bagolylepke taxon, valamint a Solymos Rezső akadémikus javaslatára létrehozott Tallós Pál Kör (Fiatals Erdőmérnökök Tudományos Köre) is őrzi.

Életpályája, a maga tragikus rövidségében is hordoz fontos tanulságokat. Ha valaki mély érdeklődéssel, elhivatottan teszi a dolgát, ha hisz és örömet leli abban, amit végez, akkor nagyszerű dolgokat valósíthat meg. Még akkor is, ha a sorsa nem kényezteti el hosszú, nyugalmas, alkotó élettel...

Csóka György

* * *

A Tallós Pál Kör és az ERTI Erdővédelmi Osztálya Tallós Pál születésének 70. évfordulója alkalmából emlékülést rendezett az Erdészeti Információs Központban 2001. december 12-én.

Az emlékülés programja:

Megnyitó: *dr. Tóth József* (ERTI)

Tallós Pál, a botanikus – *dr. Bartba Dénes* (NYME)

Tallós Pál, a zoológus – *dr. Csóka György* (ERTI)

Tallós Pál a családban – *Tallós Pálné* „Emlékmorzsa” – Pályatársak, kollégák, barátok rövid visszaemlékezései

A lepkék világa – tisztelgés Tallós Pál emléke előtt – *dr. Vojnits András*

A magyarországi tölgyek karpofág rovaregyüttese – néhány újabb eredmény – *Hirka Anikó* (ERT)

Az akác rákosodásában és ágelhálásában szerepet játszó kórokozók – *Halász Gábor* (NYME)

A genetikai változatosság és a tartamos erdőgazdálkodás: rendhagyó gondolatok a biológiai sokféleségről – *dr. Borovics Attila* (ERTI)

A fekete nyár (*Populus nigra*) genetikai veszélyeztetettsége – tények és tévhitek – *dr. Bordács Sándor* (OMMI)

Zárszó: *dr. Tóth József* (ERTI)

Módosult a védett növényfajok köre és eszmei értéke

A környezetvédelmi miniszter 13/2001. (V. 9.) KÖM rendelete módosította a védett és fokozottan védett növény- és állatfajok, valamint a fokozottan védett barlangok körét, továbbá közzétette az Európai Közösségekben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok listáját. Eszerint védelemben részesül 78 mohafaj (korábban csak a 20 tőzegmohafaj volt védett), továbbá 43 harasztféle, 1 nyitvatermő és 573 zárvatermő növény. A védett növényfajok száma 632, a fokozottan védetteké 63. Előbbiek eszmei értéke 2, 5, 10 ezer Ft., utóbbiaké 30, 50, 100 ezer Ft.

A fás növények listáját bővíti a házi berkenye és a lisztes berkenye, utóbbi bevételel így minden lisztes levélfonákú berkenyefaj, hibrid, átmeneti alak, kisfaj védetté vált. Lekerült a listáról viszont a magyar tölgy és a tiszafa. A magyar tölgy törlését elsősorban nem az indokolja, hogy hazánk mai területén nem őshonos, hanem állományai, csoportjai, egyedei erdészeti kezelés alatt állnak, melyek megőrzése szinte kizárólag az erdészekről függ, s azok érdemének tudható be. A tiszafa őshonos előfordulásai a Bükkben és a Bakonyban területi védelem alatt állnak, ugyanakkor a fajt kertészeti célból széles körben kultiválják, így a faji szintű védelem fölöslegesnek és nehezen megvalósíthatónak bizonyult. (Sajnálatos tény, hogy a területi és a korábbi faji védelem ellenére a tiszafa – elsősorban a Bakonyban – erőteljesen visszaszorulóban van.)

Az Európai Közösség természetvédelmi szempontból jelentős növényfajainak listáját szemlélve feltűnik, hogy javarészüket a (kisebb) szigeteken élő növények alkotják. A fás növények közül ilyen szigetlakó a szicíliai jegenyefenyő (melyből természetes előfordulási helyén 1 km²-nyi területen 23 egyed maradt fenn), az azori fagyöngy, azori jázmin, azori söprűshanga, kanári bűzfá, kanári sárkányfa, krétai datolyapálma, krétai gyertyánszil, portugál babérmeggy, Rodriguezborszlán, sziklai borszlán, szardíniai egres, széleslevelű kutyabenge, zsályalevelű fűz.

Védett fa- és cserjefajaink

Tudományos név	Magyar név	Eszmei érték (Ft)
<i>Alnus viridis</i>	Havasi éger (zöld éger)	10 000
<i>Amelanchier ovalis</i>	Fanyarka	10 000
<i>Betula pubescens</i>	Szőrös nyír (molyhos nyír)	10 000
<i>Carpinus orientalis</i>	Keleti gyertyán	10 000
<i>Clematis alpina</i>	Havasi iszalag	10 000
<i>Cotoneaster integerrimus</i>	Piros madárbirs	2 000
<i>Cotoneaster matrensis</i>	Pannon madárbirs	10 000
<i>Cotoneaster niger</i>	Fekete madárbirs	2 000
<i>Cotoneaster tomentosus</i>	Nagylevelű madárbirs (molyhos madárbirs)	2 000
<i>Crataegus nigra</i>	Fekete galagonya	10 000
<i>Daphne cneorum</i>	Henye borszlán	10 000
<i>Daphne laureola</i>	Babérborszlán	10 000
<i>Daphne mezereum</i>	Farkasborszlán	10 000
<i>Ephedra distachya</i>	Csikófark	30 000
<i>Hippocrepis emerus</i>	Bokros koronafürt	5 000
<i>Lonicera caprifolium</i>	Jerikói lonc	2 000
<i>Lonicera nigra</i>	Fekete lonc	2 000
<i>Myricaria germanica</i>	Csermelyciprus	10 000
<i>Prunus tenella</i>		
<i>(Amygdalus nana)</i>	Törpe mandula	10 000

	Magyar vadkörte	100 000
<i>Pyrus magyarica</i>	Magyar vadkörte	
<i>Pyrus nivalis</i>	Vastaggallyú körte (gyapjas körte)	10 000
<i>Rhamnus saxatilis</i>	Sziklai benge (kövi benge)	10 000
<i>Ribes alpinum</i>	Havasi ribiszke	10 000
<i>Ribes nigrum</i>	Fekete ribiszke	10 000
<i>Ribes petraeum</i>	Bérci ribiszke	10 000
<i>Rosa pendulina</i>	Havasalji rózsza (bérci rózsza)	10 000
<i>Rosa sancti-andreae</i>	Szentedredi rózsza	10 000
<i>Ruscus aculaetus</i>	Szúrós csodabogyó	5 000
<i>Ruscus hypoglossum</i>	Lónyelvű csodabogyó	10 000
<i>Salix aurita</i>	Füles fűz	5 000
<i>Salix elaeagnos</i>	Parti fűz (szürke fűz)	2 000
<i>Salix pentandra</i>	Babérfűz	10 000
<i>Sorbus aria</i>	Lisztes berkenye	10 000
<i>Sorbus aria – graeca x terminalis</i>	Lisztes, déli és a barkóca-berkenye átmeneti kisfajai (minden lisztes levélfonákú berkenye)	10 000
<i>Sorbus austriaca subsp. bazslinszkyana</i>	Hazslinszky-berkenye	10 000
<i>Sorbus damubialis</i>	Dunai berkenye (magyar berkenye)	10 000
<i>Sorbus domestica</i>	Kerti berkenye (házi berkenye)	2 000
<i>Sorbus graeca</i>	Déli berkenye	2 000
<i>Sorbus javorkae</i>	Jávorka-berkenye	10 000
<i>Sorbus pannonica</i>	Dunántúli berkenye	10 000
<i>Sorbus sooi</i>	Soó-berkenye	10 000
<i>Sorbus subdamubialis</i>	Duna vidéki berkenye	10 000
<i>Sorbus bueckensis</i>	Bükk-i berkenye	10 000
<i>Spiraea media</i>	Sziklai gyöngyvessző (szirti gyöngyvessző)	5 000
<i>Spiraea salicifolia</i>	Fűzlevelű gyöngyvessző	2 000
<i>Vaccinium oxycoccus</i>	Tőzegáfonya	10 000
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Vörös áfonya	10 000
<i>Vitis sylvestris</i>	Ligeti szőlő	10 000

Megjegyzés: A vastagon kiemelt fajok fokozott védelemben részesülnek.

Dr. Bartha Dénes

Helyreigazító:

Az a bizonyos kis ördög... Piros nyelve van, nagyon, de nagyon ki tudja nyújtani és röhög hozzá. Jól tud bujkálni és színt változtatni. De leginkább kajánkodni, ha valakit megrézfálhat.

Hát bizony nekem is van kis ördögöm. Őszintén bevallom. Az Erdészeti Lapokban megjelent „Vihar egy 'gyűszűnyi' vízben” c. cikkemről van szó, melyben kifejtettem, hogy az „Ungarischer Forstverein”-nek, azaz a Magyar Erdész Egyesületnek az „egyenes ági jogfolytonos utódja” az Országos Erdészeti Egyesület. Ebben van egy mondat, mely zavart okozó.

Így szól: A névváltozás 1887. év végén történt, mintegy újságbéli átkereszteléssel.

Helyes a szöveg a következő módon:

A névváltozás már az 1866 előtti években elkezdődött a korábban leírt variációkkal, majd a módosított alapszabályt „a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi Magy. Kir. Minister 1867. jún. 25-ről 2657. sz. a kelt értesítése szerint Legfelsőbb-helyen jóváhagyattak”.

Jó szerencsét, üdv az erdészeknek. Kis ördög!

dr. Vicze Ernő

Veszélyes ipari hulladékok rekultivációja erdősítéssel

Az ipari tevékenységek sok esetben a technológiából következően a világ minden részén környezetkárosítással járnak együtt. Vannak olyan eljárások is, amelyek következtében a talaj, a víz, a levegő szennyezésének az üzemvitelből fakadóan még nagy mennyiségű veszélyes ipari hulladék is képződik és halmozódik fel. Ilyenek pl. a széntüzelésű erőművek energiatermelése után képződő pernyék, salakok és a timföldgyárak bauxitból való timföld előállításánál keletkező vörösiszapok. (Magyarországon évente mintegy egymillió tonna vörösiszap képződik.)

A nagy tömegű és nagy kiterjedésű veszélyes ipari hulladékok környezetkárosításának lehetséges csökkentésére a gyakorlatban hasznosítható sikeres módszerek kidolgozása évtizedek óta és napjainkban is időszerű.

Helyi indítatásból eredően 1973-ban elhatároztam, hogy kísérletet teszek az erőműi salaktározók felszínének erdősítéssel való rekultivációjára.

A Veszprém megyei Ajkát – az elmúlt évtizedek alatt az iparból származó kedvező hatások ellentételeként – a kiemelkedően környezetszennyezett városok között tartották nyilván. Ebben nagy szerepük van a veszélyes ipari hulladékoknak is.

A hulladékok hidraulikus úton zagyként, csőrendszerekben elvezetve kerülnek a tározókba.

A város térségében a helyi ipar több, mint fél évszázados energia- és timföldtermelésének hulladékeként 1986-ig mintegy 11 millió tonna pernye és salak és kb. 25 millió tonna vörösiszap halmozódott fel (*Bajnóczy Gy.* és munkatársai, 1986). Az ilyen irányú vizsgálatot végzők azt a megállapítást tették, hogy „durva becslés szerint ezekben a zagy-tározókban összesen közel 2000-2000 tonna urán és tórium van elraktározva”.

A szürke- és vörösiszap 10–20 m magasságú tározói részben a város belterületén, részben pedig a belterület közvetlen szomszédságában helyezkednek el, amelyek felülete 350–400 ha-ra tehető.

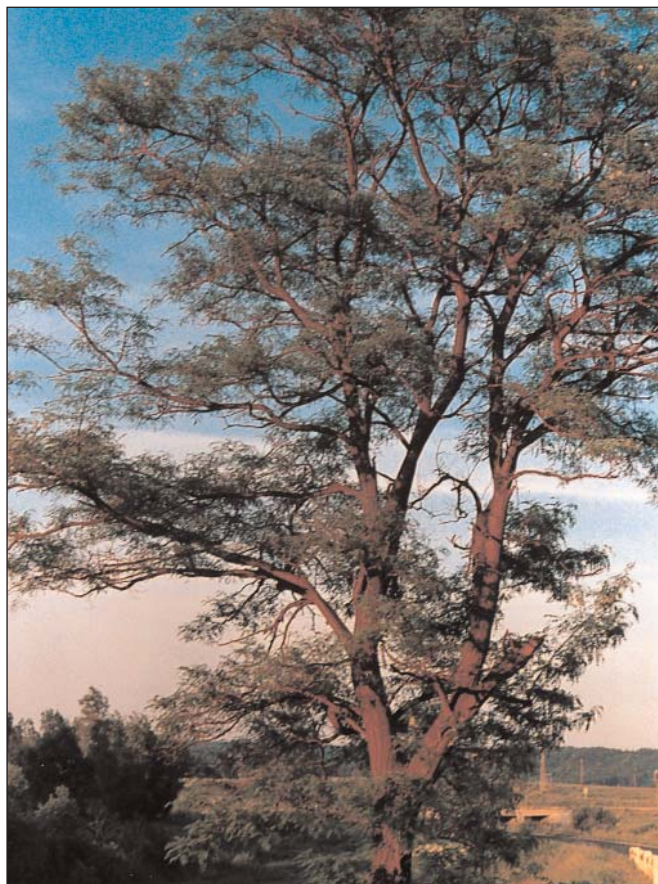
Mindkét ipari hulladék környezetkárosító hatása veszélyes kategóriájú.

A lefedetlen erőműi hulladék szürke porral, a timföldgyári vörösiszap pedig vörös porral szennyezi a város és környéke levegőjét és talaját, továbbá veszélyezteti a vizeket is. Radioaktívak. Erősen tájképrontó hatásúak.

Az erőművi szürkeiszap a tározóban a szállítóvíz elvezetése (visszafoгатása), illetve elpárolgása után összetételéből adódóan néhány hetes kötési idő után rétegesen betonszerűvé összeke-ményedik. A felső néhány centiméter iszap azonban porossá válik.

A timföldgyári vörösiszap-tározók sok vizet tartalmazó kocsonyás szerkezete évtizedeken keresztül mocsárszerű állapotban marad (tixotrópia). A felületi kiszáradás után néhány cm vastag vörös por borítja a felszínét.

A rekultivációs kísérleti munkákat közel egy hektáryi területen 1974. évben kezdtük el a város belterületén lévő sa-

laktéren. 20-féle fafaj, ill. cserje életfeltételeit és fejlődését vizsgáltam folyamatosan az ültetést követő években. Figyelemmel kísértem továbbá a lágyszárúak természetes megjelenését is.

A rekultiváció eredményesnek bizonyult. A sikeresség következtében 1981–1988. évek között a kísérleteket üzemi méretekben több hektáron folytathattam a salaktereken.

A salaktereken végzett vizsgálataim alapján már az 1970-es évek végén arra a megállapításra jutottam, hogy a jó kötőképességű erőműi zagy felhasználásával az eljárás alkalmas a vörösiszap-terek „erdősítésére” is.

Az ajkai hulladékfajták anyagának átlagos összetétele:

Név	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	CaO	MgO	SO ₃	Na ₂ O	K ₂ O	TiO ₂	Egyéb
	%									
Szénsalak	12,-	18,-	6,-	39,7,-	3,5	18,8	0,6	0,5	–	0,9
Vörösiszap	10–15	13–18	35–40	10–15	0,5–1	V ₂ O ₅	5–8	P ₂ O ₅	3–4	
						0,2		0,4		

Megj.: – A vörösiszapban még jelen van Cr. 500 ppm, Co. 50–60 ppm és Mo. 50 ppm mennyiségű nebezűfém.

– A hulladékfajták anyagának átlagos összetétele a gazdálkodó szervezetek laboratóriumai által kimutatott értékek.

A vörösiszap-tér erdővel végződő átalakítása a timföldgyár vezetésének hozzám intézett felkérésére 1990. évben kezdődött el. A „talaj-előkészítés” után 1991-ben került sor 14 600 db facsemete beültetésével az 1 ha terület földhordás nélküli kísérleti „erdősítésére”, amely a salakterekhez hasonlóan teljes sikerű eredményt hozott. Pótlásra vagy egyéb utólagos munkára nem volt szükség. A teljes zártságú erdős rekultiváció (fakéreg erdészeti rakodón történő ingyenes átadása mellett) 1990–91. évi árakon felmerült anyagot+energiát+munkabért és annak közterhét magában foglaló költsége 243 eFt/ha volt.

A salakterek és a vörösiszap-terek erdővel befejeződő átalakítása kivitelezésénél nagyon lényeges szempontnak tekintetem, hogy az eljárás termőföldráfordást ne igényeljen. Az „erdősítés” ennek megfelelő módszerrel történt. (Száz hektáros nagyságrendekben a termőföld legalább 3–4000 m³/ha mennyiségben általában egyáltalán nem biztosítható, legalábbis anélkül nem, hogy a „kibányászás” helyén komoly környezeti károkat ne okozna.)

A csőrendszereken kijuttatott több tíz méteres vastagságban felhalmozott, 35%-nál több CaO-t és egyéb klinker ásványosodást kiváltó összetevőket tartalmazó erómiú szénalagzagy kiszáradása után keletkező betonszerű keménységű felületére az erdőgazdálkodás munkafolyamatában kitermelt lombos fák kérgezéséből származó darabolt kérget terítettünk el a szervetlen

anyag „trágyázása” és szerkezetének javítása céljából. A szerves anyagot jelentő kéreg természetesen helyettesíthető egyéb, a mezőgazdaságban használatos trágyázással (pl. komposzt, szilárd és híg állati trágya, szennyvíztisztító kezelt iszapja stb.) és kiegészíthető szükség esetén műtrágyával.

A szerves anyag gépi tolóval való elterítése után a betonszerű salakot nagy teljesítményű erőgépre szerelt hidraulikus mélytalajlazítóval megszagattuk. A szagatással fellazított salakba mezőgazdasági erőgépre szerelt ekével mélyen beforgattuk a kérget. Szántás után a területet simítóval elsimítottuk.

Az „erdőtelepítés” talaj-előkészítő munkáit ősszel befejeztük azért, hogy a szükséges tömörödés és csapadékbefogadás megtörténhessen.

Az ültetési munkákat a mostoha körülmények miatt kora tavasszal végeztük egy-két éves csemetével. Az ültetés kivitelezésére mezőgazdasági erőgéppel vontatott ültetőgépet használtunk. Az ültetési hálózatot a hektáronként nagy mennyiségű csemeteszámnak megfelelően határoztuk meg.

Meghatározó főfafajként tövises ezüstfát (*Elaeagnus angustifolia*), fehér akácot (*Robinia pseudacacia*), elegyfajként pedig közönséges nyírt (*Betula pendula*), feketefenyőt (*Pinus nigra*) és kisebb mennyiségben egyebet alkalmaztunk.

Az 1974-ben indított kísérleti terület vizsgálati eredményei alapján mondható, hogy a helyi adottságoknak megfelelő elegyarányban alkalmasak még: tamariska, kislevelű hárs, sajmeggy, cseresznyefa, bálványfa, mezei szil, vénicszil, virágos kőris, csertölgy, molyhos tölgy stb.

Kuriózumként ismertetem, hogy az induló kísérleti területen jól fejlődött a 3 méter magasságot elért cserfa, a gyümölcsöt termő cseresznyefa, a 2,5–3 m magas több kislevelű hárs, az 1,5 méteres molyhos tölgy, az orgona, a közönséges boróka stb., amelyek jelenlétükkel színesítették az ezüstfa, akác, nyír és feketefenyő összetételű „erdőt”.

A különböző lágyszárú növények mesterséges vetés nélkül természetes úton jelentek meg és szaporodtak folyamatosan a fák záródása adta lehetőségek szerint.

A tixotrópiás tulajdonságú vörösiszap mocsárszerű felületére olyan vastagságban kell ráengedni a 35%-nál több (vagy erre feljavított) CaO-t tartalmazó erómiú szénalagzagyot, hogy az a kiszáradás után olyan fedőréteget alkosson, amely szilárdságánál fogva elbírja a nehézgépeket, és amelyben az „erdősítéshez” szükséges mélyszagattatás és egyéb munkák sikeresen elvégezhetők legyenek. A szilárd felszín biztosítása után a rekultivációs munka azonos az előzőekben vázlatosan ismertettekkel.

A jól kivitelezett felületi előkészítés, az egészséges és megfelelő ültetési anyag, a megfelelő időben és jó minőségben végrehajtott ültetés olyan átalakítást eredményez, hogy minden pótlás nélkül, 2–3 év elmúltával, a rekultivált timföldgyári vörösiszap-terek és

erőművi salakterek erdős tulajdonságuknál fogva környezetrontóból környezetvédővé és környezetjavítóvá válnak.

A veszélyes ipari hulladékfelületek által irányított erdősítési átalakításának eredményeképpen az ajkai erőműi salaktéren 10,4 ha-on 13–20 éves 3–6 méter átlagmagasságú, a timföldgyári vörösiszap-területen pedig 1 ha-on 2,5–5 méter magasságú teljes zártságú „erdő” él.

A Magyar Szabadalmi Hivatal 215 578 lajstromszámon szabadalmat adott az „Eljárás a timföldgyári vörösiszap hulladéktároló tereinek és/vagy széntüzelésű hőerőművek salaktároló tereinek rekultiválására” című találmányra.

Az eljárás alkalmazása esetén jelentkező előnyök összegzése:

- a tixotropikus vörösiszap és a betonszerűen cementálódott erőműi salaktér rekultiválható teljes fedettségű fásítással,

- a teljes fedettségű fásítás megszűnteti a porzást és csökkenti a szelek károsító erejét,

- a teljes fedettségű fásítás hatalmas levélfelületével nagy mennyiségű széndioxidot nyel el és ugyanakkor nagy mennyiségű oxigént bocsát ki,

- a lombozatával összezáródó fásítás az erőműi salak radioaktív kisugárzását jelentős mértékben elnyeli,

- a fák a lehulló lombjukkal és a felszaggatással fellazított talajba behatoló gyökereikkel folyamatosan, évről évre életképesebbé javítják az addig holt anyagot,

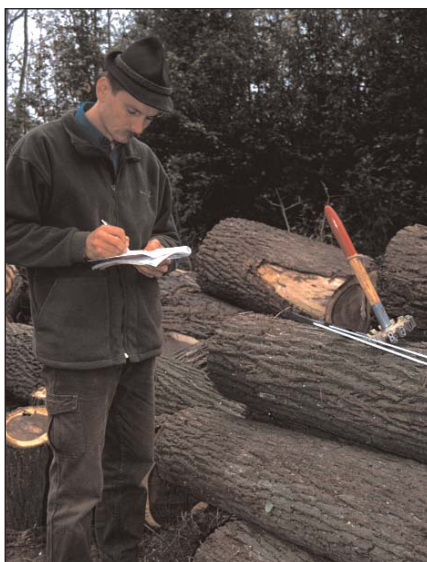
- a fakéreggel és esetleg szerves anyaggal való talajjavítás, valamint a fák záródása adta lehetőség szerint minden külön ültetés nélkül megjelennek a különböző légy szárú növények, amelyek szintén jelentős környezetvédő és talajjavító hatást fejtenek ki,

- az összefüggő, zárt borítású erdő jellegű fás területeken kialakul az állatok életének lehetősége is (madarak, fácánok, nyulak és egyéb állatok), azaz kezdetét veszi a természetes életközösség,

- esztétikailag kedvezően megváltoznak az addig tájképrontó, sivár, környezetszennyező ipari salakterek és vörösiszap-terek.

Mindannyiunk érdeke, hogy a környezeti ártalmak ne szaporodjanak, hanem csökkenjenek. A veszélyes ipari hulladékok egy nagy csoportja káros hatásának csökkentésében elért eredményeink közlésével ilyen módon is szeretném segíteni a környezetjavító munkát.

Hivatása: erdész

A Szekszárdi Erdészet keselyűsi vadászházától az árvízvédelmi töltésen Pörboly felé néhány percet autózva egy feketedió-állomány véghasználatánál találkoztam *Kövesi Sándor* kerületvezető erdészszel. A vágásterületen a fakitermelők az utolsó néhány fával végeztek. Kövesi Sándor erdész a választékolás eszközeivel méregette a kidöntött törzseket. A megszokottnál akkurátusabbak voltak mozdulatai. Mielőtt a darabolást jelző karcolat a kéregbe húzta, többször is alaposan szemügyre vette a diórönköt. *Solti Imre* erdészeti igazgató jelezte, hogy a látszólagos tanácstalanság oka nem a tapasztalatlanság, sokkal inkább a felelősség. A szálegyenes diótörzsekből kikerülő rönkök köbmétere olykor az ötödmillió forintot is elérhetik. Alaposan kell hát szemlélődni, mielőtt a kacor vágástjelző húzása megtörténik. An-

nál is inkább, mert a feketedió a döntés során könnyen reped, és ezek a repedések csak a szakavatott szemeknek mutatják, hogy meddig tartanak. És valóban. Volt olyan közel ötven centi átmérőjű rönk, mely a döntés során szabályos két félhengerré hasadt szét. Fejcsóválásomra Kövesi Sándor elmagyarázta, hogy elég sok a villás egyed, és ha a döntéskor nem „lapjára” zuhan a fa, akkor menthetetlenül hasad.

Az ebédészületet használtuk ki a beszélgetésre.

– Szegeden végeztem, majd 1988 szeptemberétől négy évet a hajósi erdészetnél dolgoztam. Bajai lévén, ismerős erdőben szereztem szakmai tapasztalatokat. Sokat tanultam idősebb kollégáimtól, azután szép lassan belejöttem. 1992-ben kerültem a szekszárdi erdészethez a jelenlegi kerületembe, ami akkor 640 hektár volt. Öt év múlva 320 hektárral bővült, és ez természetesen jelentős többletfeladattal járt. Csak érdekességként jegyzem meg, hogy ebben a kerületben szolgált 1901-től *Hódi Menybért* egészen 1944-ig. 1955-től fia, *Hódi Pista* bácsi vette át a kerületet, és folytatta édesapja munkáját. Azután harminc év alatt tizenhárom erdészt „fogyasztott” a kerület.

Csodálkozó tekintetemre nevetve jegyezte meg, hogy elégedett lesz, ha innen megy nyugdíjba. Ami nemcsak szakmailag lenne kiváló teljesítmény, hanem bizonyítaná a családi kötelék szorosságát is. Mint megtudtam, azon kevés erdészek közé tartozik, akik kint élnek az erdőn, viszonylag távol a lakott településektől, és ez nem zavarja élettársát, hiszen négy gyermeket ne-

velnek. Dávid, Ábel, Boglárka és Marianna az erdészházból járnak iskolába, óvodába. Az erdőhöz való ragaszkodást nem gyengítette a mindennapos hajnali kelés és a hóban-fagyban való gyermekszállítás sem.

– Néha a Duna ijesztget bennünket, hiszen közvetlen a gát tövében lakunk, de megszoktuk. Az árvizek inkább szakmai kihívást jelentenek, mert a faanyagmentéssel járó többletfeladatok itt az ártéren bizony emberpróbálóak. Meghatározó, hogy a Duna-Dráva Nemzeti Park területén gazdálkodunk. Az ezzel járó magasabb szintű egyeztetésekbe ugyan csak közvetett beleszólásunk van, de a végrehajtás a mi dolgunk. Meg

tudunk egyezni, amihez jó alapot ad a cégünk logójában olvasható rövid mondat: „Gemenc Rt. a természet szolgálatában”. Az igaz, hogy a kocsányos tölgyes felújításokkal olykor tíz-tizenkét évet kínálunk, ami nem összehasonlítható a nemes nyáras négy-öt év alatti befejezésével. Persze természetvédelmi szempontból nézve itt az ártéren a nemes nyáras is más, hiszen gazdag aljnövényzettel és elfogadható második koronaszinttel nevelődnek a madárvilág legnagyobb örömeire. A tájidegen zöldjuhar, a gyalogakác, az amerikai kőris az első számú közellenség, de elbánunk velük. Az említett feketedió is a jövevényekhez tartozik, de már mint megtűrt faj. Árbevételéből segíthetjük a jóval munkaigényesebb tölgyesek felújítását.

Nem kerülhettük meg beszélgetésünk során az egzisztenciális kérdéseket sem, különös tekintettel a manapság nem éppen megszokott négy gyermek nevelésével járó felelősségre.

– 1997-ig mondhatni a klasszikus erdészéletet éltük, kihasználva az erdőben lakás felkínálta lehetőségeket. Kéthárom fejőstehenet és tizenöt növénydékmarhát tartottunk. A teheneket magam fejtem, és természetesen a takarmányellátáshoz szükséges gépeket is magam kezeltem. Azután a kerületnövekedéssel fel kellett számolnunk az állattartás jelentős részét. Gépeket vásároltam, és most egy alkalmazottal mindenféle mezőgazdasági bérmunkát vállalunk. Ez úgy néz ki, hogy bevált. Az

alkalmazottnak megélhetést, nekünk pedig fizetéskiegészítést jelent. Debrecenbe járok vadgazda-mérnökre, ami Gemenc hírnevéből adódóan gondalom, nem meglepő. Remélem a diplomának is hasznát veszem majd.

Kövesi Sándor erdész a fakitermelők felé pislant, akik az ebédidő leteltével munkához készülődnek. Éppen egy vilás törzs töve körül tisztítják meg a területet. Sándor elköszön, majd rövid eszmecsere után folytat a motorfűrésszel. A dőlési irányt mérlegelik. Tompa puffanással zuhan a hetvenéves diótörzs anélkül, hogy felrepedt volna. Kövesi Sándor most is jól döntött.

Pápai Gábor

Új környezetkímélő technológiák az erdészeti növényvédelemben

Már régóta gondolkodtam azon, hogy valamilyen publicitást kellene adni az új technológiáknak az erdészeti növényvédelemben. Hogy végül is nekifogtam e cikk megírásának, annak az az oka, hogy a 2001. májusi számban megjelent dr. Varga Szabolcs és Szidonya István hasonló című cikke, amely e témakörrel szól. Nagyon hiányoltam a cikkből a vegyszer nélküli eljárásokat, amelyek sokkal célravezetőbbek lehetnek és esetleges használatuk hosszabb távon is segítséget nyújt az erdőnevelési gondok kiküszöbölésére. Azt hiszem, hogy a két legfontosabb ilyen tényező a gyomkonkurencia, valamint a most egyre divatosabb vadkár kérdés.

Kezdjük talán a gyomokkal, hiszen a

cikkben erről esik a legtöbb szó. Az Unió területén használatosak olyan védőfóliák, védőhálók, amelyek meggátolják, esetleg megszüntetik a cseméték közvetlen környezetében a gyomosodást, így szükségtelessé teszik az ápolási munkákat, vagy azok elvégzését nagyban megkönnyítik. Cégünk az osztrák nemzetiségű Interforst magyarországi vezérképviseletét látja el, így a továbbiakban ezen cég termékeinek bemutatásával tudnám szemléltetni a lehetőségeket:

EGGER 2000 VEG csemetevédő tányér (1. kép):

4 mm vastag kartonlemez, méretei: 47x50 cm. 4 db talajszeggel van lefogatva (1. ábra), 3–4 évig teljes védelmet

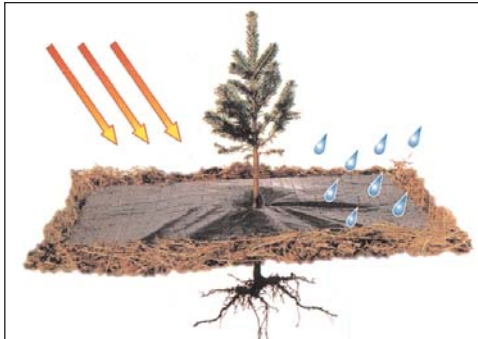
nyújt a gyomokkal szemben. A kihelyezés a csemete ültetésével egy időben történik. Egy, a lemezzel azonos nagyságú gyommentes tányért kell készíte-

ni, melynek közepébe belekerül a csemete. Ezután helyezük fel a kartontányért és rögzítsük. További gondozást nem igényel.

SILVICULTURE műanyag talajtakaró (2. kép):

Az eljárás hasonló az előzőekben leírtakkal, annyi különbséggel, hogy itt

egy 90x90 cm-es műanyag fóliával fedjük be a csemete környékét. Szintén 4 db szeggel történik a rögzítése. A műanyag fólia 4–5 évig biztosítja a gyommentességet, majd természetes úton lebomlik. A csemete vízellátása a fólián található apró lyukakon keresztül történik. További előnye, hogy aszály idején sem szárad ki a csemete környéke, sőt a fólián lecsapódó pára is a talajba szivároghatva további vízutánpótlást biztosít a növénynek.

Egyedi csemetevédő klímaoszlop (3. kép):

Ennek használata csak lombos fajoknál és azoknál is főleg a bükk, juhar, cseresznye, kőris esetében ajánlott. Nagyon széles körű a felhasználhatósága, hiszen az elültetett csemete számára speciális mikroklímát biztosít – lehetővé téve a gyors fejlődést –, védelmet nyújt a gyomkonkurencia és a rágaskár ellen, később, amikor kinőtt a csemete az oszlopból, akkor pedig támasztja és védi a törzsét a dörzsölési és hántáskároktól. Különböző hosszúságokban való gyártása lehetővé teszi mind a gyümölcsösökben, mind erdei viszonyok közötti kiváló használatát.

Mindhárom eljárásnak előnye, hogy szükségtelenné teszi a sűrű hálózatos telepítést és felújításokat. Az ápolási munkák szinte feleslegessé válnak, vagy azok költségei nagymértékben csökkennek. További javaslat lehet az erdőfelügyelőségek számára, hogy ezen eljárások alkalmazását fogadják el ápolási munkának, így az azokért járó költségek is elszámolhatók.

Ha már a vadkár elleni védekezés előkerült, akkor talán térjünk át erre a témára is.

Rágás elleni sapka (4. kép):

Kifejezetten rövid tűjű fenyőfélék csúcscrügyének védelmére szolgál. Ezt a kis sapkát felhelyezve tulajdonképpen a vad szája nem kerül a rügyre, hanem a sapka, amelyet nem tud megemészteni, ezért kiköpi. A sapka nagyon könnyű, így tavaszi hajtáskor a csúcscrügy növekedésével tolja maga előtt, míg az végül leesik. Természetesen begyűjtésére is van lehetőség és a következő év-

ben újra felhasználható. Piros színe is a vad riasztását szolgálja, de ugyanakkor az ápolási munkáknál sorjelzőként is segítséget nyújthat.

Rágaskár elleni mandzsetta (5. kép):

Hasonlóan működik, mint az előző sapka, csak ezt mint egy mandzsettát kell felcsíptetni a csemetére. Ez a ter-

mék több felhasználási lehetőségeket ad, mert használható hosszú tűjű fenyőféléken ugyanúgy, mint lombos facsemetéken. Felhelyezése szintén nagyon egyszerű, a csemete növekedésével a mandzsetta leesik, vagy

minden évben begyűjthető és újra kihelyezhető.

Rágás elleni kosár (6. kép):

Ennek használatát csak kiemelten értékes vagy nagy vadkárú területeken javas-

lom, mivel költsége messzemenően meghaladja az előző kettőét. A valódi védelem tulajdonképpen egy drót hálójonatot jelent a csemete körül, teljes védelmet nyújtva evvel a vad hozzáférése ellen.

Mindhárom előbb bemutatott eljárás nagy előnye, hogy időjárástól független, kihelyezése is bármely körülmények között megoldható. Többéves védelmet nyújthat, esetleges évenkénti begyűjtésük és újratelepítésük nagy költségmegtakarítást jelent. Mindezek mellett kihelyezési költségük sokkal alacsonyabb, mint a vegyszeres megoldásoké vagy mint a vadvédő kerítéseké.

Még egy fontos adalék a cikkhez. A vegyszeres eljárásoknak egyik fontos kelléke a jó permetező berendezés. Ez lehetővé teszi a megfelelő porlasztást, a víztakarékos munkavégzést, amely bizonyos erdei körülmények között feltétlenül fontos. Erre tudjuk ajánlani a *Solo* és a *Mesto* permetező berendezéseit, amelyek víztakarékosak és kiváló hatásfokkal működtethetők. Viszonylag könnyűek, így egésznapos használatra is alkalmasak, és kezelésük is nagyon egyszerű.

Remélem, cikkem felkeltette néhány érdeklődő figyelmét, és lesznek, akik maguk is szeretnék kipróbálni ezen eljárásokat. Garanciaként az EU területén lévő kiváló tapasztalatok sorát lehet megemlíteni, hiszen ezek a termékek már több éve tesztelt és használt eljárások. Remélem, Magyarországon is rövid időn belül meghonosodnak és segítik a magyar erdőgazdálkodás fejlődését.

Tesch Tamás

kereskedelmi igazgató

Székházunkban ünnepeltük egyesületünk alakulásának 150. évét

Jövőre lesz ötven éve, hogy az Egyesület megfosztották a közadakozásból épített székházától. A Nagy Népi Egyenlősi egy tollvonással elvette mindazt, ami az Országos Erdészeti Egyesület múltja, vagyona, megbízható bázisa volt. Azután a hallgatás évtizedei következtek, mígnem elérkezett az 1990-es évek fordulata. De addig úgy jártunk a székházunk megítélésével, mint az ifjúság a Trianonban elcsatolt ősi magyar területekkel. Nem hallott róla, tehát nem is létezett, sem a gondolatban, sem a retorikában. Aztán úgy alakult a sok jogi csűr és csavar, hogy nem kaptuk vissza jogos tulajdonunkat. Az utóbbi években perre vittük a dolgot, de nem sok a remény.

Ezért volt történelmi tett, hogy a „150 éves erdészeti múlt” jubileumi emlékülését volt székházunk egykori tanácstermében tarthattuk. A szerencsés másfélszáz erdész közül kevésnek maradt száraz a szeme az erdészhimnusz éneklésekor, mely az ünnepség megnyitóját jelentette. *Kertész József* szavata után *Glattfelder Béla* politikai államtitkár köszöntötte a jelenlévőket. Az államtitkár úr egyben mint házigazda – a Gazdasági Minisztérium jelenleg az épület használója – felajánlotta, hogy az épületbe elhelyezhetjük relikviáinkat, melyek az egykori funkciót idézik. *Káldy József* elnök az alkalomra megjelent erdészeti emlékhelyeket bemutató „Velünk élő múlt” c. kötetet mutatta be, mely az Egyesület legújabb kiadványa.

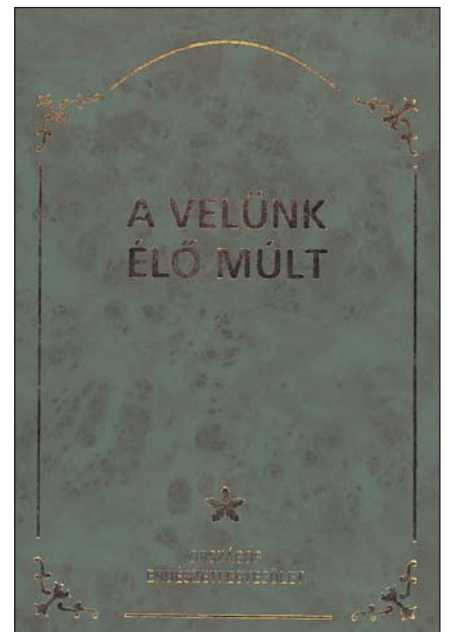
Oroszi Sándor, az Erdészettörténeti Szakosztály elnöke tartott előadást a

150 éve alakult Egyesület történetéről, a névváltoztatásról, melyet megelőzött az alapszabály módosítása. Az Alföldi Erdőkert Egyesület nevében *Bondor Antal* elnök adta át az arra érdemeseknek az emlékérmeket. Kapták: *Andrési Pál, Cseke István, Medvecz Gábor, Marton Imre, Nádi János, Osváth-Bujtás Zoltán, Puskás Pál, Rumpf János és Vadasdy Kálmán*. A Mecseki Kürtösök hangjával zárult az ünnepség épületen belüli része, majd *Riedl Gyula* bácsi emlékezett – az utca felőli emléktáblánál – a székház születéséről, funkciójáról és a kommunizmus aljas és erkölcs-telen rablásáról. Ne adjuk fel – szólította meg a jelenlévőket *Káldy József* elnök –, ne adjuk fel a jogos tulajdonunkhoz való ragaszkodást.

Pápai Gábor

Biharban jártunk

Az Erdők a Közjóért Szakosztály tanulmányútja

Nagyváradon túl emelkedik az Erdélyi-Sziget-hegység. A Sziget-hegység legkiterjedtebb tömbje a Bihar-hegység. A karsztvidéken található a Körösök, Meleg-Szamos, Dregán, Jád forrásvidéke.

A Nagyváradai Erdészeti Igazgatóság főmérnöke, *Judea Liviu* erdőmérnök részletes tájékoztatást adott gazdálkodásukról:

Öt megyében található az erdőterületük, a legnagyobb része azonban Bihar megyében van 173 445 ha. Mintegy 9500 ha van magántulajdonban és 2700 ha erdő községi tulajdonú, ezek felügyeletét, illetve a községi erdők kezelését megbízás alapján az igazgatóság

végzi. A volt erdőtulajdonosok által visszaigényelt terület 73 186 ha, ezek elbírálása most van folyamatban.

A fajaj-megoszlás tekintetében a területen 40% bükk, 27% tölgy, 16% fenyőféle a meghatározó fajfaj. Elenyésző mennyiségben akác, juhar, hárs, nyár és egyéb lágylomb található.

Rendeltetésük szerint az I. csoportba sorolt környezetvédelmi és szociális rendeltetésű erdők területe 60 906 ha, a II. csoport a gazdasági erdő 113 286 ha.

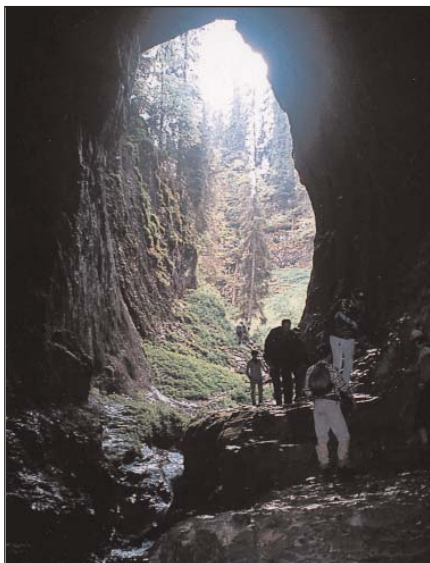
Az igazgatóságnak 11 erdőgondnoksága van, ezen belül 64 erdőkerület, 369 erdész, 31 vadászterület és 3 pisztrángos. Erdei úthálózatuk hossza 1039 km.

Az éves árbevételük 25%-a származik vadászatból és egyéb haszonvételből, mint erdei gyümölcs, gomba, haltenyésztés stb.

Várad nevezetességeinek megtekintésére sajnos igen rövid időnk volt, csak ízelítőt kaphattunk *Emődý András* levéltárostól, aki megmutatta a helyreállított püspöki könyvtárat, kincstárat, képtárat, a kanonok-sort, a püspöki székesegyházat, a nemrég a püspökkerben fellelt Szent László-köszobrot, a 100 éves – *Fellner* és *Hellner* által épített – színházat (e két úr építette a monarchia legszebb színházait Nagyváradtól Grazig), a nagyváradai várat, melynek a helyreállítását megkezdték. Megtekintettük a honfoglalás kori bihari földvárat, mely kb. 20 km-re van Nagyváradtól. A történelmi visszatekintés szerint itt Ménmarót vára volt a honfoglalás előtt, majd Árpád fia, Zolta országrészének központja, Szt. László helyezi át a püspökséget Nagyváradra. Maga a földvár lenyűgöző méretű.

A szedresi csemetekertben a magplántázst tekintettük meg, majd továbbmentünk a Medvebarlanghoz, mely az egyik legszebb, turisták számára feltárt cseppkőbarlang.

A következő állomásunk a pisztrángtelep volt, ahol a szervezők jóvoltából megkóstolhattuk az itt nevelődött pisztráng roston sütött változatát. Mintegy 12 t pisztrángot értékesítenek.

Daday Zsolt megismertetett minket a karsztvidék csodáival.

A karsztformációk és környékük természetesen védettek, a környező erdők is fokozottan védettek és őserdőként kezelik. A kilátókat a helyi turisztikai szervezetek az erdőgazdaság támogatásával kezelik.

Itt, a Csodavárnál is több helyen jól látható volt az inverzió jelensége, azaz a bükk magasabbra kerül, mint a fenyő a klimatikus viszonyok miatt.

A szamosbazári barlang bejáratát *Czárán Gyula* Babilon kapujának nevezte el, mely 15 m magas és 7 m szé-

les. Ezen keresztül jutunk be az Aragyásza barlangba.

Utunk a Galbina felé folytatódott, ahol csodálatos őserdőkben jártunk. Hihetetlenül gazdag flórájú hegyi rétek, lápok csodáit láttuk. Akik addig a sziklák növényeiben gyönyörködtek, most egy egészen más növénytársulással ismerkedhettek meg, virágzásban.

A látottak arról győzték meg, hogy nem kell messzi országokat keresni ahhoz, hogy az ember csodákat, csodavárakat láthasson – itt van a szomszédban.

Baranyi Katalin

Fotó: **Baranyi Katalin, Hibbey Alpár**

Nyárasok gyomirtása

A vegyszeres gyomirtás tapasztalatát az e problémákkal küszködő szakmabelieknek és minden erdőgazdálkodónak ezúton szeretném továbbadni.

Azzal kezdem, hogy a gyomirtást nemesnyár-célállományban, minden nyárcsemete közé beültetett akác elegyített állományban végzem, *csak az első kivétel évében és csak egyszer.*

A gyomirtás időpontját a gyomok teljes kifejlődése után, június 10. és 30. közötti időszakra ütemezem. Így egyszeri gyomirtással az összes kikelt gyomot, fakadó sarjat kezelni tudom úgy, hogy a sor egész évben gyommentes marad.

Célom, hogy ezzel az egyszeri kezeléssel a csemetek olyan előnyhöz jussanak, melynek alapján a későbbiekben a gyomosodás már számottevően nem hátráltatja növekedésüket.

Természetesen a sorközi ápolást továbbra is folytatom, szükség szerint évi 3-4 alkalommal.

Használt szer: amikor a gyomirtást elkezdtem Gialka Plusz 480, majd 2000-ben Fozát, az idén Roundup.

A lényeg, hogy a szer nevével függetlenül a hatóanyag *glifozát-izopropilaminsó*.

A használati utasítás 4-6 l/ha dózist javasol. A vegyszerezést óvatossági szempontok miatt 2 l/ha-os dózissal kezdtem, ami megfelelő eredményt adott. Ezzel a dózissal dolgozom a mai napig.

Az oldathoz nedvesítőszer, NONOT-ot keverek a szer megtapadása, jobb felszívódása végett.

Kijuttatás: kisebb területen eddig háti permetezővel végeztem.

Az idén 55 hektáron ez már végrehajthatatlan volt, ezért MTZ 82-es traktorra függesztett, 400 literes tartályban kevertem a szert.

A tartályt az erőgép kompresszora ál-

tal termelt levegővel nyomattam meg 3 bar nyomással.

A tartályhoz csatlakoztatott magasnyomású tömlő köti össze a közönséges háti permetezőgéppel műanyag szarát, kézi elzárócsapját és a szűrőfejet. Egyszerre két szűrőfej működtethető, így két személy két sorra célzottan tudja kijuttatni a szert egy menetben.

Az így bekevert 400 liter oldat egy 10 órás műszakra bőven elég, és napi 5-7 hektár gyomirtását képes elvégezni, gyomosodástól függően. A nyárcsemetéről a gyomirtás előtt a szokásos módon a felesleges hajtásokat lehúztuk, az akácot egy szára metszettük.

Az akác megóvása céljából a permetezéskor két személy egy-egy 15 cm átmérőjű csővel leányékolja a csemetét.

Egyszerűbb a helyzet, ha az erdő-sítésben nincs akác ültetve, ebben az esetben az árnyékolásra nincs szükség, csak a lehúzásra, hogy a szer levélre jutását elkerüljük, de ez a művelet egyébként is szükséges, így pluszmunkát, kiadást nem jelent.

A leírt módszer szerint végzem az erdő-sítések gyomirtását immár öt éve, tehát bátran ajánlom bármely erdő-sítés gyomirtására.

Néhány tanács, megfigyelés:

– A reggeli harmatos gyomra kiszórt permetlé a szer hatását növeli, a gyomon a szer szétszalad, jobban eloszlik.

– Kisebb eső, amikor a gyom csak nedves lesz, a hatékonyságot nem csökkenti.

– A permetezést befejezve tíz perc után esett csapadék már nem mossa le a permetet, a szer hat.

– Viszonylag nagy szélben is végezhető a permetezés, mert a leírt módszer alapján a permetcseppek viszonylag nagyok, nem sodródhatnak el, mód van alacsonyra tartott szűrőfejjel célzottan a növényre juttatni az oldatot.

– A hatás már a 4-5. napon észlelhető, de 10-15 nap múlva látványos.

– Mindnyájunk nagy ellensége, a *parlagfű* ellen kifejezetten hatásos, az elsők között pusztul ki.

Költségek: napi 5 hektár teljesítésre számítva, ami megfelel a 3,5 méteres sortáv esetén 1,4 nettó hektár gyomirtásnak a következő:

Gyomirtó szer 2 l x 1,4 ha = 2,8 l, ke-
rekítve 3 l x 2250 Ft = 6 750 Ft

MTZ 10 órax 3500 Ft = 35 000 Ft

2 fő permetező + 2 fő árnyékoló 4 fő x
10 órax 250 Ft = 10 000 Ft

közteher kb. 5 000 Ft

összes költség 56 750 Ft

A költség egy hektár erdő-sítésre 11 350 Ft.

Bátran állíthatom, hogy a leírt módszer a legolcsóbb, egyben a leghatékonyabb megoldás. Ennyi év tapasztalata után ajánlani tudom.

Erdei Károly

**Folyamatosan vásárolunk
HULLOTT
SZARVASAGANCSOT
a legmagasabb áron.
OSSO Kft., Budapest
Raktár:
Mágocs, Kótelek 22.
Tel.: 06-30/251-1291**

A pótkerék

A Lábodi Erdészet ismételt megalakításának éppen tízéves évfordulóján kaptam a hírt, hogy az erdészetet takarékosági indokok és az egységes területnagyság elérése miatt megszünteti a SEFAG Rt. vezetése. Összesen negyvenévi működés után novembertől az erdészeti épület is eladó.

Nem nagy ügy, lehet mondani, máshol is előfordult már ilyen. Az élet megy tovább.

Máté fiam három éves kora óta igen szívesen és jó kedvvel jött velem az erdőre. Az első időben az utunk elején még a saját lábán, aztán a nyakamban vittem, majd a végén a kocsis hátsó ülésén aludt hazáig. Most legutóbb pedig már sokszor ő vitt magával az erdőbe, munkaidő után vagy hétvégén az ő kedvéért mentünk el. Az elmúlt tíz évben a 6500 ha-os erdészet minden érdekességét megismertte, megszerette.

Kiskorában a legfőbb látnivaló a rinyaszentkirályi szarvasfarm volt, ahol a szelíd szarvasborjú a kezéből evett, érthető hát, hogy 1992-ben a kft.-vé történt alakítás után elszomorodott, hogy többet oda nem mehetünk.

No de sebjaj, a simongáti fagyártmányüzemben a gépek igen izgalmasak voltak, ott sokáig vizsgáltuk a szalagfűrészek és főleg a porelszívók működését. Aztán még ugyanabban az évben Simongát is privatizálásra került, különben is a fűrészportól sokat kellett dörzsölni a szemünket. Találtunk hát újabb érdekességet, a gyöngyöspusztai csemetekert a világ legremekebb helye volt, különösen a halastó, ahol szöcske volt a csali a pecázáshoz. Az átalakulás ide is elért 1996-ban. Ekkor az én fiam elém állt és megkérdezte, apa hát mi lesz itt, minden elmegy? A gyerekek gyorsan elmúlik a bánata, örömet megtalálta a Sziágyi Erdei Iskolában, amikor csak lehetett, eljött oda velem és az iskolai osztálytársaival is.

Amikor 2001. október elsején hazavittem a hírt az erdészet megszűnéséről, az első kérdése az volt, mi lesz az Erdei Iskolával, Sziágyal, a legkedvencebb hellyel az erdészet területén. Lányaim szerint az volt a negyedik testvérük, jogos volt tehát az aggodás. Egy legényember azonban könnyen megérti, hogy az utódok még nagyobb odafigyeléssel foglalkoznak majd velem.

Azt hittem, minden rendben van a fi-

am lelkében, hisz megbeszéltük azt is, hogy az erdőművelési osztályvezetői feladat, amit új beosztásként Kaposváron kaptam, az egyik legszebb munka az erdőgazdaságnál.

Aztán a következő hétfőn olyan defekt ért az erdőn, hogy a pótkereket gumishoz kellett vinni, és anélkül tértem

haza. A fiam meglátta a terepjárót, szétártta a tenyerét, majd csalódottan kérdezte: Apa, hát még a pótkereket is elvették tőled?

Az élet megy tovább.

De mi így éltük meg együtt az elmúlt tíz évet.

Horváth József

Eljárás és berendezés a fák gyökeres kitermelésére

A találmány tárgya a fák tuskóval együtt történő kitermelésére alkalmas hidraulikus berendezés, amely erőgéphez elfordítható módon csatlakozó fafogókeretet, támasztókeretet, emelő-munkahengert tartalmaz, a fafogókerethez fafogószerszemet van építve, amely a fafogókarok közvetítésével megragadja a fát, a fafogókerethez döntő-munkahenger csatlakozik és a támasztókerethez elforgatható módon támasztóhenger van rögzítve, és a támasztókeret csuklós megoldása esetén a támasztókeret két részének mozgatását állítószerszemet biztosítja, és a támasztókeret valamelyik eleméhez a döntő-munkahenger felső része csatlakozik, és az emelő-munkahenger másik vége a támasztókerethez csatlakozik, vagy a támasztókeret merev megoldása esetén az állítószerszemet egyik vége ehhez, a másik vége a döntő-munkahengerhez csatlakozik, és az emelő-munkahenger közvetlenül vagy csuklós erőátviteli szerkezet közbeiktatásával a fafogókerethez csatlakozik.

A találmány további tárgya eljárás fák tuskóval együtt, a földből történő

kitermelésére, oly módon, hogy a fa helyzeti energiájának változásából származó mozgási energiát is felhasználják a tuskó kiemelésének, a fa döntésének végzésére úgy, hogy a fát a talajszint fölé, de tömegközpontja alatt megfogva és/vagy megtámasztva húzó- és/vagy nyomóerőt gyakorolnak a fára.

Kép és szöveg: **Ágri Zsolt**

Kanada erdőgazdálkodása – egy erdőművelő szemével

In memoriam Jablánczy Sándor, 1908–1999

A századforduló körül született idős kolégáról szóló megemlékezésekben találkozhattunk olyan megjegyzéssel, hogy élete összefonódott az ország sorsával, történelmével. Jablánczy Sándor életében nemcsak az ország, tágabb értelemben a Kárpát-medence, de az új világ, Kanada legújabb történetének egyes erdészeti vonatkozású részletei is visszatükröződnek; tavaly halt meg Kanadában.

Két ok is késztet a megemlékezésre. Egyrészt a soproni Erdészeti Főiskola erdőművelési tanszékének vezetője volt az ötvenes évek elején, és ebben a munkakörében folytatója és gazdagítója annak a magyar erdőművelési iskolának, amelynek a XIX. század közepe óta – mai szóhasználatával élve – a tartamos és természet szerű erdőgazdálkodás volt mindig a két fő alapelve. Másrészt halála előtt megküldte nekem nyomtatásban megjelent és kéziratos tanulmányait azzal, hogy őrizzük meg az utókor számára írásait. Gondolatai valóságos – és a mai magyar erdészek számára is tanulságos – képet festenek Kanada és az USA erdeiben folyó gazdálkodásról és annak várható ökológiai következményeiről. Illő, hogy halála alkalmával – ha röviden is – megemlékezzünk róla.

A történelmi Magyarországon, a Felvidéken, Ipolyságon született, elemi és középiskoláit szülővárosában végezte. Szülőföldjét a trianoni békeszerződés elszakította hazájától és az újonnan alakult Csehszlovákiához csatolta, így Prágában, a Károly Egyetemen szerzett erdőmérnöki diplomát. Oklevelének megszerzése után Szlovákiában, egy magyar gróf erdőbirtokán helyezkedett el, majd az első bécsi döntés után – 1938-ban – a visszatért felvidéki területekkel Magyarországra került és a balassagyarmati erdőfelügyelőségen kezdte meg magyarországi erdészeti munkáját. 1939-ben visszakértült Kárpátalja is hatalmas kincstári erdőségeivel, és ekkor Jablánczy kérte áthelyezését a termelőmunkába. Bustyaházára került a m. kir. Erdőigazgatóságra, ahol találkozott a soproni egyetemen frissen végzett fiatal, tetterre kész, lelkes fiatal erdőmérnök kollégákkal. Éjszakákba nyúló szakmai viták során formálódtak a magyar erdőgazdálkodás

megújításának szükséges és lehetséges útjai. A kárpátaljai kincstári erdőigazgatóságok akkor – a prágai cseh szakértők által is elismerten – műszaki berendezéseit illetően Európa legfejlettebb erdészeti nagyüzemei közé tartoznak, melynek alapjait a múlt XIX. század során fejlesztették ki. A fiatal erdőmérnökök figyelmét lekötötte az európai léptékű, hatalmas és sokrétű műszaki létesítményrendszer, a keskeny nyomtávú vasúthálózat, a tutajozást szolgáló gátrendszer, az úszató és csúszató berendezések, mindaz, ami a fa kitermelését és forgalombahozatalát szolgálja. Jablánczy szenvedélyesen hívta fel a figyelmünket arra, hogy a műszaki berendezések ugyan elengedhetetlenek a magashegységi Kárpátokban folytatott erdőgazdálkodásban, de az erdész legfontosabb feladata itt is az erdőművelés, az, hogy a jövő számára egészséges, értékes állományokat neveljünk. Ez a Kárpátokban a jövő feladata és szakmailag nehezebb, mint a műszaki problémák.

A Párizs környéki békék újra gyökeresen új helyzetet teremtettek, Jablánczy a Kárpátokból a mai Magyarország területére került és a Somogy megyei Karádon lett erdőgondnok. Az erdészeknek rövidesen két új problémával, feladattal kellett szembenézniük. Az egyik szakmai jellegű volt, az erdők államosítása, ezt az erdészek szívesen és jól csinálták, és az új államerdészeti szervezettel meglepően hamar vált ütközépes szervezetté és a legszükségesebb fával ellátta az országot. A másik feladat már bonyolultabb volt. Az ország egy hatalmas politikai, társadalmi és gazdasági átalakulás folyamatába került; az erdészek ezt részben nem vették észre, részben a politikával nem akartak foglalkozni. Néhány fiatal erdőmérnök – köztük Jablánczy is – arra a meggyőződésre jutott, hogy ha az erdészek teljesen kivonulnak a közéletből, akkor az erdészet irányításában is megszűnik a szerepük, és az erdészet sorsa hozzá nem értő politikusoktól fog függeni, és akkor szegre lehet akasztani a nagy reményekkel indult, az ország összes erdeire készülő hosszú távú fejlesztési elképzeléseket, és számolni kell azzal, hogy az erdőben bekövetkezett hábo-

rús károk helyreállítása helyett az erdők további pusztulása fog bekövetkezni. Ilyen gondolatok vezették Jablánczyt is, amikor elvállalta 1948-ban az Országos Erdészeti Egyesület titkári teendőinek ellátását és a Földművelésügyi Minisztériumban az Erdészeti Osztály vezetését. 1950-ben azonban – a proletárdiktatúra kikiáltása után – már nem tűrtek meg az FM-ben az ő beosztásában erdőmérnököt és – lehetőséget kapva – Sopronba került és az Erdőművelési Tanszék vezetője lett, először docensként, majd ki-nevezték professzornak.

Szakmai hitvallását az Erdészeti Kézikönyv (Budapest, 1956) *Erdőművelés* című fejezetében foglalja össze; idézzük belőle a legfontosabb gondolatokat, melyekhez élete végéig hű maradt. A fejezet első pontja az *állományok nevelésének, felújítóságainak és átalakításának alapelvei* címet viseli; ebben a következőket írja:

„Az erdőművelés, szélesebb értelemben fatermesztés, tevékenységei közül eddig a legelhanyagoltabbak az erdők nevelése, felújítóságai és a rontott erdők átalakításai voltak. Ennek oka egyrészt a régi erdőgazdálkodás tűzfatermelő jellege volt, másrészt pedig az, hogy a nevelővágások elméleti alapjai tisztázatlanok voltak. A kezdetleges gazdasági célkitűzéssel együtt járt a külterjesség és szakemberek hiánya. Hazánk csekély erdőszűksége, nagy fahiánya és gazdasági adottságai indokoltá és lehetővé teszi a legbelterjesebb állománynevelő és felújító módszerek bevezetését. A korszerű erdészettudományos felfogás az *elegyes, többkorú és többszintű állományok elérésére törekszik*, mert ez biztosítja a termőhely fatermőerejének legbiztosabb fennmaradását, a legjobb és legbiztosabb fatermést. Hazánk növényföldrajzi, éghajlati és talajviszonyai mindenképpen az elegyes erdők létét kívánja meg. *Csapadékviszonyaink a vízzel való gazdálkodásban a legnagyobb körültekintésre készítetnek*, ezért különösen kívánatos a ma még túlsúlyban levő, legrosszabb vízgazdálkodást jelentő tarvágás felszámolása.... Újszerű állománynevelő törekvéseink olyan szerkezetű erdő kialakítására irányulnak, amelyben az állományt alkotó egyedek egyöntetű tulaj-

donságairól (pl. fejlettségi fokáról, koráról, méreteiről) alig lehet beszélni. Egyelőre azonban még jórészt egykorú és egyszintű állományaink vannak. A fejlődés következő lépcsőfokán egy uralkodó főszintből és ezt kiegészítő, segítő alsó szintből álló állományokra kell törekedni...”

Jablánczy modern oktató, nevelő munkáját azonban félbeszakították az 1956-os forradalom eseményei, amikor november 4. után kétszázezer ember hagyta el az országot, különösen sokan Sopronból, a határszéli városból. Akkor az Erdőmérnöki Főiskola tanári karának és hallgatóinak több, mint fele nyugatra távozott.

A hetvenes évek közepén részt vettem az Európai Gazdasági Bizottság Fabizottságának kanadai tanulmányútján és ennek során felszállt hozzánk a vonatra Jablánczy Sándor barátom, hogy beszélgetni tudjon velem. Egész éjszaka beszélgettünk a hálókocsiban az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig utazva. Sok mindenről szó került, többek között arról is, miért csatlakozott a nyugatra távozókhoz. Akkor azt mondta nekem: „Az ötvenes évek elején Sopronban az oktatásban dolgozóktól, párttagoktól – de még a családtagjaiktól is – különösen megkövetelték az ateista magatartást, tiltották az egyházi rendezvényeken való részvételt. Mélyen hívó, vallásos ember voltam, és ez a fokozódó lelki kényszer elviselhetetlen lelkiismereti konfliktussá fokozódott bennem, ezt nem tudtam másként feloldani...”

Pályája végén egy tanulmányban összefoglalta hitvallását az erdőkről, azok jelentőségéről az emberiség sorsában és a bennük hosszú távon folytatandó, ökológiai alapú gazdálkodásról. Mivel a tanulmányban részletesen elemzi a kanadai erdőekben folytatott gazdálkodást és összehasonlítást tesz a közép-európai erdőgazdálkodással is, a hazai erdészek számára is érdekes lehet annak megismerése, ezért bővebben ismertetem. A tanulmányt több kanadai szaklap is közölte; rövid tartalma, a szerző szavaival, a következő:

„*Jablánczy: A fenntartható erdőművelés: alapvető kérdések újraforgalmazása* (Sustainable silviculture: redefining fundamental issues). Amikor 1986-ban az erdészet területén végzett szolgálatom hatvanadik évét befejeztem, egy megisztelő megbízást kaptam: írjak egy könyvet a fenntartható erdőművelésről. Ironikusnak tűnhet, hogy pályafutásomnak pontosan a felét, 1956-ig, Közép-Európában, a modern erdőgazdálkodás bölcsőjénél

Fotó: dr. Szikra Dezső

töltöttem, míg a második felét Kanadában, az egyik, erdőben leggazdagabb államban, de amelyik legkevésbé progresszív, ami a „kimeríthetetlen” nemzeti erőforrásról való gondoskodást illeti... A „fenntartható” (sustainable) jelző először meghökkentett engem; arra emlékeztetett, hogy erdészeti tevékenységem első felében sohasem volt szükség az erdőművelés fogalmának ilyen – jelzővel illetett – meghatározására. Az erdőművelés magától értetődően magában foglalja a fenntarthatóság lényegét az erdők kezelésében.

Nem képzelhető el más erdőművelés. Mi, fiatal erdészek, nem tudtunk más erdőművelést elképzelni, miközben tanultunk, terveztünk, vezettünk, oktattunk hivatásunkban. Ezt követelte a törvény, erre kötelezett a hivatásos eskü az erdészet minden ágában. A fenntarthatóság (örök folyamatosság) gondolata a kitűnő egészségi állapotban lévő erdők megszakítás nélküli termelőképességének fenntartását jelenti századokon át. Az Európai Törvény: Ökológiailag korlátozott gazdasági tevékenység. Minden eltérés ettől a szociális-gazdasági örökségtől sajnálatos hiba... Miért kell egy új könyv, hiszen Észak-Amerika van legjobban ellátva erdészeti irodalommal. Az igényt talán fellelhetjük abban a széles hézagban, ami az észak-amerikai erdészetek enciklopédikus tudása és az erdők kezelésének elmaradott gyakorlatában van. *A vezetés felelőssége, különösen Kanadában, leggyakrabban második vonalbeli ipari szervezetek kezébe kerül, melyek nem ismerik az erdőművelés biotechnológiai problémáit.* A nyilvánosság, a nagyközönség az erdőket egyszerűen megújítható nyersanyagforrásoknak tekinti,

melyeket faipari társaságok üzemeltetnek. Az utóbbi években az iskolázott közönség tiltakozása fokozott mértékben vált kritikussá az erdők helytelen kezelés miatti nyilvánvaló tönkretétele miatt. Hon. Frank Oberle M. P. a Tudomány és Technológia szövetségi minisztere, jelenleg erdészeti miniszter „*A zöld Gettó – meg tudjuk védeni a kanadai erdészetet?*” (1983) című munkájában megkérdezi: „Mi történne, ha a kanadaiak rájönnének, hogy a gyerekeik egy olyan gazdaságot örökölnének, amelynek motorja hiányzik a helytelen gazdálkodás miatt?” (46. old.)

A legjobb szolgálat, amit a javasolt új könyv tehet, a közvélemény tudatának felébresztése, megerősítése a nemzet természeti erőforrása, az erdő iránti felelősségérzetében. A kihívás a közvélemény megváltoztatása az erdők és erdészet alapjainak kérdésében, a segíteni akaró körök által terjesztett mítoszok eloszlátása és kipróbált, helyes alapvető rendszerek ajánlása többcélú erdők folyamatos használatának biztosítása érdekében.

Dr. Leon Minckle, U.S. Erdészeti Minisztériuma szakértője hosszú élettapasztalata során tett megfigyelései szerint az erdészet nem a mezőgazdaság egyik ágazata. Dr. Hamish, az ökológia professzora az egyetemen (University of B.C.) azt tanítja, hogy az erdő nem megújítható, hanem folyamatosan fenntartható és fenntartandó erőforrás. Mind a két tekintélyes szakértő nyilatkozatában hangsúlyozza, hogy minden erdőtípus speciális ökoszisztéma jellegzetessége, nem helyettesíthető szerepet jelent és mindketten visszautasítják a mezőgazdasági technika alkalmazását a feltétlen erdőtalajokon.

Befejezésül egy idézet Ralp S. Johnstontól: „A nagy területeken végzett tarvágások csak második helyet foglalják el a tüzek után az ökoszisztéma pusztításában és a biomassza nagy részének az eltávolítása a legrosszabb Nova Scotia tartomány nyugati részén. A tüzek és a tarvágások 500 000 acre termelékeny erdőt változtatták át pusztá területté. A tarvágás és csemeteültetés sem új, sem fejlett erdőgazdálkodást nem jelentenek. Az ősi egyiptomiak, görögök és rómaiak ezt tették 2000–3000 évvel ezelőtt.” (Ralph S. Johnson: A tarvágás degradálja az erdőket.)

A nagyközönséget meg kell győzni, hogy az erdőkről folytatott vitákban részt kell vennie. A nagyközönséget meg kell győzni arról, hogy hozzáértő együttműködése jelentős értékű a hivatásos szakértők számára abban az erőfeszítésben, hogy újrafogalmazzák a szociális-gazdasági erdők szerepét Kanadában. Ha a közösség megismeri, akkor megtudja, hogy a kanadai erdők általában és az Egyesült Államokban lévő erdők számos körzetben (főleg a hegyvidéki államokban) egy pusztulást előidéző, helytelen gazdálkodási folyamatban vannak, amit a válogatás nélküli tarvágás és a monokultúrás fenyőtelepítések jelentenek, és amely rendszernek a neve CC–MC (Clear-Cut Mono Culture: tarvágásos monokultúra). Ez ellentétben van az erdőkben elvárható normális fejlődéssel, a felújító vágások és elegyes erdőkre törekvő gazdálkodási gyakorlattal. A kanadai erdőzet állapotát világosan jellemzi Kanada Tudományos Tanácsa jelentése, melynek címe „*Kanada veszélyeztetett erdei*” (1983, 5. old.). Ez igazolja, hogy „Kanada produktív erdőkkel borított területének egynegyolca (kiváló minőségű őserdők) olyan mértékig leromlott, hogy hatalmas területek olyan mértékig lepusztultak, melyek már képtelenek felújulni és kereskedelmi célra használható fatermést hozni a következő 60–80 év alatt. Évente mintegy 200 ezertől 400 ezer hektárig terjedő értékes erdőterületet kell hozzáadni ehhez a szégyenteljes veszteséghez.”

A tarvágás-monokultúra elavult. A legutóbbi két évtizedben a tartományok engedélyezték, hogy a CC–MC módszer a leggyakrabban használt gazdálkodási rendszerre váljon. Széles körű elterjedése ellenére ez elavult módszer. A CC–MC elsődleges célja rövid távon elérhető profit és gazdaságosság-ellenes, retrográd irányt jelent az erdőgazdálkodás vezetésében. Az európai dokumentáció számtalan példával igazolta, hogy a tarvágás és monokultúrás fenyvesítés egyéb öko-

szisztémát károsító gyakorlatai, mint a rövid vágásforduló, erdei legeltetés, a vadállomány mértéktelen elszaporodása, a lomblevelű fajok és cserjék mellőzése, az erdők termelékenységének csökkenését eredményezik, az első vágásforduló alkalmi eredményei ellenére. A mi mai gyakorlatunk kudarcra van ítélve Észak-Amerikában, mint ahogy mindenütt. Az egészséges ökológiai elvekre alapozott erdőművelés biztosíthatja a természetközeli, egészséges erdők folyamatoságát anélkül, hogy kárt okozna a jótékony hatásokban, a minőségben. Sokat kell tenni annak érdekében, hogy újra orientáljuk a tévesen informált észak-amerikai gondolkodásmódot a leegyszerűsített CC–MC modellről a haladó, ökológiai, hosszú távú gazdasági realitás irányában. De a gondolkodásmód új irányba terelése körültekintő, fokozatos fejlődést igényel egyidejűleg több fronton.

Ezek az alábbiakat foglalják magukban:

1. A törvényes rendszerek, a törvény általános rendelkezéseinek meg kell követelni az erdők folyamatos fennmaradását tartamos erdőgazdálkodással a tulajdonosok minden kategóriájában. A Kanadai Alkotmány felhatalmazza a tartományi kormányokat az erdők kezelésére vonatkozó összes funkció irányításával. Erdeink legnagyobb része a nép tulajdonában van, de az érzékeny ökoszisztéma védelmének felelőssége magántársaságok kezében van a tartományi kormányok által kiadott jogosítványok alapján.

2. Regisztrált, hivatásos erdészeknek meg kell engedni, hogy függetlenné váljanak a ffeldolgozó társaságoktól.

3. A tudósok, oktató intézmények és egyéb szakértők együttműködve dolgozzanak ki állománykezelési és felújítási gyakorlati eljárásokat, amelyek megfelelnek a helyi ökológiai és gazdasági körülményeknek.

4. Az erdővédelmi szervezetek szüntessék meg vagy legalábbis csökkentsek a vegyszerek használatát, amelyek használata a jelenlegi ökológiaellenes gyakorlat mellett elkerülhetetlen.

Ha értelmes szakértők és jól informált társadalom együtt szólalnak fel az erdeink ellen most folyó túrhetetlen támadás ellen, nem kétséges, hogy jelentős lépést fogunk tenni a helyes irányba.

A fakitermelés bürokratikus elválasztása az erdőműveléstől és ezek bérbeadása kereskedelmi érdekeltségeknek, végzetesnek bizonyult.

Dr. Minkle írja a Journal of Forestry 1983. júliusi számában: „*Sikeres erdő-*

gazdálkodás megőrzése a vezető erdész felelőssége. A felelősséget és a szakértelem szorosan magához az erdőböz kell helyezni... felfogásom lényege: több és jobb erdészeti gyakorlati munkát a helyszínen, a tő mellett kell elvégezni, és csökkenteni kell a feülről jövő adminisztrációt.”

Eddig Jablanczy Sándor tanulságos cikke, ami szakmai végrendeletének is tekinthető. Egyéniségére jellemzésül szolgáljanak azok a gondolatok, melyeket – kérésemre – Riedl Gyula írt róla, aki gondnoktársa volt évekig Kárpátalján, Királymezőn.

„Jablanczy Sándor, mint a Királymezői Alsó m. kir. Erdőhivatal vezetője fegyelmet tartó, rendet követelő szigorú főnök volt, akinél beosztottjainak értékrendje a szakmai felkészültség, a végzett munka minősége, pontossága szerint igazodott. Harcolt a végzett munka megbecsüléséért; nehezen vette tudomásul az életkorral automatikusan emelkedő ranglétrát és az ahhoz igazodó fizetési besorolásokat. Amikor a legkiválóbb kerületvezető erdészt ugyanabba a fizetési osztályba sorolták, mint másik társát, aki csak tettevette a dolgát, akkor az erdőigazgatóján keresztül kérte a minisztériumot kiváló erdésze soronkívüli előléptetésére, amit ki is harcolt. Szakterülete az erdőművelés volt, ennek szinte megszállottja volt. Nem volt olyan nap, hogy ne járta volna be kerülete valamelyik munkaterületét (csemetekert, erdősítés, felújítás, tisztítás stb.). Mint magánember, szívélyes, közlékeny, tréfát értő, kedves házigazda, segíteni mindig kész kolléga volt. Végtelemül szerette a családját. Mélyen vallásos volt; rendszeresen részt vett az egyházi rendezvényeken, mint a Királymezői-Alsó m. kir. Erdőhivatal erdőgondnoka lelkiismeretesen gyakorolta a kegyúri jogokat és köteleességeket (templom karbantartása stb.). Közvetlen a szovjet csapatok megjelenése előtt még 1944. március 15-én ő tartotta meg az ünnepi megemlékezést Királymezőn; haláláig megőrizte magyarságát. Végig szívében hordozta a szülőföld, a Felvidék emlékét, amit már soha többet nem tudott felkeresni...”

Jablanczy Sándor élete, az erdőzet, a hivatás megalkuvás nélküli szolgálata és szeretete, a magyarságtudat megőrzése két kontinensen és négy társadalmi-politikai rendszeren keresztül, az erkölcsi alapok, a család, a becsületes munka, a hit iránti elkötelezettség megszívleendő mondanivalót jelenthet a hazai erdészeknek is, de a kanadai magyar erdészeknek is.

Madas András

Könyvespolc

Kapocsy György: Szülőföldünk szép határa (A Kárpát-medence természeti világa és az ember)

Súlyosbodó környezeti ártalmaink közepette egyre nagyobb szükségünk lenne arra, hogy megismerjük a bennünket övező természeti világot.

A Szabad Föld így írt a kötetéről:

„Kapocsy György műve nem képeskönyv, nem fotóalbum, nem képes útikalauz, sokkal több annál. A Kárpát-medence természeti és történelmi kincsei a megélt történelem menetébe ágyazva olyan képi-szöveges összefüggérendszer alkotnak, amelyek egyaránt hatnak értelmünkre és érzelmünkre. A könyv a szülőföldjét ismerő szerző büszkeségét és aggodalmát fényképbe és szavakba öntő, reményt sugalló műve, melynek iskolai, könyvtári és otthoni könyvespolcainkon egyaránt ott lehet a helye.”

A szép album különösen alkalmas ajándékozásra, diákok jutalmazására, tanulmányi és egyéb pályázatok nyertesének díjazására.

Kiadónk a téma fontosságát szem előtt tartva úgy döntött, hogy *pedagógusoknak, iskoláknak, természetvédő csoportoknak és egyesületeknek, szakmai intézményeknek* a könyvet 20% engedménnyel kínálja, vagyis a kötet ára 2980,- Ft helyett 2384,- Ft.

Rendelési cím:

Helikon kiadó

1053 Budapest, Papnövelde u. 8.

Fax: 317-4694

e-mail: helikon@helikon.adatpark.hu

A könyvről további információk, sajtóvélemények:

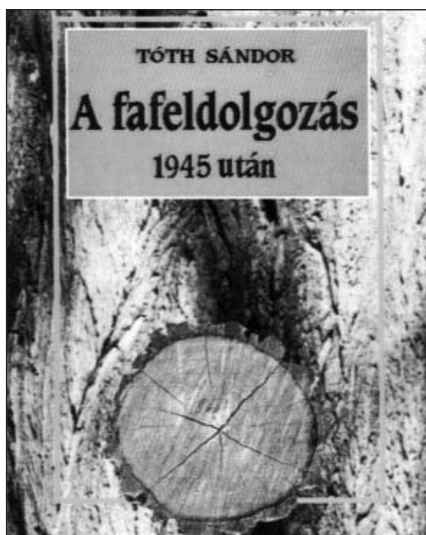
<http://ikta.date.hu/book/szuloflo.htm>

www.chemonet.hu/TermVil/tv2000/tv0001/szulofold.html

♦ ♦ ♦

Akik fából fát csináltak A fafeldolgozás 1945 utáni története Dr. Tóth Sándor

„A fafeldolgozás 1945 után. Fejezetek a faipar történetéből 1945-től az ezredfordulóig Magyarországon” c. könyv üzemtörténeti részében a hozzáférhető források alapján egyenként jelenik meg 27 fűrész- és lemezüzem, parketta- és gyufagyár, 10 szövetkezet és 5 vegyes faipari vállalat, 7 többtelephelyes vállalat, majd 11 bútorgyár és a fakereskedelmi vállalatok története, majd ízelítőt kaphatunk az 1990 utáni vállalkozásokból is.

Számos olyan személy neve is megjelenik a könyv hasábjain, akik a vizsgált időszakban meghatározó szerepet játszottak a fa- és bútortudomány, az egyes vállalatok, gyárak, intézmények vezetésében, történetének formálásában. Közülük – szerencsére – még sokakat üdvözölhetünk a szakmai összeállításokon.

Az összesen mintegy 380 oldalas egyedülálló szakma- és ipartörténeti összefoglalást 150 ábra és 60 táblázat, valamint a könnyebb keresést megkönnyítő névmutató egészíti ki. Az összeállításakor feldolgozott forrásmunkák száma meghaladja a 400-at. A könyv az első átfogó munkának számít a hazai fafeldolgozás 1945 utáni történetéből.

Megrendelhető a FAGOSZ-nál, valamint:

Faipari Tudományos Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Tel./fax: (1) 201-9929;

Dr. Tóth Sándor FVM Vagyongazdálkodási Osztály

1056 Budapest, Kossuth L. tér 11.

Tel.: (1) 301-4080, fax: 301-4651;

Agroinform Kiadó és Nyomda Kft.

1096 Budapest, Sobieski J. u. 17.

Szlávik István

Tel.: (1) 456-0267, fax: (1) 215-9187

♦ ♦ ♦

Vadbiológia 2001

A Szent István Egyetem Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszékének kiadásában 2002 elején jelenik meg a Vadbiológia évkönyv 8. kötete, amely új vadbiológiai és vadgazdálkodási kutatási eredményeket ad közre. A 110 oldal terjedelmű kötetben a következő munkák találhatók:

- Szezonális területváltás a gímszar-

vasnál: területhasználati stratégiák összehasonlítása

- A forrásfelhasználás dinamikája a területváltó gímszarvasnál egy erdőmezőgazdaság komplexben

- A gímszarvas szezonális élőhelyhasználatának vizsgálata térinformatikai módszerrel

- Dunántúli gímszarvasok bőrbagócsossága és bőr alatti filáriózisa

- A koponyaüregben élő fonálféreg előfordulása dunántúli gímszarvas-populációkban

- A gímszarvas egyes korbecslési módszereinek értékelése

- A muflonok hatása a vegetációra és a talajra Dél-Börzsönyben

- Adatok a vaddisznó- és a fácánalomány interspecifikus kapcsolatáról

- A borz terjeszkedése Magyarországon 1988 és 2000 között

- A nyest, a nyuszt, a menyét és a hermelin aktuális helyzete és elterjedése Magyarországon

- A hiúz és a farkas táplálék-összetétele Magyarországon

- Adatok a hazai védett ragadozó madarak nehézfémmel és nyomelemmel való terhelttségére

- Földrajzi információs rendszerek alkalmazása az élőhelyfejlesztésben

- Módszertani tapasztalatok nappali ragadozó madarak költésbiológiájának vizsgálatára és a fészekaljok egészségügyi állapotfelmérésére vonatkozóan

Az érdeklődők a Vadbiológia évkönyvet bruttó 500 Ft áron rendelhetik meg a következő címen:

Szent István Egyetem, Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék, 2103 Gödöllő, Péter K. u. 1., fax: 28-420-189, e-mail: css@alces.vvt.gau.hu.

prof. Csányi Sándor
szerkesztő

♦ ♦ ♦

Dr. Kassay László:

A műszaki fejlesztés rendszere

A 2001. év közepén jelent meg az AGROTEAM kiadásában ez a kitűnő, újdonságnak minősülő könyv, amely a modern műszaki fejlesztés kézikönyvének tekinthető.

Szerzője okl. erdőmérnök és okl. gépészmérnök, a műszaki tudományok doktora. Egy bonyolult robotgép megvalósult kifejlesztésének példáján, a gyártmányfejlesztés egyes fázisain végigvezetve, a műszaki fejlesztés általános rendszerét mutatja be 227 oldalon. Az elrendő cél meghatározásából indul ki, majd a gazdaságossági számítással, a ta-

nulmányterv és előterv kidolgozásával, s a kísérleti példány legyártásával és használhatóságának műszaki vizsgálatával kapcsolatos feladatokat, ezt követően – a vizsgálati eredmények alapján – a prototípus tervezési dokumentációjának tartalmi követelményeit, a prototípus legyártásának és műszaki vizsgálatának tematikáját, végül a sorozatgyártással összefüggő követelményeket tárgyalja.

A könyv kapható az AGROTEAM Kiadónál (Budapest, Rákóczi út 11.) és a LIBRI könyvkereskedéseiben (Budapest, Rákóczi út 9. és Bartók Béla út 15.) 2660 Ft áron.

H. A.

◆ ◆ ◆

Halmágyi Levente–Szalay László Méhlegelő képekben

Ez a reprezentatív könyv már küllemében is kiemelkedik a forgalomban lévő szakkönyvek közül. Hiánypótló mű, a méhlegelő eddig ki nem használt lehetőségeire, adottságaira hívja fel a figyelmet. A 370 színes fénykép hozzásegíti az olvasót, hogy a könyvet mint a mézelő növények növényhatározóját használja. Magyarország flórájának mézelő növényei a könyv segítségével könnyen felismerhetők és számos hasznos (botanikai) információt közvetít a mű olvasójának. Gyógynövények esetében gyógyászati célra való alkalmasságukról is olvashatunk. A könyv témája rendkívül aktuális az árutermelő méhészek szakemberek, a kertészek, a mezőgazdászok, a hobbiból méhészkedők, kertészkedők, valamint a botanika iránt érdeklődők számára is.

Megrendelhető:

AGROINFORM Kiadó

1096 Budapest, Sobieski J. u. 17.

Tel./fax: 215-9187, 215-7533

E-mail: agroinform@axelero.hu

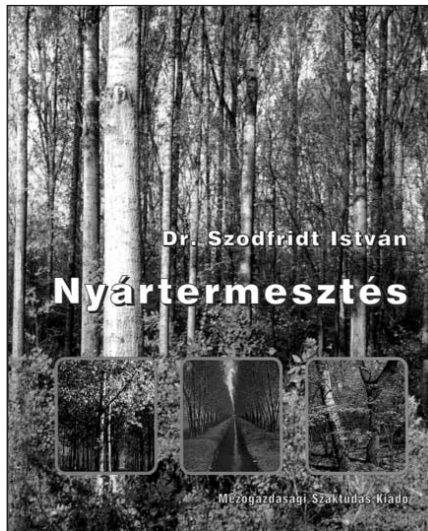
Ára: 4200 Ft

◆ ◆ ◆

Nyárfatermesztés

A Környezetvédelmi Minisztérium támogatásával megjelent a Nyárfatermesztés c. kézikönyv. Dr. Szodfridt István szerző nem egész ötven oldalon lényegretörő stílusban írta meg a hazai nyárfatermesztéssel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

„Az Európai Unió felé törekszünk. Ez új területhasznosítási politikát kíván. A hagyományosan termesztett mezőgazdasági növényfajokon kívül nagyobb szerep juthat az erdőknek, fatermesztő ültetvényeknek is. Közülük elsősorban a nemes nyárasok jöhetnek számításba. Termesztésük

csak megfelelő kezeléssel adja a várt eredményt. Könyvünk ezek rövid összefoglalását kínálja azoknak, akik a fatermesztésben még nem jártasak. Kiadványunkat elsősorban nekik ajánljuk” – írja a szerző.

Czerny Róbert Téli fák

Karjain, mint az öregember szőre,
égre fut sok ezer zúzmaraszál,
a tavasz régen kiszökött belőle,
a lelke: nyugvás otthonába' hál.

Lábainál, a titkos üregekben
nyári bogárhad meghal-szenderül,
fejtetőjén a hideggel szemtelen
dialógba egy kismadár merül.

Hűvös közönnyel néz az örökzöldre
ő, ki őszintén kitarja magát,
de hálával rogya, ha tudna, földre,
hogy az Ünnepe csak fenyőtörzsbe vág,

mert, mi fontos, itt egyszerűen látszik:
pompájáért megfizet, ki így kell...
a parázs mégis szívesebben játszik
téli éjen csúnya, csupasz tölgygel.

Ráckeve, 2001. december 10.

Nyugdíjas-találkozó Miskolcon

Távbeszélőn kaptam a meghívást a miskolci Állami Erdészeti Szolgálatól nyugdíjasok találkozójára. A találkozót november 23-án a szolgálat tanácstermben tartották. Hogy vagy? A család? Dolgozol valahol? – szölk az egymásnak feltett kérdések.

A fesztelen zsongást pohár csengése szakította meg. Steiner József igazgató kért csendet, hogy üdvözlő beszédét megtartsa.

Majd Nagy Lajos, a szakszervezet titkára adott tájékoztatást a szakszervezet helyzetéről, a jövő elképzeléseiről.

A meghívást, a köszöntőket a megjelentek nevében dr. Járásai Lőrinc ny. igazgató köszönte meg.

A megvendéglés előtt minden nyugdíjas ajándékba kapta Schneider Ede Géza: „Zempléni, abaúji történetek és vadászhistóriák” című könyvét, melyet a szerző helyben dedikált.

Nekem különösen örömet szerzett a könnyed, szellemes, jó stílusban megírt elbeszéléseket tartalmazó könyvecske, mert egy-egy szemléletes leírásból lelki szemeim előtt meg-

jelentek a régen látott tájak, a lassan feledésbe merülő kedves, volt kollégák.

Ezúton is gratulálok a szerzőnek pompás írásához.

A protokoll lezajlása után finom ebéddel vendéglétek meg a jelenlévőket. Kellemes beszélgetés és nótázás után a viszontlátás reményében vettek búcsút egymástól a nyugdíjas és aktív kollégák.

Köszönjük a szép órákat!

Schalkház Lipót

**40 éves rokkant
nyugdíjas erdősztech-
nikus állást keres.**

Tel.: 75/315-685

Egyesületi hírek

Főtitkári beszámoló 2001. december

A Zalai HCS, „Az OEE lehetőségei az erdészeti szakmai feladatok formálásában” címmel *Ormos Balázs* főtitkárt hívta meg előadás megtartására és kötetlen beszélgetésre, Zalaegerszegre (nov. 29.). A több órásra kerekedett, érdemi megbeszélés előtt sajtótájékoztató keretében került ismertetésre az OEE átfogó tevékenysége.

Mocz és Társa Kft. somogyzombi magánerdészetében megbeszélésre fogadta a főtitkárt (nov.29.). *Mocz András*, aki egyben a Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi Tanácsának titkára, a megbeszélést követően egy erdőbirtokossági ülésre invitálta a főtitkárt. Az erdőbirtokosság éppen a megszüntetését szavazta meg, mert a következő időszakban bevételi forrásra nem számíthatott. A gyűlésen csupán néhány percen át volt szó az erdőgazdálkodási tevékenységről, a többi időben adózási, számviteli, közgazdasági kérdésekről vitáztak. Segítséget az ülést vezető erdőmérnökök től kaptak.

Az egyesületünket támogató DUNAKER Kft.-nél tett látogatást Barcon a főtitkár (nov.30.). *Palaczki József* ügyvezető igazgatónak az elnökség köszönetét tolmácsolta az Egyesület támogatásáért, különös tekintettel a Gyökerek és lombok c. könyv megjelenéséért. Mindkét fél kifejezte szándékát a további együttműködés folytatására.

A Parlament Mezőgazdasági Bizottsága megtárgyalta a május 23-án elfogadott „Az erdészeti oktatás, kutatás és szabályozás aktuális helyzete” állásfoglalásra adott miniszteri válaszokat (dec. 5.). Örömminkre a Bizottság egyhangúan fogadta el a válaszokat (a bizottsági ülés jegyzőkönyvének vonatkozó részlete és a miniszterek válaszai a lapban külön írásban találhatóak meg). Meg kell jegyezni, hogy mindkét alkalommal a képviselők egyhangú szavazással fogadták el az erdészet ügyében tett előterjesztéseket, mely más területeken nem volt tapasztalható. Talán az erdő nem hasad pártpolitika mentén és ezt célszerű kihasználni minden felelős vezetőnek. Másrészt a következetes munka, amikor a képviselőkkel az erdőben

ismertettük meg problémáinkat és eredményeinket, járulhatott hozzá a sikerhez. A legnagyobb siker azonban a Parlament decemberi ülészakán következett be, mikor az előbb ismertetett állásfoglalásból a Parlamentnek benyújtott törvénymódosítást megszavazták. Ez azt jelenti, hogy a gazdálkodók is (pl.: TAEG Rt.) költségvetési támogatáshoz juthatnak oktatást, kutatást kiszolgáló tevékenységükért. A parlamenti eredmény megvalósulását nagymértékben segítette *dr. Mészáros Károly*, a NYME Erdőmérnöki Kara dékánja és *dr. Jámbor László*, a TAEG Rt. vezérigazgatója.

A KÖM és az OEE között kialakult munkakapcsolat keretében a főtitkárt fogadta *dr. Kemény Attila* közigazgatási államtitkár. A megbeszélésen áttekintették az előző év közös munkáját. Az eredményes munka rendszeressé tétele érdekében az államtitkár együttműködési megállapodás megkötését javasolta (megjegyzés: az együttműködési megállapodás tervezetét az elnökség elfogadta és a KÖM-be eljuttatta). Talán az eddigi közös munka eredménye, hogy a KAC-ban külön soron került be „az erdők természetvédelme”, mint támogatási lehetőség. Az államtitkár felkérte Egyesületünket, hogy a támogatási rendelethez adjunk javaslatokat (megjegyzés: a feladat kiadásra került a Természetvédelmi és a Közgazdasági Szakosztályoknak). Egyesületi programunkban került megfogalmazásra a feladat, mely szerint szorosabb kapcsolatot kell kiépíteni a természetvédelemmel. A konkrét programot néhai *dr. Skultéty Sándor* államtitkár indította és talált partnerre Egyesületünkben. A gödöllői természetvédelmi és erdészeti felsővezetők tanácskozásán tettük meg az első közös lépést. Tisztelettel emlékezünk meg róla, adózunk emlékének. *Dr. Boda Ilona* politikai államtitkár a temetésen csodálatos beszédben búcsúztatta volt kollégáját. „Kedves Sándor! Sajnos ezeket a feladatokat már másnak kell megoldania, de Te nagyon hiányozni fogsz! Tanácsaid, útmutatásaid és emberszereteted! Az a dr. Skultéty

Sándor, akit valamennyien szerettünk és nagyra becsültünk!” – mondta dr. Boda Ilona búcsúztatójában. Egyesületünk koszorú elhelyezésével róttá le kegyeletét az abonyi temetőben. Örömteli tény, hogy a megkezdett munkát az utódok is vállalják. A kapcsolat komolyosságát jelzi, hogy benyújtott pályázatunkra a miniszter úr keretéből 4,5 millió forint támogatásban részesült az Erdészeti Lapok, valamint *Kemény* államtitkár úr ajánlata az együttműködési megállapodás megkötéséről.

Az EFDSZ szokásos évi záró titkári értekezletét tartotta Budapesten (dec. 6.), melyen Egyesületünket a főtitkár képviselte. A megjelent *Solymos Rezső* akadémikus, *Gémesi József* ügyvezető igazgatóhelyettes mellett főtitkárunk is üdvözölte a szakszervezet vezetőit és tisztségviselőit. Hozzászólásában az egyesületi program megvalósításának állását és az együttműködés eredményeit ismertette.

Előzetes eseménynaptár, ahol a pontos dátum is ismert:

Február 2.: Erdész-faiparos-vadász-természetvédő Családi Est és Bál, Sopron

16.: Vadász-erdész-természetvédő Bál, Bp. Gellért szálló

Május 24-25-26.: III. Bányász-kohász-erdész találkozó, Sopron

Június 28-29.: Tisztújító Küldöttközgyűlés, Vándorgyűlés, Baja

Szept. 11-14.: WOOD TECH (10 éves jubileum!), Sopron

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről. Budapest, 2001. december 12.

Káldy József elnök köszöntötte a megjelenteket (jelenléti ív mellékelve).

Megállapította, hogy az elnökség hat tagja van jelen az ülésen, így az elnökség határozatképes.

A meghirdetett napirendi pontokat megszavazta az elnökség.

Káldy József elnök bevezetőjében elmondta, hogy az év végével kötetlenebb és baráti beszélgetéssel egybekötött elnökségi ülést tervezett. A sok fontos feladatot elvégzése azonban kissé eltolja ezt a programot. Az elnök köszönetet mon-

dott az elnökség tagjainak az évi elvégzett munkáért. A fontos munka mellett jó volt a hangulat, kiemelve a kiskörei ülést, ahol mondhatni, történelmi jelentőségű határozatok is születtek. Külön megköszönte a fűtőkár sok munkáját, egyensúlyozó szerepét, a döntésre előkészített anyagokat, az új kapcsolatok kialakítását és működtetését, melyek kézzelfogható eredményeket hoztak. Örömet fejezte ki, hogy az általa Nagykanizsán a választáskor kiemelt négy program az Erdésztilag Alapítvány bejegyzésével megvalósult. Kiemelte, hogy a 150 éves évfordulós rendezvény kedvező, baráti együttléte eredményezett. Az évfordulóval kapcsolatos döntéseket következetesen vigye végig az elnökség. A következő félévre négy együttléte tervez az elnökség (január 24-i küldöttközgyűlés, február eleji elnökségi ülés a tisztújító küldöttközgyűlés előkészítésére, április végi tervtárgyaló küldöttközgyűlés, tisztújító küldöttközgyűlés Baján, június 28-29-én). Végül ismét megköszönte valamennyiüknek az odaadó munkavégzést.

Az elnökség az ülésen a következő határozatokat hozta:

23/2001. (dec. 12.) sz. határozat: Az elnökség az Országos Választási Bizottság elnökének Schmotzer András tagtársunkat javasolja és felterjeszti jóváhagyásra a Küldöttközgyűlésnek (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

24/2001. (dec. 12.) sz. határozat: Az elnökség az Egyesület könyvtárának a „Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár” nevet adja. A nyilvános könyvtári cím megszerzése érdekében a szükséges dokumentumok kerüljenek beadásra a hivatalos szervezetekhez. A könyvtári kiegészítő munkák elvégzésére megbízza dr. Sárvári János tagtársunknak, 2002. január 1-től (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag jóváhagyta).

Az erdészeti oktatási intézmények fenntartói különböző szervezetek. Az oktatási intézmények ezért érdekeik megfogalmazására és képviselésére egy közös érdekképviseleti lehetőséget kerestek, melyet az Egyesületben már bevált szervezeti egységben, a pártoló tagi tanács keretében véltek megtalálni. Ezért alakították meg saját tanácsukat, elnöküknek *Andrésiné, dr. Ambrus Ildikót*, a „Bedő Albert” Erdőgazdasági Szakmunkásképző Intézet igazgatóját választották.

25/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség a beadott dokumentumok alapján jóváhagyja az Oktatási Intézmények Pártoló Tagi Tanácsá-

nak megalakítását azzal, hogy az alapító dokumentumban, a célok között kiegészítésként kerüljön bele „az Egyesület taglétszámának növelése a tanuló ifjúság köréből”. Az elnökség a megalakult Tanácsnak eredményes munkát kíván (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

26/2001. (dec. 12.) sz. határozat: Az 1% személyi jövedelemadóából származó összeg 60%-át az „Erdészcsillag Alapítvány” részére, a maradék 40%-át pedig az Egyesület működési költségeire kell fordítani (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az Egyesület programjában megfogalmazott, a természetvédelemmel való kapcsolat szorosabbra fűzése érdekében a KÖM-ben találkozott *dr. Kemény Attila* közigazgatási államtitkárral fűtőkárunk. Államtitkár úr együttműködési megállapodást javasolt a két szervezet között a rendszeres együttműködés érdekében.

27/2001. (dec. 12.) sz. határozat: Az elnökség a KÖM és az OEE közötti együttműködési megállapodás tervezetét jóváhagyta. (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

28/2001. (dec. 12.) sz. határozat: Az elnökség javasolja a küldöttközgyűlésnek, hogy a tagdíjat és az Erdészeti Lapok előfizetési költségét az infláció mértékével, 7 %-kal növelje, a tört részek lefelé való kerekítésével (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az elnökség ismételen foglalkozott az Etikai Kódex elkészítésével, mellyel kapcsolatban határozatot hozott.

29/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség korábbi határozatát megerősítve, felkéri a Seniorok Tanácsát, hogy 2002. január 24-ig adjon javaslatot az Etikai Kódex tervezetének megalkotására szervezendő bizottság tagjaira (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az elnökség foglalkozott a könyvkiadással, szorgalmazta, hogy lehetőséget kell keresni a készleten lévő Gyökerek és lombok könyvek mihamarabbi eladására. Határozatot hozott könyvkiadásról.

30/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség felkéri Pápai Gábort, a „Gyökerek és lombok II.” kiadásának előkészítésére, hogy a könyv a bajai küldöttközgyűlésre megjelenhessen (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Javaslat érkezett az elnökség felé, hogy a fűrészipar oldaláról is szeretnék megalakítani pártoló tagi tanácsukat, a

volt fatechnológiai szakosztály újraélesztése helyett.

31/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség megbízza a fűtőkárt, hogy a Fűrészipari Pártoló Tagi Tanács megalakítása ügyében április végéig készítsen előterjesztést (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az elnökség megtárgyalta a 2002. évi WOOD TECH előkészületeit, a 10 éves jubileum és az egész vásár protokoll-feladatainak tükrében.

32/2001. (dec 12.) sz. határozat: Az elnökség felhatalmazza a fűtőkárt, hogy 2002. január 24-i terjessze elő a WOOD TECH Erdészeti Szakvásár és Konferencia 2002. évi megszervezésére alakítandó bizottság személyi összetételét (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

2002. május 24-25-26-án, Sopronban kerül megrendezésre a III. Bányász-Kohász-Erdész találkozó.

33/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség megbízza a fűtőkárt, hogy a III. Bányász-Kohász-Erdész találkozó szervezőbizottságában képviselje az Egyesületet, kezdje meg a szükséges tárgyalásokat (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az elnökség örömet fejezte ki, hogy reprezentatív kiadásban megjelent „A velünk élő múlt” c. könyv és határozatot hozott a terjesztésére.

34/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség „A velünk élő múlt” c. könyvet létszámarányosan minden helyi csoporthoz eljuttatja és jutalomkönyvként a „Kaán Károly Természet és Környezetismereti versenyre (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

A volt Székházunkban tartott (A 150 éves erdészeti múlt, 2001. december 6.) ünnepséget követően *Glattfelder Béla* GM politikai államtitkár felajánlotta, hogy az Egyesület kis állandó kiállítását, emlékhelyet alakíthat ki az épületben és ehhez kérte a javaslatok beadását.

35/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség megbízza dr. Szikra Dezső, Gábor Gusztáv, Pápai Gábor tagtársainkat, hogy 2002. január 24-re terjesszenek elő javaslatot az Alkotmány utcai, volt Egyesületi Székházban emlékhely kialakítására (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az Egyesület programjában foglaltak megvalósítása érdekében az elnökség a következő határozatot hozta:

36/2001. (dec.12.) sz. határozat: Az elnökség felhatalmazza a főtít-kárt, hogy az Egyesület programjában megfogalmazott célok megvalósítása érdekében tárgyalásokat folytasson a Miniszterelnöki Hivatallal a 2003. évi erdészeti költségvetés növelése érdekében (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

37/2001. (dec 12.) sz. határozat: Az elnökség megbízza dr. Viharos Zsoltot, Pápai Gábort és Bogdán Józsefet, hogy az Osztrák Erdészeti Egyesület 150 éves jubileumi rendezvényén képviseljék Egyesületünket (a határozatot a jelenlévő 6 elnökségi tag megszavazta).

Az elnökség az ülés befejeztével baráti beszélgetés keretében értékelte az éves munkát.

kmf.

Káldy József

elnök

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Jegyzőkönyv-részlet az Országgyűlés mezőgazdasági bizottságának 2001. december 5-én megtartott üléséről

[Az ülés vezetését Farkas Sándor (Fidesz), a bizottság elnöke veszi át.]

Elnök: Köszönöm szépen. Van-e még kérdés, vélemény? (Senki sem jelentkezik.) Amennyiben nincs, akkor megköszönöm Gönczi úrnak a tájékoztatóját. Remélem, hogy a mezőgazdasági bizottsággal ezentúl sokkal szorosabb kapcsolatot tudunk önnel, az ön szervezetével tartani. Ehhez kívánok önöknek, illetve magunknak is sok sikert. Ezzel ezt a napirendi pontot lezárom.

Az utolsó napirendi pontra térünk rá: tájékoztató a mezőgazdasági bizottságnak az erdészeti oktatás, kutatás és szabályozás aktuális helyzetéről szóló, 2001. május 23-án elfogadott állásfoglalásában foglaltakkal kapcsolatban. Nem tudom, ki fog ezzel kapcsolatban szóbeli kiegészítést tartani. (Rövid technikai szünet.)

Köszöntöm Barátossy Gábort és dr. Wallendums Árpád főosztályvezető urat, a napirendi pont előadóit. Kérdezem, hogy a benyújtott írásbeli anyaghoz van-e szóbeli kiegészítésük. Amennyiben igen, kérem, tegyék meg! Tessék parancsolni!

Barátossy Gábor (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Engedjék meg, hogy a minisztérium nevében mindenekelőtt megköszönjem az erdészeti oktatással, kutatással, szabályozással kapcsolatos érdeklődést, a korábbi ülések anyagát és a hozzánk intézett javaslatokat.

A három minisztérium, amely ezen a területen, ebben a kérdésben érintett – tehát az Oktatási Minisztérium, a Környezetvédelmi Minisztérium, valamint a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium – közös előterjesztést készített. Többször átnéztük az anyagot, és egy mindhárom minisztérium részéről egyeztetett anyag került a tisztelt bizottság elé. Több szóbeli kiegészítést nem kívánunk tenni, mert úgy gondoljuk, hogy az érintett kérdésekre választ adtunk. Amennyiben bármilyen további kérdés, észrevétel van, valamennyien örömmel állunk rendelkezésre. Köszönöm szépen.

Elnök: Köszönöm szépen.

Tisztelt Képviselőtársaim! Önöké a szó. Először Karakas János képviselő úr kért szót.

Karakas János (MSZP): Tisztelt Bizottság! Mivel én magam is jelen voltam – noha nem vagyok albizottsági tag – Sopronban, ahol tájékoztottunk az erdészeti oktatás, kutatás és szabályozás aktuális helyzetéről, azt tudom mondani, hogy annak szellemében készült ez a bizottsági állásfoglalás. Javasolom ennek elfogadását, illetve közkinccsé tételét, hisz' ebben olyan javaslatok fogalmazódnak meg, amelyeket a társmisztériumoknak is a tudomására kell hozni, és amelyeket meg kell valósítani. Úgy érzem, hogy elfogadható feladatokat szab és határoz meg ez az állásfoglalás.

Külön köszönöm, hogy befogadta az albizottság azt a javaslatomat, ami az arborétumok működésével kapcsolatos. Hisz' jeleztem, hogy nemcsak Sopronnak gondja és problémája az arborétumok fenntartása, hanem például a saját körzetemben az egykori kertészeti egyetem soroksári arborétumával is hasonló gondok vannak, valamint hasonló gondok vannak az összes többi arborétummal kapcsolatban is. Azon túl, hogy ezek védettek, nemzeti kincseink is, hisz' egy-egy ilyen arborétum létrehozása hosszú évtizedek munkáját feltételezi. Köszönöm.

Elnök: Köszönöm szépen.

Bebes István alelnök úrnak adom meg a szót.

Bebes István (Fidesz): Köszönöm

szépen, elnök úr. A tájékoztató szinte minden programpontjában igyekszik megfelelő választ adni azokra a kérdésekre, amelyeket a bizottsági ülésen kitűztünk magunk elé feladatként, és amelyekre az albizottság döntéseit elfogadva választ kértünk.

Az anyagot áttekintve, csatlakozva Karakas úr véleményéhez, egy elég bő és jó tájékoztatót kaptunk. Néhány olyan részlet azonban fontos számomra, amelyek a későbbiekre nézve talán egy koncentráltabb feladatmegvalósítást jelentenének. Hét pontra bontottuk ezt, tehát hét olyan résszel foglalkozott ez a bizottsági vélemény vagy helyzetértékelés, amely feltétlenül megemlítenendő.

Az 1. pont tartalmaz egy megvalósítási határidőt, a 2002. év végéig datálja a nemzeti erdészeti stratégia alapdokumentumát.

A 2. pont, tehát az agrártámogatások rendjéhez kapcsolódó rész a jövedelem-kiesések pótlását szeretné bizonyos mértékben támogatni. Ez nyilvánvalóan meg fog jelenni most az agrártámogatások rendjénél. Szeretném megkérdezni, hogy szerepel-e az agrártámogatások között.

A harmadik része főként a természeti katasztrófák, károk és ezeknek a kárrendezésével foglalkozik. Javasolom, hogy itt egy határidőt fogalmazzunk meg.

Figyelmébe szeretném ajánlani képviselőtársaimnak a most megjelent erdészeti lapokat, amelyek bő terjedelemben foglalkoznak az erdészeti károkkal. Ebből megismerhetik, hogy milyen nagy problémával küzd ez a terület. És azt hiszem, hogy ez fontos kell, hogy legyen számunkra, hogy ezt a kompenzációt valamilyen szinten megkaphassák. Ami a további részletek illeti, azt hiszem, hogy a négyes részben, amit magamnak felosztottam, abban a magán-erdőgazdálkodás esélyegyenlőségének megteremtése érdekében van olyan rész, hogy az FVM közép-távú programcsomagot készített elő. Ebben esetleg szeretném kérni a bizottság nevében a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztériumot, hogy ezt tegye megismerhetővé a bizottság tagjainak, mert azt hiszem, hogy ez mindenféleképpen fontos lehet számunkra.

Ami még számomra egy fontos rész, hogy az Oktatási Minisztérium és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium kész arra – írja az anyag –, hogy a felsőoktatási törvény soron következő módosítása alkalmával az agrárcentrum működési tapasztalatának

ismeretében módosító javaslatot terjeszsenek elő. Ez tudomásom szerint folyamatban van. Csak ez nyilván egy bizonytalansági tényezőt jelent, hogy ezeknek az elfogadása meg fog-e történni. Bízom benne, hogy ez elfogadható lesz.

A harmadik, az utolsó, 7-es résznek jelöltem, a szakértői tevékenység szabályozásának korszerűsítése. Olyan tudomásom van, hogy ebben előkészítés alatt van a Magyar Mérnöki Kamarának és Vonza miniszter úrnak a találkozója ezzel a ponttal kapcsolatban. Én bízom benne, hogy ez még a közeljövőben meg fog történni, és ebben a tekintetben ez a probléma, ami felmerült, a tervezői, szakértői jogosultsággal kapcsolatban meg fog oldódni. Részemről ennyi lenne, ha kérdések vannak, szívesen válaszolok. Köszönöm szépen.

Elnök: Köszönöm szépen. Megadom Barátossy Gábor úrnak a szót.

Barátossy Gábor (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium): Köszönöm szépen. A feltett kérdésekre a következőt szeretném válaszolni. A nemzeti erdőstratégia, ami nemzeti erdőprogramnak is nevezhető, a soproni egyetem bevonásával készül. Ennek különböző fázisai vannak, és a jövő év végéig készül el a minisztérium munkaterve szerint. Az eddigi munkatervben szereplő kötelezettségeknek eleget tettünk, és az ez évre előirányzott anyagok elkészültek. Ennek a részletei hozzáférhetőek és nyilván az anyag elkészültekor bemutatásra kerül.

A második kérdés, ami a jövedelemkiesés pótlására vonatkozik, ez a jövő évi támogatási rendeletben nem jelenhet meg annak ellenére, hogy teljes mértékben az erdészeti hivatal egyetért ezzel és maga is szorgalmazza, de tekintve a kétéves költségvetés lehetőségeit, erre külön költségvetési forrás nem volt biztosítható. Tehát ez legkorábban a 2003-as támogatási rendeletben jelenhet meg.

A következő kérdés a természeti károk kompenzálására vonatkozott. Ez a rendszer már a tavalyi évben is működött. Elsősorban a folyamatos erdősítésekben automatikusan, tehát az aszály, árvíz és egyéb károknak, a műszaki átvételek jegyzőkönyvében rögzített károknak a kompenzálására az erdészeti közcélú feladatok terhére a kiesést megkapták a gazdálkodók, illetve a kiesésnek részleges, 40 százalékos kártérítésre adott lehetőséget az anyagi erőforrás. Ebben az évben is változatlanul működött ez a rendszer, tehát automatikusan a

jegyzőkönyvekben szereplő károknak a 40 százalékát a gazdálkodók külön pályázat nélkül megkapták. Sajnos a rendelkezésre álló források nagyobb mértékű kártalanítást nem tettek lehetővé.

A negyedik kérdés a magánerdő-programcsomagra vonatkozott. Ennek a lényege, a minisztérium vezetése megtárgyalta, hogy 2002 és 2006 között ötmilliárd forint költségvetési támogatást javasoltunk a magán-erdőgazdálkodás fejlesztése érdekében. Ez a négy támogatási jogcím nyújtana lehetőséget a támogatás igénybevételére, részben a teszt-üzemhálózat kiépítésére, a szakirányításra, a forgóeszköz-feltöltésre és gépvásárlásra. Itt is sajnos ugyanazt kell elmondanom, hogy a kétéves költségvetés nem tette lehetővé, hogy a jövő évre előirányzott 550 millió forintos támogatás teljes egészében megadásra kerüljön, ezért elvileg a programcsomag elfogadást nyert és bizonyos területeken, az erdészeti integráció erősítése és a forgóeszköz-feltöltés vonatkozásában bizonyos részek megjelentek már a jövő évi támogatási rendeletben. Tehát egy előrelépés történt – megítélésünk szerint jelentős előrelépés történt – az erdészeti integráció területén, de a teljes támogatást, tehát a gépvásárlást, ami a legfontosabb lett volna, a források szűkössége nem tette lehetővé. De nyilván, miután a programcsomag elvi elfogadást nyer, a 2003-as támogatási rendeletben és az új költségvetés kialakításánál erre is mód lesz. Nagyon röviden összefoglaltam a feltett kérdésekre a válaszokat. Köszönöm szépen.

Elnök: Köszönöm szépen.

Farkas Sándor,
a bizottság elnöke

Tájékoztató az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságának

Tárgy: Az erdészeti oktatás, kutatás és szabályozás aktuális helyzete

Az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága 2001. május 23-i állásfoglalásában értékelte az erdészeti oktatás, kutatás és szabályozás aktuális helyzetét. A Bizottság az állásfoglalásban felvetett kérdésekkel kapcsolatos beszámoló készítésére kérte fel az illetékes minisztériumokat.

Az állásfoglalásban felvetett kérdések sorrendjét követve a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, az Oktatási Minisztérium és a Környez-

zetvédelmi Minisztérium közös előterjesztéseként az alábbi tájékoztatást nyújtjuk.

* * *

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) 2002. év végéig készíti el a Nemzeti Erdészeti Stratégia alapdokumentumát, amely tartalmilag Nemzeti Erdőprogramnak is nevezhető.

A feladat első üteme 2001 első felében készült el, a második rész elkészítése a minisztérium második félévi munkatervében szerepel.

A Nemzeti Erdészeti Stratégia tézisei megvitatásra kerültek a Magyar Tudományos Akadémián, a széles szakmai közönség részére pedig a Magyar Mezőgazdaság című szakfolyóirat mellékleteként vált hozzáférhetővé a dokumentum.

A hosszú távú erdőtelepítési program vonatkozó – gazdasági számításokat is tartalmazó hatástanulmány – a fenti program részét képezi.

A mezőgazdasági hasznosítással jövedelmet nem hozó területek egy részén – mintegy 7–800 ezer hektáron – jelenthet földhasznosítási módot az erdőtelepítés.

Az FVM kidolgozta a 2010-ig terjedő időszakra vonatkozó erdőtelepítési programot, amelynek végrehajtására a kétéves költségvetésben évente 6–6 milliárd forint áll rendelkezésre. A program elsősorban a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek, gyepek erdőtelepítés útján való hasznosítására szolgál. A többségében magántulajdonosok részvételét célzó támogatási program egyúttal természetvédelmi célokat is szolgál, mert preferálja az őshonos fafajokkal történő erdőtelepítést.

A jövőben több ok miatt is indokoltá válik a földtulajdonosok ösztönzése a mezőgazdasági termelésről erdőgazdálkodásra való áttérésre. Az éves hozamú mezőgazdasági termelésről a hosszú termelési ciklusú erdőgazdálkodásra való átállás azonban hosszabb távon – akár évtizedekig – jövedelemkiesést okoz a gazdálkodónak. E probléma kezelésére – a vidék eltartóképességének megőrzése és javítása céljából – az EU-országok a jövedelemkiesés átmeneti pótlásának rendszerét alakították ki. Ez azt jelenti, hogy a fatermesztés jövedelmet nem hozó szakaszában (erdősítések és fiatalosok) jövedelemkiesést pótló támogatásban részesítik az erdőtelepítőket. Ez hazai viszonyok között leginkább egy földalapú támogatásnak felel meg.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési

si Minisztérium az agrártámogatások rendjének továbbfejlesztésekor kezdeményezni fogja a jövedelem-kiesés átmeneti pótlására vonatkozó támogatási lehetőség megteremtését és költségvetési forrásának biztosítását.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírja, hogy a védett természeti értékek és területek megőrzését állami támogatással, adókedvezménnyel, a természetkímélő gazdálkodást segítő hitelrendszerrel is támogatni kell. Támogatást kell biztosítani a védett természeti területen élőhely-rekonstrukciót, élőhely-kialakítást végzőknek is. A támogatás a természetvédelmi célú többletvegyenységet végzők többletköltségeinek kompenzálását célozza. A törvény alapján kártalanításra tarthat igényt a tulajdonos a védett természeti területen kívül elrendelt természetvédelmi célú mező- és erdőgazdasági korlátozás, tilalom, egyéb hatósági kötelezés esetén, amennyiben a korlátozás vagy tilalom miatt jelentős mértékű *termelésszerkezet-változtatásra kényszerül*.

A támogatás eseteit, mértékét, feltételeit, a kifizetés módját, valamint a kártalanítás szabályait a *természetvédelmi törvény keretei között szabályozó kormányrendelet tervezetét a Környezetvédelmi Minisztérium (KöM) elkészítette*. A jogszabály tárcaközi egyeztetése lényegében lezárult, a rendelet elfogadására és kihirdetésére a támogatási forrás költségvetési előirányzatokat biztosító egyeztetések lezárását követően kerülhet sor.

A *természeti károk szokásos mértékének kompenzálására a mindenkorai támogatási rend pályázati alapon biztosít lehetőséget*. Az FVM kormányhatározat elfogadását kezdeményezi, amely természeti katasztrófák esetében biztosítja a kárrendezés tekintetében a mező- és erdőgazdálkodás azonos szempontok szerinti elbírálását.

Az *állami és magánerdő-gazdálkodás gazdasági és piaci esélyegyenlőségének megteremtésével* – mint alapulval – *egyértünk*. Az esélyegyenlőség a költségvetési támogatás tekintetében azonban nem egyenlő az azonos szabályozással, hiszen az állami szektor a faállomány minőségében, az üzemméret vonatkozásában, a szakértelem és a piaci kapcsolatrendszer terén, továbbá eszközellátottságban szinte behozhatatlan versenyelőnyben van a magánsektorral szemben. A magánerdő-gazdálkodás esélyegyenlőségének megteremtése érdekében

az FVM középtávú programcsomagot készített elő.

A korszerű ismeretekkel rendelkező erdészeti szakemberek képzése a köz- és felsőoktatás keretében – a szakmai és munkaerő-piaci igényeknek megfelelően – több szinten és formában folyik. Az ifjúsági képzést az iskolákban folyó levelező rendszerű és az iskola-rendszeren kívüli felnőttoktatási tanfolyami képzések, továbbképzések egészítik ki. A képzésekhez az intézményi háttér biztosított.

A középfokú iskolákban erdészeti szakmunkások és technikusok képzése összesen hat intézményben, megfelelő területi eloszlásban, regionális beiskolázási körzetekkel valósul meg. Az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) jelenleg 16 különböző erdészeti és elsődleges fafeldolgozási szakképesítést tartalmaz. A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei szükség szerint kerülnek módosításra, korszerűsítésre. Az OKJ legutóbbi, idén nyár eleji módosításával az erdésztechnikus szakképesítés a korábbiánál magasabb szintre került. Az emelt képzési szinthez illeszkedő új szakmai és vizsgakövetelmények kidolgozása folyamatban van, kiadásukra a 2001/2002. tanévben sor kerül.

Az erdészeti oktatásban a *gyakorlati képzés* feltételeinek biztosítására többféle forma alakult ki. A középfokú intézmények többsége rendelkezik saját kezelési tanerdővel, amelyek területe 80 és 3000 hektár közötti. A tanerdőben – alkalmas méretű terület vagy nagyrészt speciális gépek hiányában – nem megoldható képzési feladatokról az intézmények a területi erdészetekkel együttműködve gondoskodnak. Az erdészeti-faipari szakképző intézmények pályázati úton nyerhetnek támogatást a tangazdaságok, tanüzemek középtávú fejlesztési terveinek megvalósításához.

Az erdészeti és faipari felsőfokú képzés – hagyományosan magas színvonalon – a Nyugat-Magyarországi Egyetem karain folyik. 2000 szeptemberétől az Egyetem gyakorlóiskolájaként működik a korábban önkormányzati fenntartású Roth Gyula Szakközépiskola és Kollégium, amely egyaránt szolgálja az erdészeti és faipari terület szaktanárainak és szakoktatóinak képzését, közreműködik általános tanárképzési feladatok megoldásában (pl.: biológia, környezetismeret szakos pedagógusok felkészítésében), valamint lehetőséget teremt a képzési, továbbképzési tevékenység továbbfejlesztésére. Az Egyetemen oktatott szakok képesítési köve-

telményeit – széles körű szakmai előkészítést követően – a 146/1998. (IX. 9.) sz. kormányrendelet határozza meg. Az új képzési igények kielégítésére az erdészeti felsőoktatásban is folyamatosan bővülnek 1998 óta az alap- és továbbképzési szakok.

Az állami felsőoktatási intézményekben a felsőfokú szakemberképzési feladatok ellátásának, a felsőoktatás fejlesztésének alapvető anyagi feltételeit az állam biztosítja. A képzési és fenntartási előirányzat a felsőoktatási intézményben folytatott oktatási tevékenység ellátásához közvetlenül kapcsolódó feltételekről, továbbá az ettől el nem különíthető kutatási feltételekről való gondoskodást szolgálja. Ezen előirányzat részét képezi továbbá az az elkülönítetten megtervezett összeg is, amely a képzéshez szükséges tangazdaság működési költségeihez való hozzájárulás fedezetét biztosítja.

A felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási támogatásáról szóló 120/2000. (VII. 7.) Korm. rendelet 5. számú mellékletében a képzés gyakorlati igényességét elismerve az erdőmérnöki szakon 160 000 forintos, a vadgazda mérnöki szakon 132 000 forintos, a faipari mérnöki szakon 90 000 forintos gyakorlati képzési normatívaelemet határoz meg. A gyakorlati képzési normatívaelem egészíti ki az egyetemi szak 489 000 forintos és a főiskolai szak 338 ezer forintos alap normatíváját.

A felsőoktatási intézményekben folyó, a képzést tematikusan elkülönülten megalapozó kutatások, műszaki fejlesztések, valamint a tudományos műhelyek támogatására, továbbá a doktori képzés keretében a doktori fokozat megszerzésére felkészítő programok feltételeinek biztosítására az éves központi költségvetési törvényben kutatási előirányzat áll rendelkezésre.

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. tv. 116. §-a az egészségügy és az agrárium érdekeinek védelmét szolgálva lehetőséget teremt az érintett tárcák hatáskörébe tartozó, de a felsőoktatási intézmények közreműködését igénylő feladatok végzésére, amelyeket a szak-tárcák koordinálnak és elvárásaiknak megfelelően finanszíroznak. Az FVM-OM miniszterek által 1999-ben aláírt megállapodás az együttműködés széles körére teremt lehetőséget.

A közös igények és feladatok teljesítése érdekében az FVM 2000-től lehetőséget teremtett arra, hogy a közép- és felsőoktatási intézményekkel egy szervezeti egységben működő tangazdasá-

gok, tanüzemek pályázat útján központi támogatáshoz jussanak. Ez a lehetőség az erdészeti képzés tekintetében is fennáll, a pályázati és pénzügyi előírások szigorú betartása mellett. A meghirdetett pályázatoknak megfelelően az erdészeti képzést folytató intézmények is éltek a lehetőséggel.

Az OM és az FVM kész arra, hogy a felsőoktatási törvény soron következő módosítása alkalmával az agrárcentrumok működési tapasztalatainak ismeretében módosító javaslatot terjesszenek elő. Ennek értelmében a nemzetgazdaság érdekeinek megfelelően az agrárképzés speciális igényei beépíthetők a törvénybe, és a normatív fenntartói gyakorlati támogatás mellett a szaktárca a képzés gyakorlatigényességét támogat-

va, pályázati úton központi pénzeszközökkel segítheti a szakemberképzést.

A jelenlegi szabályozás értelmében az elsődlegesen oktatási, kutatási feladatokkal foglalkozó, de oktatási intézményhez nem tartozó erdőgazdálkodó is többféle feladatra vehet igénybe – az agrártámogatási pályázati rendszer keretében – támogatási lehetőséget. A teljesség igénye nélkül e lehetőségek közül említhető: a hosszú távú erdőállomány-gazdálkodáshoz közvetlenül kapcsolódó kutatásokhoz, az erdő és erdőgazdálkodás bemutatásához, szaktanácsadók továbbképzéséhez, a gazdálkodást segítő informatikai fejlesztéshez, a magánerdő-gazdálkodás területén végzett erdészeti szakirányú oktatáshoz, egyéb iskolarendszeren kívüli

szakmai képzésekhez stb. támogatást nyújtó pályázatok. Önálló erdőgazdálkodó minden korlátozás nélkül pályázhat a „Bemutató gazdaság” cím elnyerésére. Az FVM az erdészeti bemutató és szaktanácsadási feladatok megvalósításához is biztosít támogatást.

Az FVM felülvizsgálja és módosítja a tangazdaságok, tanüzemek minősítéséről szóló 29/1999. (III. 24.) FVM rendeletet. A minősítésre pályázati lehetőséget nyújtó jogszabály az oktatási intézményekben folyó szakemberképzéshez kapcsolódva alakult ki. A gazdálkodási különbségek miatt azonban nem lehet azonos elbírálást alkalmazni a non-profit oktatási intézmények és a gazdasági társaságok esetében. Az FVM tervezi, hogy a későbbiekben jogszabály te-

ROTH GYULA SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

9400 Sopron, Szent György u. 9.

Telefon: (99) 506-470, fax: (99) 508-479

***A beiskolázással kapcsolatosan felvilágosítást ad
Antal József igazgatóhelyettes.***

Az iskola kódszáma: 030728

A képzési formák kódjai:

11 agrár szakterület (mezőgazdasági szakmacsoport)

12 műszaki terület (faipar szakmacsoport)

13 műszaki terület (környezetvédelem-vízgazdálkodás szakmacsoport)

Oktatott szakmák nappali tagozaton:

erdésztechnikus (OKJ 54 6262 01)

11 erdész szak

vadgazdálkodási technikus (OKJ 52 6263 02)

11 vadgazdálkodási szak

fafeldolgozó technikus (OKJ 52 5411 05)

12 fafeldolgozó szak

környezetvédelmi technikus (OKJ 52 5470 04)

13 természetvédelmi szak

Várjuk iskolánkba az érdeklődő tanulókat!

Jelentkezni a technikusképzést előkészítő szakterületekre lehet.

remtsen lehetőséget elismerő cím elnyerésére az oktatási intézményhez közvetlenül nem kapcsolódó erdészeti vállalkozások számára is.

Az oktatási célokat segítő arborétumok és botanikus kertek, mint a hallgatók alapképzésének gyakorló helyszínei és az egyetemek alapkutatásához kapcsolódó kísérleti terepek, nem különíthetők el az intézmények finanszírozásának jelzett rendszerétől, és a normatív finanszírozás keretei között biztosított költségvetési támogatások jelentik a működésük elsődleges forrását.

Ugyanakkor az arborétumok és botanikus kertek értékőrző gyűjtemények is, ezért pályázati források is lehetőséget adnak működésük, fejlesztésük támogatásához. Ilyen pályázati lehetőséget nyújt a Környezetvédelmi Alap Célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat, illetve az agrárgazdasági célokra rendelkezésre álló költségvetési forrás.

Az OM az FVM egyetértésével kezdeményezi, hogy a Munkaerőpiaci Alap fejlesztési és képzési alaprészének 3 éves stratégiájához kapcsolódó felsőoktatási prioritások között szerepeljen a tangazdaságok, tanüzemek, valamint az arborétumok és botanikus kertek támogatása. Ez egyúttal a pályázati rendszerű támogatások körének bővítését jelenti.

Az FVM a KöM javaslatára – az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet adatházára építve – felmérést kezdeményez az erdészeti oktatási-kutatási célokat szolgáló arborétumok működési feltételeinek részletesebb megismerésére, a további támogatási igények és lehetőségek meghatározása érdekében.

A szakértői tevékenység szabályozásának korszerűsítéséért kiadásra került az 55/2001. (VIII. 31.) FVM rendelet, amely módosította a mező- és erdőgazdálkodási, valamint az élelmiszeripari tevékenységhez kapcsolódó szakértői működés engedélyezésével kapcsolatos eljárásról szóló 61/1994. (XI. 8.) FM rendeletet. A 2001. november 8-tól hatályos módosítással jelentős mértékben bővült az erdőgazdálkodási, erdészeti tervezési és faipari fő szakterületeken választható szakértői részterületek száma. Az FVM intézkedett a tervezői jogosultságot szabályozó rendelet tervezetének előkészítéséről és annak – az érdekelt szakmai és érdekképviseleti szervezetekkel lefolytatott egyeztetést követő – kiadásáról.

Budapest, 2001. november

A tájékoztatót jóváhagyom:

Dr. Vonza András
miniszter

Dr. Walter Ferenc emlékére (1933-2001)

Életének 68. évében váratlanul elhunyt dr. Walter Ferenc, az Erdészeti Tudományos Intézet Kecskeméti Kísérleti Állomásának nyugalmazott állomásigazgatója.

1933. október 4-én született a Baranya megyei Szajk községben. Középiskolai tanulmányait Pécsen kezdte, majd Budapesten érettségizett 1953-ban. Felsőfokú tanulmányait 1953-1958 között a Moszkvai Erdőmérnöki Egyetem folytatta. Az erdőmérnöki diploma megszerzése után, rövid erdőgazdasági szolgálatot követően 1960-ban a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Géptani tanszékére került tanársegédként beosztásba. Itt kezdett kutatómunkával foglalkozni, nevezetesen a kérgezés gépesítési lehetőségének vizsgálatával.

1964-ben pályázat útján az Erdészeti Tudományos Intézet Kecskeméti Kísérleti Állomásra került, ahonnan 1991-ben vonult nyugdíjba mint állomásigazgató.

A Kísérleti Állomáson kifejlesztett tudományos tevékenysége két fő területre osztható. Kezdetben főleg a csemetékerti munkák hazai gépesítési lehetőségeinek alapkérdéseivel foglalkozott. Kutatásai kiterjedtek a gépvizsgálatokra, technológiák és munkagépek kialakítására, végül egy nyár- és fenyő-szaporítóanyag-termesztési kísérleti komplex gépsor összeállítására.

1970 óta kutatási tevékenysége főleg a fahasználati munkák gépesítésének vizsgálatára tevődött át. Fő tevékenységét különböző technológiai változatok géprendszereinek, munkaszervezeteinek kidolgozása, a gépminősítésekben való közreműködés, s a komplex gépesítés megoldásának útkeresése jelentette. E témakörben részt vett különböző hazai és nemzetközi szakértői tanácskozáson, és közreműködött számos nemzetközi összehasonlító gépvizsgálatban is.

Kutatói pályafutásának fontos állomása volt a műszaki doktori cím elnyerése 1969-ben („A nyár szaporítóanyag-termesztés gépei és azok technológiája, különös tekintettel a sorközi ápolás gépesítésére”), valamint a mezőgazdasági /erdészeti/ tudományok kandidátusa fokozat megszerzése 1973-ban („Az erdészeti csemeteültetés műszaki fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata”). Az MTA Agrártudományok Osztálya 1973-ban három év időtartamra a Mezőgazdasági Műszaki Bizottság Gépesítési Albizottsága tagjává választotta.

Kutatást irányító, szervező munkájában jelentős változást hozott állomásigazgatói kinevezése 1978. január 1. hatállyal. Ezt a munkakört nyugdíjazásáig látta el.

Kutatói tevékenysége elismerését jelentette, hogy 1980-ban a Szegedi Akadémiai Bizottság keretében létrehozott Erdészeti Munkabizottság elnöki teendőinek ellátásával bízták meg. 1983-tól több éven keresztül a Bács-Kiskun megyei Tanács Tudományos-Koordinációs Szakbizottságának tagjaként vett részt a megye tudományos életének koordinálásában.

1984. szeptember 1. napjának hatályával az Intézet vezetése átsorolta tudomá-

nyos tanácsadói munkakörbe. Tudományos munkássága elismeréseként két alkalommal (1969, 1972) intézeti Kiváló Dolgozó és egy alkalommal (1978) Kiváló Munkáért Miniszteri kitüntetésben részesült.

Kutatási eredményeit

5 szakkönyv társszerzőjeként,

9 önálló és 14 társszerzői jelentésben,

8 tudományos közleményben (önálló és társszerző),

11 szakirodalmi cikkben, továbbá,

19 kutatási információs kiadványban (önálló és társszerző) adta közre.

A mindig szerény és munkatársaira figyelmes kollégánk emlékét szeretettel és kegyelettel megőrizzük.

Zelnik István

Ismét kevesebben lettünk egy erdőmérnökkel, aki egész életében híven szolgált az erdőt, akinek nem foglalkozása, hanem hivatása volt az erdőért végzett munka. 2001. november 9-én meghalt Zelnik István.

1920-ban született a Heves megyei Apcon, és iskolái, valamint a Soproni Erdőmérnöki Egyetem elvégzése után az államerdészettel különböző beosztásokban és munkahelyeken, legjobb tudása szerint tevékenykedett a magyar erdők érdekében.

1958-ban került Somogyba, Zamárdiba, ahol az Észak-somogyi Erdőgazdaság főmérnöke, majd igazgatója lett. 1970-ben központi átszervezés folytán, megynként egy erdőgazdaságot meghagyva, a megyeszékhelyre, Kaposvárra helyezték át, ahol különféle vezető beosztásokat betöltve tevékenykedett, majd 1980-ban nyugállományba vonult.

Foglalkozási betegsége folytán (kulancscsípés) egészségi állapota bizonytalanra vált, ezért agydanagat műtéten esett át, mely beavatkozás után már nem tudott felerősödni. Egyre gyengülő szervezettel családja átköltöztette Miskolcra, hogy folyamatosan segíthessék, de a felesége és fia odaadó, áldozatvállaló támogatása ellenére november 9-én kómába esett és a szíve is leállt.

Zelnik István becsületes emberi tulajdonságokkal rendelkezett. Környezetében meg tudta teremteni azt az őszinte légkört, amely elengedhetetlen feltétele a jó munkának. Zamárdiban dolgozó társai részére biztosította a nyugodt légkört, mindenki szabadon, legjobb tudása szerint dolgozhatott, alkothattott és elmondhatta véleményét. Felismerte, hogy a baráti alapokon nyugvó, egységes törekvés többet ér az erőszakolt, esetleg erőre támaszkodó utasításoknál. De önmagára nézve is érvényesnek tartotta ugyanezen előírásokat, mert tudta, hogy addig jár részére a megbecsülés és elismerés, amíg mint vezető beosztottjaival hasonló törvények szerint él és szorgalmasan dolgozik. Jó munkával és szerénységgel érte el, hogy kialakult körülmények között egy egységes kiváló szakemberekből álló csoport, mely egység többszöri elismerésben (élültem) részesült. Ezek a tulajdonságok jellemezték őt és gazdaságát az összevonásig.

1970 után Kaposváron különböző beosztásokban dolgozott, ugyancsak közmegelegedésre, amit a Munka Érdemrend ezüst fokozatával történő kitüntetése is bizonyít.

1980-as nyugdíjba vonulása után még aktívan tevékenykedett. Ahol csak lehet, fiatalos lendülettel, tapasztalatainak átadásával segítette utódait, fiatal kollégáit, amíg csak ereje, egészsége azt megengedte. Nem a funkció, a beosztás a lényeg, hanem a végzett munka – vallotta, és élete mottóját folyamatosan bizonyította.

November 10-én értesültünk haláláról, mely gyász hír nemcsak barátait, hanem valamennyi volt munkatársát megrázta, és őszinte részvétüket fejezték ki. Pista barátunk távozásával ismét kidült egy értékes „hagyásfa”, mely évtizedeken át bizonyította a munka becsületét, a szakma értékét és az emberi barátságok erejét.

Páll Endre

Nagy Sándor (1923–2001)

Életének 78. évében elhunyt Nagy Sándor, a KAEG Rt. Délhansági Erdészetének ny. kerületvezető erdésze.

1923. május 3-án született Veszékényben. Fiatalon, erdei munkásként kezdte pályafutását az Esterházy-uradalom Kapuvári Erdőgondnokságánál. Életébe beleszólt a II. világháború: frontszolgálat, majd hadifogság következett, ahonnan 1947-ben tért haza. Ismét munkásként, az erdőn helyezkedett el.

A háborúban elpusztult erdész-szakszemélyzet pótlása a megalakult államerdészet sürgős feladata volt. Így vált lehetővé számára, hogy az erdészeti munka iránti ébredését, szorgalmát felismerve, feltevesei támogatták az Ásotthalmi Erdészeti Szakiskola 10 hónapos levelező tanfolyamának elvégzését, ahol az 1953/54-es tanévben „vizsgázott erdész” szakképesítést szerzett. Ezt követően mindvégig kerületvezető erdész, szakirányító erdész munkakört töltött be. Munkaterülete a Délhansági Erdészet békási-égeri, osli-tölösi és szigeterdei kerületei voltak, ahol ma értékes erdők dicsérik munkásságát. Kerülete mellett hosszú ideig ellátta az erdészeti körzetébe tartozó szakirányítási munkákat. Kiváló erdősávok, nemesnyárültetvények dicsérik hozzáértését, áldozatos szervező munkáját.

Hivatása mellett nagy szeretettel gondoskodott népes családjáról. Sikerral nevelte Sándor fiát a természet, az erdő szeretetére, aki erdőmérnökként a közelmúltban bekövetkezett haláláig a KAEG Rt. erdőművelési osztály vezetője volt.

Utolsó útjára október 17-én kísértük a veszékényi temetőben.

OEE Győri Helyi Csoport

Kelecsényi László

1921–2001

Diósgyőrben született. Általános és középiskolai tanulmányai után a világháborúban majdnem hét évig tart katonai szolgálata és hadifogsága. A hadifogságból hazaérve iratkozik be Sopronban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára. 1950-ben általa sem ismert, mások által sem ismertett okok miatt eltávolítják az Akadémiáról.

Sopront elhagyva kezdi meg a Börzsönyi erdészeti szolgálatát, mint munkavezető. 22 évig tartó szolgálat alatt építészvezetőként, csoportvezetőként, majd a Börzsönyi Állami Erdőgazdaság műszaki osztályvezetőjeként meghatározó munkát végez, soha el nem évülő érdemeket szerez a Börzsönyi erdőfel-tárási és magasépítési munkálataiban.

Az Ipolyvidéki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság létrejöttével megszűnik a műszaki osztályvezetői beosztása. Ekkor kerül a Pilisi Állami Parkerdőgazdasághoz főépítészvezetői munkakörbe. 11 évig irányítja a Parkerdőgazdaság építőipari kivitelezői tevékenységét.

Egész aktív életét erdészeti szolgálatban tölti, számos kitüntetés birtokosa. Nyugdíját rövid ideig élvezi. Egészségi állapotja megromlik. Betegségét majdnem 20 évig hordozza panasz nélkül. Hosszú szenvedés után távozik el 2001. november 22-én.

Temetése november 30-án Vácott volt a római katolikus vallás szertartása szerint. Családján kívül sok barátja és hajdani munkatársa kísérte utolsó útján és kívánt neki örök nyugalmat.

Bánó László

Preklet András

(1923–2001)

2001. november 6-án vetünk végső búcsút Preklet Andrástól, a KAEG Rt. Délhansági Erdészetének nyugdíjas kerületvezető erdésztől.

1923. október 23-án született Kapuváron, többgyermekes családban. Korosztályának kijáró pályakezdetben volt része: a család szerény anyagi helyzete a továbbtanulásra nem adott lehetőséget, ezért már 12 éves korában elkezdett dolgozni az Esterházy-uradalomban, majd szinte gyermekként a II. világháborús katonai szolgálat következett. 1947-ben tért haza francia hadifogságból.

Munkahelyeül már gyermekként is az erdőt választotta és a hadifogság után is, munkásként ott folytatta. Feltevesei, látva tehetségét, munkaszereteté, lehetővé tették számára az Ásotthalmi Erdészeti Szakiskola 10 hónapos levelező tanfolyamának elvégzését és így nyert „Vizsgázott erdész” képesítést az 1953/54-es tanévben.

Pályafutása kezdetén a kapuvári égerer-

dő kezelésében szerzett érdemeket, majd a hansági nyárasítási program lelkes híve lett. Beosztottjaitól fegyelmezett munkát követelt, de mindenkivel baráti viszonyt alakított ki, ezért még a munkaerő-igényes időkben is volt segítsége, kerületében rend volt és a legszebb nyárasok nevelkedtek. Munkaterülete nemcsak a nehéz hansági terep volt, hanem egyben az osztrák határ menti szigorúan védett övezet is, ahol csak külön harc árán lehetett az erdészeti érdekeket védelmezni. Kiváló érzékkel, sikeresen szerelte le az erdei munkát akadályozó szélsőségeket. Szakmaszeretetének, áldozatvállalásának tanúsága, hogy egész aktív pályafutása alatt kitarított a kerülete közepén álló erdészházban.

Munkatársai, tanítványai, tisztelői mély részvétellel búcsúztatták a kapuvári temetőben november 6-án.

OEE Győri HCS

Kopasz Margit erdőmérnök (1931–2001) emlékezete

A lélekharang megint temetésre szólított. Kopasz Margit erdőmérnöktől – Grétitől – 2001. okt. 25-én kellett búcsúznunk a soproni Balfi úti temetőben. Sokan voltak a kegyeletes szertartáson: évfolyamtársai közül több, mint húszan, tisztelői és barátai, valamint a természetvédelemben dolgozók közül is sokan, többen házastársukkal együtt. Az 1949-ben Erdőmérnöki Karra iratkozott évfolyam egykori hallgatói nevében e sorok írója mondta a búcsúztatót.

Kopasz Margit abból az évfolyamból jutott a szakmába, amelyiken először jelentek meg lányhallgatók. Végzése után a gödöllői és budapesti erdőkben erdőművelősködött, majd az újonnan szerveződő és egyre izmosodó természetvédelem hívta soraiba. Nyugdíjba menetele előtt a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság vezetője volt. Itteni tevékenységét jól megalapozott és a gyakorlati erdőgazdálkodásban gyűjtött ismeretein kívül segítette az is, hogy néhány évig az akkori Erdészeti Főigazgatóság szakmai irányítójának – Keresztesi Bélának – kísérletvezetőjeként is dolgozott. Az ország egész területén mozoghatott, széles körű tájékozottságot szerzett és ezek az adottságai tették képessé a „Védett természeti értékeink” című könyv szerkesztésére. E munka ma is hasznos tájékoztató mindazok számára, akik hazánk természeti kincseivel meg kívánnak ismerkedni. Több más természetvédelmi kiadványnak is társszerzője volt, Pro Natura-díjjal elismert életműve maradandó értékeket eredményezett.

Magánélete magányosan alakult, tépelődő, aggodalmakkal küszködő emberré vált, zárkózott lett, és ezt a szeretet melegével is nehéz volt áttörni. Jobbára évfolyamunk lányai tudtak vele baráti szálakat építeni.

Most megrendülten búcsúzzunk Grétitől. Gondjaival küzdő, de mindig igaz ember volt, jó barát és segítőkész kolléga. Kedves Gréti! Az életet becsülettel megküzdötted, a pályát tisztességgel befutottad, legyen hát részed most az örök békeesség nyugalma! Nyugodj békeességben, Isten Veled!

Dr. Szodfridt István

A Vihorláton jártunk

Az OEE Miskolci Helyi Csoportja és a Sárospataki Helyi Csoport az Északkeleti-Felvidéken, a történelmi Zemplén vármegye középső részén, a Vihorlát vulkánikus hegyláncán kirándult.

Vendéglátónk a Szlovák Államerdészet Szobránci Erdészetének igazgatója, Ing. *Ján Girman* volt, valamint Ing. *Ján Čekon*, a tőketereses járás vadászati felügyelője volt.

A Vihorlát magyar megfelelője – találgatások szerint – „kiégett”-et jelent. A Vihorlát a Kárpátok belső vulkanikus övének – amely a Visegrádi-hegységtől a székelyek szent hegyéig, a Hargitáig terjed – északkeleti tagja.

Néhol 1000 m-t is meghaladó cukorsüveg hegykúpjaival, 500–900 m-es relatív magasságával emelkedik ki éppúgy, mint a Tokaji-hegylánc minden átmenet nélkül a Bodrogköz az Alföld északi részének 90–100 m-es síkjából.

Növény- és állatvilágára, éghajlatára, hidrológiai viszonyaira szintén meghatározó jellegű a földrajzi fekvése, a Kárpátok közelsége. Pl. az itt élő gímszarvas kárpáti főtípusának a radványihoz közelítő ökotípusa. A nem olyan régen még érzékelhető számú farkas- és hiúz-állomány kritikusan csökkenőben van.

Nagy a 100 év feletti öreg bükkösök aránya, amelyek természetes felújítása gondot okoz a szobránci kollégáknak a meredek nehéz terepviszonyok, a munkaerőhiány, piaci problémák, az álgesztésedés és a még kísérletezési stádiumban lévő felújítási technológiák miatt, amelyekkel a korábbi tarvágásos üzemmódot kívánják felváltani.

A kísérleti szakaszban lévő természetes felújítási eljárásoknál a bükkal

szemben erősen törnek előre a bő magtermésű úttörő fajok, juharok, kőris, gyertyán, kiszorítván a ritkábban termő bükköt.

Az öreg bükkösökre egyre inkább kezd jellemzővé válni az össze-összeomló öreg egyedek által indukált kis, csoportos felújulással kialakuló többkörű, többszintű, elegenden állomány-szerkezet.

A Vihorlátból szinte eltűnt az egyébként mind genetikailag, mind tróféálisan értékes gímszarvas-populáció. A vaddisznóállomány is lecsökken.

A Szobránci Erdészet feladatait az állandó munkásaiból alakult kis „kényszer” vállalkozókkal oldja meg. A csemetetermelő ágazatukat nem építették le. Igen jó benyomást tett ránk a szobráncifürdői, 3–4 millió db/év csemetét termelő, modern, 22 ha-os nagyüzemi

csemetekertjük. Jelentős előrelépést látunk itt a burkolt gyökerű csemetetermelés területén, amellyel az erdősítések jórészt az időjárástól függetlenül végezhetik.

Bemutatták szlovák kollégáink a 40 ezer m³/év kapacitású nagymihályi hosszúfás alsórakodójukat is.

Történelmi vidéken jártunk!

A közeli Ungvárral, a Zemplén, Ung, Bereg, Ugocsa historialis vármegyékkel körvonalazott nagy Magyarország azon régiójában, ahol a világ első tíz legöregebb népe közé tartozó nemzetünk, Európa öt legrégebbi állama sorába számítható államunknak 1100 éves európai történelmében a Kárpát-medencében, e tájon volt az első politikai központja.

Ezen a vidéken ringott 1100 éves európai történelmünk bölcsője!

Árpád apánk első főhadiszállása

Ungváron, majd a keltáktól-avaroktól örökölt Bodrog-parti vízi várban, azaz földvárban, Zemplénben (Zemplin) volt. Népünk – ősi, pogány szokás szerint – állítólag itt áldozta fel isteneinek az előző vezért, Álmost, hogy feláldozásáért az új hazában az istenek szerencséltessek az új hont fogláló őseinket.

A szájhagyomány szerint itt is temették el Álmost, a helyiek által évszázadokon át Rijó-dombnak nevezett halmon. 1964-ben egy szlovákiai magyar régész-nő fel is tárt itt több honfoglaláskori sírt, köztük egy rangos vezérét is.

Írástudó barátaimtól tudom, hogy a nagy halotti tort a közeli Szomotoron – szomorú tor – ülte meg az új hazát fogláló Árpád népe.

A jelentéktelen kis község Zemplén (Zemplin) adta a nevet szeretett, de kegyetlenül megcsönkített nagy történelmű Zemplén vármegyénknek. Egyébként ez a helység volt a vármegye központja 1665-ig, amikor is áthelyezték azt a Trianon által meghagyott egyetlen észak-felvidéki arculatú városunkba Sátoraljaújhelybe, amely ebben az évben ünneplő várossá nyilvánításának 740. évfordulóját (V. István).

A magyar szabadságharcok, a Habsburg-ellenes felkelések szülőföldje is e táj, amelyek nyitánya 1604-ben Gálszécsen zajlott le. A nagy hatalmú Homonnay Bálint által vezetett felvidéki főurak „tanácskozásával”.

A táj szülötte Bocskai István is, és nyilvánvalóan innen indult a Bocskai szabadságharc is. Bocskainak, Erdély fejedelmének székhelye – Abaúj vármegye központja – Kassa volt.

Ezentúl a Rákóczi család és Kossuth apánk földje is e vidék!

Az utolsó magyar parasztfelkelés is itt, Töketerében volt 1831-ben az Andrásyak szülőföldjén-falujában robbant ki. Ma ezt a várost Trebisovnak hívják.

Tanulmányi kirándulásunkon megcsodálhattuk a Felvidék egykoron ropant gazdag családjának a Sztáray grófoknak nagymihályi (Mihalovce) patinás kastélyát, amely a 17. században épült a család ősi, középkori kővárából, annak a helyén. A kastély most igen gazdagon és kitűnően rendezett, történelmi korokat átívelő néprajzi gyűjteménynek ad otthont. Javasoljuk, aki tetszik, látogassa meg.

Hazafelé utunk a Laborc, illetve a Bodrog völgyén vezetett, a Bodrogköz fővárosán, a ma is jellemzően magyarlakta Királyhelmeceken át.

Megálltunk Leleszen, hogy a II. End-

re királyunk alapította premontrei rend kolostorának templomában őrzött Gertrudisz szívét megtekinthessük. Sajnos nem sikerült, mert nem volt ott hon az esperes úr. A litániázó öregasszonyokat pedig hiába kérdeztük, mert köztük a legalaposabb sem tudta, hogy az esperes úr távollétében hol „rejtegeti” ezt a nemzeti relikviánkat.

Utunk az egyetlen forrás nélküli Bodrog folyónk völgyén vezetett tovább. Ez a folyó ugyanis az Erdős-Kárpátokban, Sáros megyében eredő To-

poly és Ondava, a Vihorlátban fakadó Laborc, valamint a Keleti-Beszkidékben felbukkanó Ung és Latorca folyóval – melynek „partján a nóta más” – (Munkács folyója) egyesülve, Zemplén község feletti Laborc és Ung összefolyása után veszi fel, illetve kapta a történelem távoli homályában a Bodrog nevet.

Utunk utolsó állomása Borsi volt, ahol a Nagyságos Fejedelem szülőháza és mellszobra előtt tisztelgett csoportunk.

Kép és szöveg: **Dr. Bartucz Ferenc**

Kesztyûs Ferenc kiállításához

Baranyai Ferenc Intelem

Kesztyûs Ferenc tűzzománca

Ne hidd, kígyó, hogy nyertes már a játszmad,
nem győzelem, hogy rábírtad az embert:
vámolja meg a tudás gyöngye fáját,
ha rámeleg is az üdv, mit – vélte – meglelt,

csupán elkezdődött a hosszú parti,
melynek során a leszakajtott alma
a bűn jelképe lett: beleharapni
immár egy almatolvaj sem akarna.

Az első emberpár még nagy naivul
azt hitte, hogy a tudás hatalom, mert
így szabta ki az Úr intelmein túl
a szemfényvesztő, dús Paradicsomkert,

így szabta ki maga a Teremtő,
szigorral álcázott társkeresése,
s így éledt fel megint a mit se sejtő
gonoszság, Édent gúnyoló kedélye.

De már vesztedél kígyó. Tudja minden
ember és állat, hogy tiltott gyümölcsök

fogyasztásától lett hús-vér az Isten-
és vált misztikus maszlaggá az ördög.

Kesztyûs Ferenc Sarkadon született. A szülőföld iránti szeretet jele, hogy külön sorozatot festett és fest rendszeresen a város utcáiról, kertjeiről, rétjeiről, képpé alakítja a hely atmoszféráját. Szép tulajdonsága mutatkozik meg e vonásában, a hála, mely vissza akarja adni azt, amit egykor kapott embertől és környezettől. Ilyen szemlélettel és magatartással, lelki együttérzéssel, nemcsak festői erényekkel végzi Sarkad vizuális fölemelését.

A lét pompája a virág, életünk kifogyhatatlan kincse. Kesztyûs Ferenc erre is fölfigyel, hétköznapjaink ünnepi részévé avatja, hiszen a csendélet az évszakok sűrítmenye, minden színes növénytársulás a patakparton és Kesztyûs felületein a pünkösdi varázslatával hatnak. E gazdag idill részese, felfedezője, rálel és átadja a szemnek a színek boldogító gyógyszerét, mellyel szebb és varázslatosabb az élet.

Losonci Miklós

művészettörténész

Fotó: **Kesztyûs Tibor**

Beszámoló a Szombathelyi Erdészeti Rt. területén tartott gépbemutatóról

Mint ismeretes, természetvédelmi területeken a vágástéri hulladék égetése, valamint a vegyszeres ápolás a jelenlegi törvényszabályozás szerint nem engedélyezett, illetve szigorú feltételekhez kötött tevékenységek. A véghasználatok során keletkező vágásterületek vágástakarítása az élő munkaerő fogyása, illetve a költségek emelkedése miatt egyre több problémát okoz. Ezenkívül az Rt. rendelkezik 150 ha felhagyott fűzteleppel, amelynek erdővé történő átalakítása szintén aktuális feladat.

A Szombathelyi Erdészeti Rt. erdőterületének több, mint 30%-a védett területen található, míg ugyanez a mutató a Szentgotthárdi Erdészeti Igazgató területén közel 80%. (Az Igazgatóság területét is jelentősen érintve kerül kialakításra az Őrség Nemzeti Park.)

A fentiek miatt régóta keressük azokat a műszaki megoldásokat, amelyekkel törvényi előírások betartása mellett el tudjuk végezni az erdőfelújításokkal kapcsolatos feladatokat.

2001 júliusában Svédországban rendezték az ELMIA-WOOD Erdészeti Gépkiállítást és vásárt. A kiállításon részt vettek az Rt. munkatársai is, ahol kiállítóként szerepelt a német AHWI Maschinenbau GmbH cég is, többek között egy olyan vágástéri, szárzúzó-aprító géppel (Forstmueller) – továbbiakban aprítógéppel –, amely más célú hasznosításra is alkalmas. Az AHWI cég felajánlotta, hogy az Rt. területén egy ismertetővel egybekötött gyakorlati gépbemutatót tart.

A gépbemutató 2001. október 3-án került megrendezésre a Szombathelyi Erdészeti Rt. Szentgotthárdi Igazgatóságá-

gának területén, Őriszentpéter térségében. A bemutatóra meghívtuk a Nyugat-magyarországi Egyetem – Sopron – oktatóit, valamint a térség erdőgazdálkodóit és a hatóságok képviselőit is (TÁEG Rt., Sopron, KAEG Rt., Győr, Bakony Erdő Rt., Zalaerdő Rt., ÁESZ Szombathelyi Igazgatósága, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság).

A bemutató két helyszínen zajlott. Az első területen egy felhagyott fűztelep aprítása történt meg, a területen a fűzön kívül szórtan elhelyezkedő, 5–15 cm-es átmérőjű nyír és erdeifenyő egyedek is aprításra kerültek. Az aprítógépet Valtra-Valmet 6850-es típusú, 110 LE-s erőgép hajtotta meg. Az aprítás egy, illetve két menetben történt, de már az egy-menetes aprítás után is erdőtelepítésre alkalmas területet hagyott maga után a gép.

A második helyszínen egy tölgyes-erdeifenyő véghasználati állomány után természetesen, de visszamaradt 5–8 cm átlag átmérőjű, zömében erdeifenyő vágástéri hulladék aprítása történt meg. Az adapter 230 cm széles, haladási irányra merőleges tengelyén keményfém ötvözzel ellátott, mereven rögzített kések 1000-es fordulattal dolgoztak úgy, hogy a traktor először hátramenetbe ment, majd ugyanezen a pásztán előremenetben még egyszer végigdolgozta a területet.

Az eredmény alapján elmondható, hogy a vágásterület akár kézi, akár gépi erdősítésre alkalmassá vált.

A gép teljesítményének mérésére a bemutató ideje természetesen nem volt elég, ezért a bemutató után még további két nap üzemi próbán teszteltük az aprí-

tógépet hasonló területeken. Méréseink alapján az aprító gép bozótirtás, illetve vágástéri hulladékaprítás esetén is képes a napi 0,6–0,8 hektáros teljesítményre.

Üzemi próbára került egy talaj-előkészítő gép is, amely a vágástéri aprítás után 30 cm széles és 17–20 cm mély márt pásztát készített, amely kedvező feltételeket nyújt a maggal és makkal történő erdőfelújításokhoz, illetve a fokozatos felújítások talaj-előkészítéséhez.

A terepi bemutató után a résztvevők az Rt. ivánci vadászházában értékelték a látottakat, ahol dr. Pethő József vezérigazgató összegezte az elhangzottakat.

A kedvező üzemi tapasztalatok és a forgalmazóval történt tárgyalások után a Szombathelyi Erdészeti Rt. az aprítógépet 2001 novemberében megvásárolta. Terveink szerint a jövő évben az Rt. területén tartandó OEE Gépesítési Szakosztály ülésének keretében is bemutatjuk a vágástakarító gépet.

A bemutatóhoz nyújtott segítségükért köszönet illeti az AHWI cég kereskedelmi vezetőjét, Magnus Göller urat, továbbá a gép osztrák márkaképviselőének és forgalmazójának az ÖKO-Recycling GmbH vezetőjét, Karl Wiedermann urat és munkatársát, akik a rendezvényen is részt vettek és a felmerült kérdésekre készségesen választoltak. A Szombathelyi Erdészeti Rt. részéről Bakó Csaba erdőgazdálkodási igazgató, Szép Tibor fahasználati és kereskedelmi igazgató, valamint a Szentgotthárdi Igazgatóság munkatársai vettek részt a rendezvény előkészítésében és megszervezésében.

Kép és szöveg: **Bakó Csaba**
Bugán József